

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 14. STUDENOG 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 42

**Intervju:
Antun Vidić**

Izbori 2003.

Srbija bira predsjednika

“DDOR NOVI SAD” AD

Glavna filijala “SUBOTICA”
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- 25% NIŽA CENA
- 30% BONUS
- 10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE

PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- 10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA
  - 12 RATA OD PENZIJE
  - 4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA
za putnička vozila
  - JP “SUBOTICA-TRANS”
Segedinski put br. 84, telefon: 41-948
  - “INTERŠPED - DDOR NOVI SAD”
Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107
  - DP “INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT”
Čantavirski put bb, telefon: 566-038
- 1.000,00 DIN UMANJENJE**
za teretna vozila

USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIM VOZILIMA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Izbori u Hrvatskoj

Prolaznost ovisi o odazivu.....8,9

Intervju

Antun Vidić.....12-14

Predstavljamo članove HNV-a

Potrebno je vrijeme.....16,17

Rafail Ruskovski

Prava zahtijevaju sredstva.....18,19

Reportaža: Bođani

Selo mješovitih brakova.....24, 25

Latinska mudrost

»Mrtvi« jezik živi i dalje.....42

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

Boris Cupać

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Prepuštanje stihiji

Jedna smjena u subotičkim lokalnim, gradskim, »građanskim« novinama ustaljala je javnost i opet imamo »temu za divan«. I ne samo za divan, nego i za podršku, osporavanje, hvalu, kritiku, skupštinsku raspravu, privatna domundavanja. I, naravno, za političko, nacionalno i osobno opredjeljivanje i iskazivanje. Hoće li »Subotičke novine« biti, ostati, postati novine svih građana, ili će nastaviti, prestati, početi favorizirati jednu političku opciju ili nacionalnu zajednicu, pitanja su koja se glede ove teme najčešće postavljaju.

Predstavnici osnivača, lokalne samouprave, koju većinski, ali ne i nadpolovično, čine vijećnici Saveza vojvođanskih Mađara, cijelu stvar promatraju pomalo s distance, dosovci kadiraju iz sjene, a dvije hrvatske političke stranke ponovo su, u skladu s novim »vjetrovima približavanja«, suglasne oko toga da se Subotičke novine ne smiju prepustiti nekome, tko bi u budućnosti možda tvrde nastupio prema hrvatskoj opciji u ovom gradu. Jer, kako i same stranke DSHV i HNS navode u zajedničkom priopćenju, u Subotičkim novinama »ni jedan redakcijski tekst, ne računajući tu oglašavanje dosadašnjeg v. d. direktora i glavnog i odgovornog urednika, nije napisan na hrvatskom jeziku«, a kao glavni razlog za smjenu isplivalo je upravo »kroatiziranje i pokatoličenje« lista.

Ako je list u kojem se redakcijski tekstovi pišu isključivo na srpskom jeziku »kroatiziran«, onda će biti zanimljivo vidjeti na šta će taj list sličiti kada se »kroatizacija« ukine.

Problem je, međutim, što je sada rješavanje situacije u Subotičkim novinama za neke strukture unutar vodstva hrvatske zajednice, stječe se dojam, postao prvorazredna zadaća. Pa čak i da jest prvorazredna, toj se zadaći ne pristupa s prave strane, nego se traže brza rješenja kadrovskog tipa, dok se rješenje na dugi rok prepušta stihiji. Subotičke novine će, naime, kao i svi drugi mediji, najkasnije do travnja 2005. godine morati biti privatizirane, jer tako propisuje aktualni republički Zakon o medijima. Dakle, svako sadašnje iscrpljivanje na zadržavanju postojećeg ili pronalaženju budućeg ravnatelja novina neće značiti ništa ukoliko se odmah, a možda je već i kasno, ne krene u potragu za nekim, tko bi se mogao pojaviti u ulozi zainteresiranog kupca na neizbježnoj prodaji ove novinsko-izdavačke kuće. Ukoliko takve namjere ne postoje, stvar je propala, te bi se valjalo okrenuti onom mediju koji je nakon pola stoljeća ponovno izborni. I u kojem se redakcijski i svi ostali tekstovi slobodno pišu na hrvatskom jeziku.

I, na kraju, ali ne manje bitno: prije nekoliko mjeseci obavljena je problematična smjena na čelu »Somborskih novina«, ali se hrvatske stranke i elita nisu očitovale, iako u Somboru živi procentualno možda i više izjašnjenih Hrvata nego u Subotici. A »Sremske novine« da i ne spominjemo. »Kako je umirao moj narod« Marka Kljajića zanimljivo je štivo. I poučno. Valja ga dobro iščitavati.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 6. 11.

Milorad Pupovac i Vojislav
Stanimirović u Beogradu, o
položaju srpske manjine u
Hrvatskoj

NEDJELJA, 9. 11.

SDP uskratio podršku Vladi
Srbije

PETAK, 7. 11.

József Kasza:
Ne molimo, već od Mađarske
zahtijevamo dvojno
državljanstvo

PONEDJELJAK, 10. 11.

Zbog žutice u Subotici mađarski
carinici na graničnim prijelazima u
gumenim rukavicama

UTORAK, 11. 11.

Rasim Ljajić:
Do kraja godine SCG će ratificirati
Europsku konvenciju o ljudskim
pravima

SUBOTA, 8. 11.

Bajakovo:
Na graničnom prijelazu prema
SCG hrvatska policija od
dvojice Bugara zaplijenila
21,5 kg heroína

SRIJEDA, 12. 11.

Svetozar Marović:
Spreman sam se ispričati građanima
BiH i ako bude prilike to ću i učiniti

NAIVAC NA TERENU

Za političke uvjete koji su tada vladali na jugoslavenskoj sceni, Alija je bio politički naivac. On je iz zatvora uletio na teren koji su za svoje interese već pripremili Milošević i Tuđman. Vjerojatno da Milošević i Tuđman nisu ni mogli poželjeti slabijeg, nepripremljenijeg i neupućenijeg neprijatelja od Izetbegovića. Mislim da Izetbegović nije bio dorastao svojim protivnicima, pa ni delikatnosti situacije u kojoj se našao, posebno zbog toga što nije uspio okupiti sve političke snage koje su bile za koncept jedinstvene BiH. On je neosporno bio karizma u Bosni, ali ne mislim da je bio karizma svih Bosanaca i Hercegovaca. **Ante Marković**, bivši predsjednik Savezne Vlade SFRJ, »Slobodna Bosna«, 6. studenoga 2003.

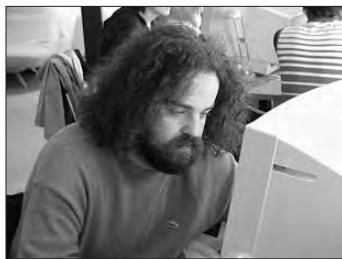

PROGON I ASIMILACIJA

Po rezultatima popisa stanovništva iz 2002. godine, u Vojvodini živi 56.546 Hrvata, što iznosi 2,19 posto ukupnog broja stanovnika Pokrajine. U odnosu na podatke popisa iz 1991. godine, kada je taj broj iznosio 74.808, sadašnja evidencija ukazuje kako se broj Hrvata smanjio za 18.262, odnosno 24,41 posto. Najveće smanjenje hrvatske populacije, kao posljedica uglavnom političkih progona hrvatskog stanovništva u godinama rata na teritoriju bivše Jugoslavije, naročito 1991. godine, u vrijeme ratnih operacija na teritoriju Republike Hrvatske, desio se u općini Šid, kao pograničnoj s Hrvatskom, gdje je broj Hrvata spao na samo trećinu u odnosu na prethodni popis, ili za 65,50 posto. Prema rezultatima oba popisa, Hrvati žive u svim općinama u Pokrajini, a najveće povećanje broja stanovnika hrvatske nacionalne manjine po popisu iz 2002. godine zabilježen je u Subotici. **Iz izvješća Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine**, »Dnevnik«, 10. studenoga 2003.

TOP STVARI

Njeguški pršut, kašetu »vranac«, cijelog Njegoša i sve što se o Njegošu objavljuje (što god o tome mislila urbana crnogorska mladost), ovčijega i kozijeg sira, te kao peta stvar ono što je praktički neizvodljivo: ljude koje volim, da barem jednom sedmično pričam s njima. I, kao šesto, metafizičko, da mi se u san s vremena na vrijeme jave s onoga svijeta Živko Nikolić i Mihajlo Lalić, pa da mi vele: jel' se ova naša stoka barem na nebu u pamet dala. A znam da nije. I onda da mi ispričaju nešto lijepo što ću ja onda uobličiti umjesto njih. **Miljenko Jerговиć**, književnik, na pitanje kojih bi pet top stvari iz Crne Gore želio imati u kući, »Monitor«, studenog 2003.

POMIRBA

Srbi više ne mrze HDZ, naslov iz »Glasa Slavonije«, 10. studenoga 2003.

HRVATI KONTRAŠI

U povijesnim i prijelomnim vremenima te prekretnicama za hrvatski narod uvijek bi se našao neki Hrvat koji je bio u poziciji značajno pomoći i usmjeravati hrvatsku zbilju prema samostalnosti svoje države, ali bilo je i onih koji su to sputavali, pokušavali spriječiti. Bio je to jednom Ante Trumbić, drugi put Tito, a treći put Ante Marković. I sâm kaže da te riječi dr. Franje Tuđmana nije shvatio, a da je shvatio te se kao Hrvat svrstao uz svoj narod, vjerojatno bi se proces osamostaljenja Republike Hrvatske i ostalih republika odvijao sasvim drukčije, normalnije i bez krvavoga rata koji je za posljedicu ostavio tisuće ubijenih i ranjenih te stotine tisuća prognanih i izbjeglih uz neviđena materijalna razaranja i patnje ljudi. **Stjepan Adanić**, »Fokus«, 7. studenoga 2003.

PRIJE I POSLIJE ADAMA

Tako drevni Tračani nisu Tračani nego Račani, odnosno Rašani, to jest Srbi, dok su Hrvati zapravo Srbi koji su živjeli na hrbatima planina. Svi najstariji narodi nejasnoga podrijetla olako su proglašavani za Srbe. Međutim, u pomanjkanju argumenata eksploatirana je čak i deviza »Govori srpski da te cijeli svijet razumije«, kao krunski dokaz da je srpski pramajka svih jezika. **Rađivoj Radić**, autor knjige »Srbi prije Adama i poslije njega«, »Danas«, 8. studenoga 2003.

Dujizmi

- ✓ *Uzeo je sve osim odgovornosti;*
- ✓ *Budućnost dijeli historijske uloge;*
- ✓ *Dijelio je sudbinu narodu;*
- ✓ *Uz milijunski auditorij sklopismo ćorav posao.*

Dujo Runje

Piše:
Naco Zelić

Počelo je! I Hrvati u Vojvodini imaju svoje novine, »Hrvatsku riječ«, imaju prve učenike koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, imaju Hrvatsko nacionalno vijeće i već brojne političke i kulturne udruge i druge oblike organiziranja i rada. To da je nadu da će i hrvatska nacionalna zajednica u Vojvodini ne samo opstati već da će živjeti slobodno i nesmetano.

Glasila – novine bačkih Hrvata

Svjesni svojih prava

Od 1968. do 1971. godine i među bačkim Hrvatima dolazi do gibanja. Obnovljena je javna proslava Dužijance (1968.) i Velikog prela (1970.), pokušano je osnivanje Pododbora Matice hrvatske, a kada je to osujećeno, osnovano je (1970.) Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Bunjevačko kolo« u Subotici.

Karadordevo (1971.) prekida sve. Proganjanja i ukidanja svega što je hrvatsko, iseljavanja, sudski procesi, nasilna asimilacija i represija u sljedećih dvadeset godina čine ovaj period u povijesti bačkih Hrvata jednim od najtežih. I »Bunjevačko kolo« je 1972. godine doživjelo raniju sudbinu brojnih hrvatskih društava i iz imena mu je brisan atribut »hrvatski«, te je sve do 1995. godine djelovalo pod imenom Kulturno-umjetničko društvo »Bunjevačko kolo«. Od 1995. djeluje pod imenom Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo«.

IZLAZAK NA POLITIČKU SCENU: Taj period prešućivanja, potiskivanja i negiranja Hrvata i svega što je hrvatsko traje do 1990. godine kada, nakon pojave višestranačja i u SR Jugoslaviji, osnivanjem Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini sa sjedištem u Subotici, i Hrvati u Vojvodini izlaze na političku scenu. Tako su Hrvati u Vojvodini iskazali spremnost da se bore na demokratski način, unatoč nečuvenim pritiscima i zlodjelima nad njima, za ostvarivanje i zaštitu svojih narodnih prava i interesa. Aktualne vlasti sve do 2002. godine nisu im priznavale ni status, ni prava nacionalne manjine. Hrvatska nacionalna zajednica u Vojvodini, svjesna svojih narodnih prava, unatoč brojnim teškoćama, pa i pogibeljima, osnovala je i druge političke, prosvjetne i kulturne udruge i kao što je već rečeno pokrenula i više glasila. Zakonom o zaštiti sloboda i prava nacionalnih manjina i etničkih zajednica usvojenim u veljači 2002. godine i Hrvatima u Srbiji i Crnoj Go-

ri, pa time i u Vojvodini, priznat je status nacionalne manjine, a time je i dan prostor za ostvarivanje i zaštitu njihovih nacionalnih prava, kao što su obrazovanje na hrvatskom jeziku, informiranje na hrvatskom jeziku, osnivanje Hrvatskog nacionalnog vijeća i druga prava.

ma i suradnicima puno mudrosti i hrabrosti, te uspješan rad. Živjeli!

Literatura:

1. Evetović, dr. Matija: »Novinstvo kod podunavskih Hrvata« (Bunjevačka Danica ili bunjevačko-šokački kalendar za 1945.,

NADA U BUDUĆNOST: Počelo je! I Hrvati u Vojvodini imaju svoje novine, »Hrvatsku riječ«, imaju prve učenike koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, imaju Hrvatsko nacionalno vijeće i već brojne političke i kulturne udruge i druge oblike organiziranja i rada. To daje nadu da će i hrvatska nacionalna zajednica u Vojvodini ne samo opstati na pradjedovskim ognjištima, već da će živjeti slobodno i nesmetano i razvijati se i da će svojim stvaralaštvom obogatiti i sebe i državu u kojoj živi i svoju matičnu državu i Europu, kojoj već stoljećima pripada.

Tome će, uvjereni smo, veoma mnogo pridonijeti i novine »Hrvatska riječ«, ali i časopis »Klasje naših ravni« i list »Zvonik« i druga glasila i sredstva informiranja, kao i brojne hrvatske udruge koje djeluju na očuvanju i prezentiranju narodnih tradicija i kulture Hrvata u Vojvodini.

»Hrvatskoj riječi« želim dug i plodan život, a svim njezinim novinari-

Subotica, 1944., str. 35. – 37.)

2. Kujundžić, Ivan: »Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata« (Zagreb, 1968.)
3. Kujundžić, Ivan: »Bunjevačko-šokačka bibliografija« Prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata (Zagreb, 1969.)
4. Vojnić Hajduk, Blaško: Moj grad u davniini« SUBOTICA 1391. DO 1941. Pet stotina pedeset godina grada (Subotica, 1971.)
5. Sekulić, Ante: »Bački Hrvati« (Zagreb, 1991.)
6. Miković, Milovan: »Subotička književna glasila između dva svjetska rata« (Tjedan Hrvata iz Vojvodine, Zagreb, 1998., str. 52. – 63.)

Autor je predsjednik Udruge za potporu bačkim Hrvatima u Zagrebu

(Ovaj tekst autor je pročitao na predstavljajući »Hrvatske riječi« u Zagrebu 21. listopada 2003. godine)

Preko šest i pol milijuna građana s pravom glasa

Srbija u nedjelju bira predsjednika

Republička izborna komisija odredila je 8.581 biračko mjesto u 180 općina na teritoriju Srbije od čega je na Kosovu i Metohiji 248. Kandidati po azbučnom redu su *Radoslav Avlijaš, Velimir Ilić, Dragoljub Mićunović, Tomislav Nikolić, Marijan Ristićević i Dragan S. Tomić*. Izborna pravo, u skladu sa zakonom, imaju svi jugoslavenski državljani s prebivalištem u Republici Srbiji, a stariji su od 18 godina, navodi se u priopćenju RIK-a i dodaje da građani mogu biti upisani u birački spisak samo na jednom mjestu, prema prebivalištu. Komisija je utvrdila ukupno 6.506.147 birača nakon isteka roka za zaključenje biračkog spiska, a konačan broj birača za izbor predsjednika Srbije bit će utvrđen 13. novembra.

Slobodan Milosavljević, ministar trgovine i turizma

Srbija atraktivno tržište

Ministar trgovine, turizma i usluga *Slobodan Milosavljević* rekao u Skupštini Srbije da je srpsko tržište postalo atraktivno za strane trgovinske lance i da je srpska roba u velikoj mjeri zastupljena u njima. Predstavljajući izvještaj o radu Ministarstva u proteklih 1.000 dana, Milosavljević je rekao da se realni društveni proizvod u trgovini povećao za 46 posto »što govori da se ova djelatnost potpuno oporavila«. On je opovrgao tezu da je ulaskom dva strana trgovinska lanca (slovenski »Merkator« i grčki

»Veropulos«) u SCG nanijeta šteta domaćem tržištu i da je to uzrok vanjskotrgovinskog deficita. »U ta dva lanca domaći proizvodi su zastupljeni 40-60 posto, a njihovim otvaranjem je definitivno zasijano sjeme konkurencije u Srbiji«, istaknuo je Milosavljević.

Milosavljević je daleko veću kupovnu moć građana ilustrirao primjerom da je 2000. godine bilo potrebno 4,5 prosječnih zarada za kupovinu štednjaka ili frižidera, a sada 1,3 zarade, dok je prije tri godine za kupovinu nacionalnog automobila »jugo tempo 55« bilo potrebno izdvojiti 90 a sada 22 prosječne zarade. »To, naravno, nije dovoljno, ali će se rast kupovne moći na staviti i u narednom razdoblju«, rekao je Milosavljević.

Skupština Srbije

Slijedi nastavak rasprave o Vladi Srbije

Sjednica Skupštine Srbije na kojoj se raspravlja o povjerenju Vladi Srbije je prekinuta, a bit će nastavljena 18. studenoga. Predsjednica Skupštine Srbije *Nataša Mićić* rekla je da će sjednica biti nastavljena tek 18. novembra, pošto od 28 stranaka u parlamentu njih 24 ima predsjedničke kandidate.

Predstavljeno hrvatsko izdanje pojmovnika o Europskoj uniji

Šef Delegacije Europske komisije u Hrvatskoj *Jacques Wunenburger* i ministar za europske integracije *Neven Mimica* predstavili su 5. studenog u Zagrebu hrvatsko izdanje publikacije Europske unije pod nazivom »Pojmovnik – Institucije, politike i proširenje EU«.

Riječ je o prvom prijevodu ovog Pojmovnika na hrvatski jezik radi boljeg upoznavanja hrvatske javnosti s institucijama i politikama Europske unije, kao i s procesom europskih integracija, rečeno je prigodom predavljanja.

»Vrlo nam je važno da, u trenutku kada Hrvatska dođe do kraja svojih pregovora o pristupanju EU i kada se bude raspisivao referendum o pristupanju, svaki hrvatski građanin bude do kraja informiran o svemu onome što EU znači, što donosi dobroga, što teškoga za Hrvatsku, a ova publikacija sigurno pridonosi tomu cilju«, rekao je prigodom predavljanja ministar Mimica. On je istaknuo kako se nada da Hrvatska može dobiti kandidatski status do sredine iduće godine, a da do kraja godine može početi i pregovore o pristupanju EU.

Preko 30 kandidata za jedno mjesto u Hrvatskom saboru

HHO: Uoči izbora stanje normalno, kandidata mnogo

Predsjednik Helsinškog odbora za ljudska prava (HHO) *Žarko Puhovski* ocijenio je da je, prema europskim standardima, u hrvatskim medijima i političkom životu uoči izbora stanje normalno. Puhovski tu ocjenu temelji na praćenju medija tri tjedna prije službenog početka izborne kampanje i prema kojem do sada uglavnom nije bilo primjera nekorektnog političkog ili novinarskog govora, niti govora mržnje.

Puhovski je zamjerio Saboru na činovničkom odnosu prema elektroničkim medijima u izornoj kampanji i ustrajavanju

na jednakoj zastupljenosti svih stranka i kandidata. Podaci o istaknutim listama na kojima je više do pet tisuća kandidata pokazuju da je to nemoguće ostvariti, rekao je Puhovski.

Za skore parlamentarne izbore ukupno je podneseno 120 kandidatura više nego na posljednjim parlamentarnim izborima, veći je broj stranaka i koalicija te neovisnih lista, rečeno je u Državnom izbornom povjerenstvu (DIP) koje je objavilo prihvaćene izborne i liste kandidata.

Povjerenstvo je, rekao je zamjenik predsjednika DIP-a Jakob Miletić, zaprimilo

ukupno 403 kandidatura – 360 kandidatske liste i 43 prijedloga kandidata (12. je jedinica) za izbor zastupnika.

U izornoj utrci za Sabor sudjeluje 5.119 kandidata – 3.839 muškarca i 1.280 žena. Prosječna starost kandidata je 46 godina, muškarci su nešto stariji – u prosjeku im je 47 godina, ženama 43 godine. Najmlađi kandidat je rođen 1985. a najstariji 1917.

U 11 izbornih jedinica u kandidaturi su ukupno sudjelovale 64 političke stranke i 50 neovisnih lista.

Del Ponte: Izručenje Gotovine mora biti uvjet za ulazak u Uniju

Ratni zločinci kao junaci

Glavna haška tužiteljica *Carla del Ponte* izrazila je 4. studenoga u Beču nezadovoljstvo suradnjom država na prostoru bivše Jugoslavije s Haškim sudom.

Potrebna je veća politička volja te bolja suradnja s Haškim sudom inače nećemo moći zatvoriti vrata Suda do 2010. godine, rekla je Carla del Ponte na konferenciji za novinare u Beču.

Na novinarski upit dijeli li mišljenje njemačkog kancelara *Gerharda Schroedera*, koji je rekao da izručenje generala *Ante Gotovine* ne bi smio biti uvjet Republici Hrvatskoj za ulazak u Uniju, te da je Schroeder uvjeren da hrvatska Vlada nema informacija gdje je Gotovina, Del Ponte je odgovorila da se ona naravno s time ne slaže te da je bila vrlo iznenađena Schroederovom izjavom.

Ona je naglasila da Srbija i Crna Gora i Republika Srpska umjesto da surađuju, opstruiraju rad Suda. Beograd ne samo da ne surađuje sa Sudom, nego odbija pristup arhivi i dokumentima koji su važni za procesuiranje zločina u

BiH i u Hrvatskoj, rekla je glavna haška tužiteljica Carla del Ponte.

Ona je rekla i da se optuženi za ratne zločine zbog snažnog nacionalizma u državama bivše Jugoslavije doživljavaju kao junaci, a ne kao optuženici.

Ministarstvo vanjskih poslova RH izrazilo je nezadovoljstvo načinom na koji je glavna tužiteljica Haškog suda povezala ulazak Hrvatske u Europsku uniju s izručenjem bivšeg generala *Ante Gotovine* koji je, unatoč svim naporima hrvatskih vlasti, ostao nedostupan.

»Hrvatske vlasti poduzimale su sve mjere suradnje s Haškim sudom, a to će i nadalje činiti«, piše MVP. »Bez obzira na sve poduzete mjere, general Gotovina nije dostupan hrvatskim vlastima«, stoji u priopćenju. U tekstu se dodaje kako MVP potpuno prihvaća da je međunarodna obveza pune suradnje s Haškim tribunalom jedan od važnih uvjeta za početak pregovora o članstvu u EU, ali da u toj suradnji treba dijeliti moguće od onoga što objektivno nije moguće.

Picula, ministar vanjskih poslova RH U Hrvatsku i dalje bez viza

Hrvatski ministar vanjskih poslova RH *Tonino Picula* izjavio je u da će suspenzija viza za građane SCG najvjerojatnije biti produžena za još šest mjeseci i najavio mogućnost da vize budu potpuno ukinute. Šef hrvatske diplomacije je u izjavi za Televiziju Crne Gore, međutim, naveo da će da će vizni režim zavisiti od ritma kojim se budu rješavala neka otvorena pitanja ne samo Zagreba i Podgorice, nego i Zagreba i Beograda, i ocijenio da će donošenje takve odluke zavisiti od više kriterija. »Ne samo one koji se direktno naslanjaju na komercijalnu stranu naših odnosa, nego ćemo pokušati da uzmemo u obzir koliko smo riješili još uvijek otvoreno pitanje granice na sjevernom dijelu duž Dunava i učinili na otkrivanju istine o sudbini nestalih i zatočenih lica, što predstavlja opterećenje u srpsko-crnogorsko-hrvatskim odnosima«, rekao je Picula.

Tri vojvođanska Hrvata kandidati za zastupnike u Hrvatskom saboru

»Prolaznost« ovisi o odazivu glasača

Dvodnevno glasovanje u Subotici i Beogradu *

Franjo Vujkov iz Subotice na 2. mjestu HSS-ove liste za dijasporu,

mr. Mato Groznica iz Golubinaca na 10. mjestu iste liste,

Ivan Kozbašić na 13. mjestu HDZ-ove liste

Piše: Dušica Dulić

U izbornoj utrci za mjesto u Hrvatskom saboru 23. studenoga sudjelovat će ukupno 5.119 kandidata. Od toga su trojica iz Vojvodine, u 11. Izornoj jedinici, rezerviranoj za Hrvate u dijaspori, dvojica na listi Hrvatske seljačke stranke (*Franjo Vujkov* i *mr. Mato Groznica*) i jedan na listi Hrvatske demokratske zajednice (*Ivica Kozbašić*). Vojvođanski Hrvati, koji imaju i hrvatsko državljanstvo, moći će za svoje kandidate glasovati 22. i 23. studenoga i tako po prvi puta sudjelovati u utrci za izravno predstavljanje ove manjinske zajednice na Markovu trgu, u Hrvatskome saboru.

Unatoč zahtjevima da se omogući više izbornih mjesta po Vojvodini i u Beogradu, krajnja odluka je da će se moći glasovati samo u dva Generalna konzulata RH (Subotica i Beograd) i Veleposlanstvu RH (Beograd).

Baš zbog manjeg broja glasačkih mjesta i time veće udaljenosti glasača od izbornih mjesta, ljudi, koji rade na organiziranju izbora i promidžbe kandidata s obje liste, najavljuju organizirani prijevoz za glasače u ta dva dana. Time se želi građanima pomoći i ukazati na važnost ove nove mogućnosti izbora i aktivnog sudjelovanja u političkom životu matične domovine, a prije svega u korist onih koji su izvan nje, u Vojvodini i oko Beograda. Ništa nije nemoguće, a sve ovisi isključivo o odazivu građana. Mali odaziv bi, osim neprolaznosti kandidata, mogao ostaviti i dojam nespremnosti za intenzivniji politički život i angažman zajednice i njezinih pojedinaca, a da ne spominjemo loš dojam koji možda ne bi osigurao ponovnu sličnu ponudu. Činjenica je da je vremena za animiranje glasača malo, mnogi još ne znaju da postoje kandidati iz Bačke i Srijema, te vas stoga želimo upoznati s njima i pozvati da vašim glasovima sudjelujete u odabiru predstavnika Hrvata iz dijaspore.

Ivan Kozbašić

IVICA KOZBAŠIĆ – SONTA: DSHV je osigurao za svojega člana *Ivicu Kozbašića* iz Sonte 13. mjesto na HDZ-ovoj listi za dijasporu. Kozbašić je rođen 19. kolovoza 1961. godine u Sonti gdje je završio osnovnu školu, srednju poljoprivrednu – smjer stočarstvo u Somboru, a Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu, također smjer stočarstvo. Pola godine je radio u poduzeću »Mali borac«, a sada se bavi poljoprivredom na vlastitom imanju. U Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pristupio je 26. siječnja 1991. godine i sada je član Predsjedništva ove stranke. U Sonti je tajnik mjesne organizacije DSHV-a. Oženjen je i ima dvoje djece.

»Ako ne bude adekvatne propagande međija, mislim da će biti slab odaziv na izbore. Neki nisu još ni svjesni da imaju pravo glasovati, iako imaju hrvatsko državljanstvo s ovdašnjom adresom stanovanja. Mi, kandidati, izgleda imamo obvezu probiti led, a kroz četiri godine bit će to zasigurno

no bolje. Što se tiče postojanja dvije liste mislim da ćemo tako imati bolje šanse da imamo jednog zastupnika. Ja sam optimist i vjerujem da HDZ kao veća stranka ima veće mogućnosti za bolje rezultate. Osobno ne očekujem da ću proći, ali ću biti jedna od tih karika za vezu da bi se kontaktiralo s maticom.

Mislim da je postojanje dvije liste i štetno jer nas nema mnogo, a i neće mnogo glasača izaći. Mnogima nije jednostavno izdvojiti 500 dinara, izgube cijeli dan da bi otišli do Subotice i glasovali, a izravno neće osjetiti neku korist, bar ne na početku. Očekujem da će izaći značajniji broj Subotičana i da će jedan broj njih glasovati za Franju Vujkova jer je to neminovno. Sve je samo stvar propagande«, kaže o svojim očekivanjima *Ivica Kozbašić*, te o eventualnim zalaganjima u Hrvatskom saboru u slučaju izbora zaključuje: »U svakom slučaju cilj dijaspore nije da mijenja politiku same Hrvatske, nego da pomogne dijaspori s političke strane. Ova ponuda može samo poboljšati međudržavne odnose RH i SCG a to svakako može pozitivno utjecati na položaj manjine, u ovom slučaju hrvatske zajednice u Vojvodini«.

FRANJO VUKOV – SUBOTICA: Najbolje pozicionirani kandidat je *Franjo Vujkov* iz Subotice koji se nalazi na drugom mjestu liste za dijasporu HSS-a. Rođen je 7. siječnja 1942. godine u Subotici, gdje je završio osnovnu i srednju školu, a pravni je fakultet završio u Beogradu. Radio je u Općinskom, Okružnom i Trgovinskom sudu a sada je odvjetnik. Bio je tajnik Skupštine općine Subotica, u rad HKC »Bunjevačko kolo« uključio se 1988., gdje je danas član Upravnog odbora, bio je osnivač DSHV i tako aktivan do 1996. godine, kada je istupio iz te stranke, a osnivač je i sadašnji predsjednik Hrvatskog narodnog saveza.

»Što se tiče dijaspori i mene osobno kao kandidata iz Vojvodine, ili šire gledano iz SCG, umjereni sam optimist, budući da je objektivna poteškoća odaziv glasača jer će se glasovati samo u Subotici i Beogradu. Veliko je pitanje u svijesti naših ljudi koliko su oni svjesni važnosti ovoga čina. Ako bude adekvatan odaziv glasača, smatram da ja kao drugi kandidat na listi HSS-a

Franjo Vujkov

imam apsolutno daleko veće šanse od onih koji su niže kotirani na listi, tj. smatram da svako mjesto na listi iza drugoga nema šanse stići do Sabora.

U slučaju prolaznosti, zalagao bih se u Saboru da najviše državno tijelo u Hrvatskoj stvarno bude upoznato sa situacijom i položajem Hrvata prvenstveno u Vojvodini i Srbiji, da taj položaj, koji je sada puno bolji nego kada smo osnivali i jednu i drugu stranku, još poboljšamo, a ima tu i puno toga što bi se moglo učiniti. Za sada je pravni položaj kvalitetno reguliran što se tiče normative, ali nema objektivnih uvjeta jer prvenstveno ne dobivamo nikakva sredstva od Državne zajednice SCG, a bez sredstava nema ni uvjeta za pozitivne pomake u našem položaju. To je jedan od segmenata, ali ako budem izabran za zastupnika, predstoji mi ozbiljan rad i to zahitjeva konstantno prisustvo na terenu, kontakte s običnim ljudima, s institucijama, HNV-om i s objema strankama, jer bih sve probleme mogao najneposrednije prezentirati i nadležnim resornim organima, pa i Saboru te najvišim državnim dužnosnicima Hrvatske. Ja bih još samo pozvao Hrvate iz Vojvodine da izađu na izbore i gla-

suju za mene koji sam najbolje pozicioniran od svih kandidata iz Vojvodine«, zaključuje Franjo Vujkov.

MATO GROZNICA – GOLUBINCI: Jedini kandidat iz Srijema je mr. Mato Groznica iz Golubinaca, koji se nalazi na desatom mjestu, također, HSS-ove liste za dijasporu. Rođen je 26. kolovoza 1966. u Sovićima, općina Jablanica u Bosni i Hercegovini. U Vojvodini živi od 1977. godine. Tu je završio osnovnu školu, srednju školu je pohađao u Staroj Pazovi i Zemunu, a diplomirao je na Saobraćajnom fakultetu u Beogradu 1994. godine. Kao diplomirani inženjer prometa završio je postdiplomski studij na istom fakultetu. Radio je na mnogim studijama i projektima iz oblasti reguliranja i upravljanja prometa, objavio desetak znanstvenih radova na svjetskim i domaćim simpozijima te u brojnim časopisima. Bio je član Inicijativnog odbora za organiziranje Tjedna Hrvata iz Vojvodine 1997. godine u Zagrebu, predsjednik je HKPD-a »Tomislav« iz Golubinaca, potpredsjednik HNV-a za Srijem i Beograd te od nedavno predsjednik Upravnog Odbora NIU »Hrvatska riječ«. Posljednjih pet godina je dekretom dijecezanskog biskupa Marina Srakića redoviti član Sinode Đakovačko-srijemske biskupije. Oženjen je.

»Očekivanja su velika jer je to povijesni trenutak budući da se može dogoditi da netko iz Vojvodine sjedne u Hrvatski sabor i izravno zastupa interese ovog naroda. To je nešto što je po mom mišljenju revolucionarni pomak i ogromna šansa koju treba iskoristiti. Bilo bi neodgovorno reći da se može apsolutno očekivati uspjeh. Trebamo biti optimisti da se to ipak može dogoditi i očekujem da narod to shvati. Nadam se i da će se kroz promidžbene kampanje potaknuti narod koji ima pravo da izađe na te izbore. Što se tiče tri kandidata na dvije liste, mislim da je lista HSS bliža ljudima, a i činjenica da smo na njihovoj listi dobili drugu poziciju govori o tome koliko nas uvažavaju. Očekuje se da će prva, a i druga pozicija imati prolaz za Hrvatski sabor, što pokazuje koliko nas respektiraju iz te stranke. Na HDZ-ovoj listi je kandidat DSHV-a na 13. mjestu i to pokazuje da ta pozicija sigurno ne može proći, a ujedno i kakav je odnos dotične političke grupacije prema kandidatu iz Vojvodine. Ipak je druga pozicija u odnosu na trinaestu velika razlika.

U Saboru treba zastupati interese vođanskih Hrvata, osobito Hrvata iz Srijema, koji su svih ovih godina za nijansu više propatili od ostalog hrvatskog bića na ovim prostorima. To znači detektiranje od najsitnijih do najkrupnijih problema. Ne bih sada ništa izdvajao, ali bih se zalagao za jedan sadržajan život ove zajednice bez obzira što je ona manjina u SCG«, kaže o predstojećim izborima kandidat iz Srijema mr. Mato Groznica.

Mr. Mato Groznica

HOĆE LI SE ISKORISTITI ŠANSA:

Moglo bi se rezimirati da je ponuda neočekivana i vrlo respektabilna, da je nje no ostvarenje isključivo u rukama glasača, vođanskih Hrvata koji imaju hrvatsko državljanstvo s prebivalištem u SCG, koji imaju dva dana, 22. i 23. studenoga da svojim glasom pomognu i kandidate i svoju zajednicu.

U utrci su tri kandidata, teritorijalno dobro raspoređena, po jedan bunjevački Hrvat iz Subotice, šokački iz Sonte i srijemski iz Golubinaca. Ostaje za nadati se da činjenica podijeljenosti te trojke na dvije liste neće umanjiti rezultate, prije svega jedini pravi cilj – da vođanski Hrvati dobiju predstavnika u Hrvatskom saboru. Zsigurno će pripomoći najavljavani prijevoz glasača do izbornih mjesta, no, još svako kandidati i institucije, koje stoje iza njih, trebaju u vrlo kratkom roku animirati vođanske Hrvate da izađu na izbore.

Novinari iz Hrvatske i Srbije prvi puta zajedno poslije deset godina

Bojazan od »tajkunizacije« medija

Novinari iz Hrvatske i Srbije sastali su se u Opatiji (21. -23. listopada) kako bi pretresli najaktualnija pitanja vlastite profesije. Skupu koji je organizirao SEEMO (Organizacija medija iz Jugoistočne Europe) odazvalo se četrdesetak novinara iz obiju država. Dijalog u Opatiji protekao je u prijateljskoj atmosferi u kojoj su podijeljene mnoge slične brige i iskustva.

S privatizacijom medija, ulaskom inozemnih vlasnika i borbom za tržište i oglašivače, novinari su se našli pred novim strahovima i izazovima, najviše zabrinuti za neovisnu poziciju u novim okolnostima.

UTJECAJ NA MEDIJE: Novinarstvo još pretežno funkcionira u dobro poznatome znaku pritiska domaćih političara na medije, ali je činjenica da se ono još nije okrenulo pronalaženju mehanizama zaštite od utjecaja vlasnika i oglašivača.

Što će donijeti kompanija WAZ koja listom kupuje novine od Hrvatske do Bugarske, gdje su granice utjecaja novobogataša, »tajkuna«, koji strasno žele imati vlastite novine, zbog čega novinari s pravom ukazuju na »tajkunizaciju« medija, do koje mjere veliki oglašivači mogu utjecati na medije i ucjenjivati ih, hoće li novine završiti kao tabloidi kako bi zadovoljili interese vlasnika koje najviše interesira profit?

Za sada na ova pitanja nema jasnih odgovora. Osim ovih novih izazova, pitanja novinarske etike i odnosa prema javnosti ostaju za novinarsku profesiju trajno otvorena. U tom kontekstu ukazano je kako su novinarstvu nanijete velike štete tijekom protekloga desetljeća i da se to najviše osjeća u mentalnom ozračju koje je puno netrpeljivosti i jakih podjela koje podsjećaju na rat, tako da je u novinarstvu kao na ratnom polju na kojem se sukobljavaju »pobjednici i poraženi«.

U HRVATSKOJ BOLJA SITUACIJA: Usprkos kritičnosti novinara iz Hrvatske, dojam je da je medijska situacija tamo bolja nego u Srbiji. U Hr-

vatskoj su donijeti svi važni medijski zakoni, a novinari ih uglavnom ocjenjuju povoljno. Glavna primjedba je što se kleveta smatra krivičnim djelom, tako da to ograničava slobodu novinara, i što novinar ne može zaštititi izvor informacija.

Drugo ograničenje jest što Radio-difuzni savjet bira Sabor, a ne i nevladine udruge. Kao dobro rješenje istaknuta je obveza izdavača da objavljuje podatke o nakladi koji su sada »veća tajna od vojne«.

Zanimljivo je da je Hrvatska upravo poslije donošenja novih medijskih zakona pala s 33. na 69. mjesto po medijskim slobodama. Neki novinari smatraju kako međunarodne organizacije nisu prepoznale ono pozitivno u hrvatskim zakonima, dok drugi kažu da je to kazna zato što je pod automobil vlasnika »Vjesnika« podmetnuta bomba.

NISKE PLAĆE U SRBIJI: Novinari u Hrvatskoj su neuporedivo bolje plaćeni nego u Srbiji, a profesionalna i sindikalna organiziranost im je na zavidnoj razini. Za razliku od situacije u Srbiji, u kojoj novinari nemaju niti sindikat, niti fond solidarnosti, ni mirovinski fond, u Hrvatskoj sve to postoji, a novinarska udruga je u tim iskustvima slijedila nje-mački uzor. Najniža novinarska plaća je 1.000 eura, a bolje plaće dostižu tri i više tisuća eura. Postoji jak mirovinski fond s čak tri stupnja osiguranja i fond solidarnosti koji iznosi 100.000 eura.

Kolege iz Hrvatske nisu krile iznenađenje kada im je priopćeno da se u Srbiji novinarske plaće kreću između 50 i 250 eura u najvećem broju slučajeva, tako da su na goste iz Srbije gledali kao na socijalne slučajeve.

Svojevrsni katarzični moment skupa bio je dostignut prikazivanjem filma Studija B, koji je novinar *Vladan Radosavljević* snimio prilikom prvoga boravka novinara iz Srbije u Hrvatskoj. Film je svakome pružio priliku preispitati se kao novinar i proći kroz vrijeme koje Hrvatska, kako smo se uvjerali, uveliko ostavlja za sobom.

Olivija Rusovac

Tekst je preuzet iz lista »Republika«

Novinarstvo još

pretežno

funkcionira u dobro

poznatome znaku

pritisaka domaćih

političara na

medije, ali je

činjenica da se ono

još nije okrenulo

pronalaženju

mehanizama zaštite

od utjecaja vlasnika

i oglašivača

Godinu dana hrvatske samouprave u Segedinu

Kulturni programi koji povezuju

Piše: Jasminka Dulić

Točno je godinu dana kako postoji Hrvatska lokalna samouprava u Segedinu.

Kako nam je rekao dopredsjednik *Saša Žuvela*, prilikom svog posjeta redakciji »Hrvatske riječi« samouprava je osnovana na lokalnim izborima Republike Mađarske listopada 2002., a inicijativa za osnivanje hrvatske lokalne samouprave je došla od desetak članova koji su i danas u njoj: »Pošto hrvatske samouprave u Segedinu nije bilo, ideja je došla od jednog Hrvata rodom iz Vukovara koji živi u Segedinu 12 godina *Damira Holokerna*, a mogućnost samih izbora je dovela do toga da smo od strane glasača bili izabrani na lokalnim izborima prošle godine. Tad smo dobili 2400 glasova u samom Segedinu, a bilo nam je potrebno svega oko 500 glasova da bi bili izabrani.«

DJELOKRUG RADA: Sustav manjinske samouprave u Mađarskoj omogućava da mjesta s više od 10.000 stanovnika dobijaju pet manjinskih zastupnika u lokalnoj samoupravi, a mjesta ispod 10.000 stanovnika biraju tri zastupnika. U gradu Segedinu i županiji Čongrad danas postoji ukupno deset manjinskih samouprava, dok ih je na razini same Mađarske trinaest. Prema riječima *Žuvela* kulturna djelatnost je prvenstvena i u stvari i jedina oblast djelovanja kojom se mogu baviti manjinski zastupnici. Grad Segedin i županija Čongrad dobili su na izborima pet zastupnika hrvatske populacije u parlamentu. to su: predsjednik samouprave *Dušan Marjanović*, dopredsjednik *Saša Žuvela*, *Eugen Hitri*, *Ljudevit Ivanković* i *Vladimir Đurović*.

»Mi učestvujemo u radu lokalnog parlamenta, ali samo u oblasti koja se odnosi na njegovanje kulture vlastitog naroda i na povezanost i međusobnu kulturnu suradnju dvaju naroda, hrvatskog i mađarskog. Na izborima smo ponudili jedan konkretan kulturni program koji je privukao ljude da nam daju povjerenje. To je program koji privlači ljude iz dvije države Hrvatske i Mađarske, kao što je učenje suvremenog hrvatskog jezika i mađarskog jezika u obliku tabora, prezentiranje hrvatske tradicionalne nošnje na Segedinskim folklornim večerima gdje bi nastupala pojedina kul-

turna folklorna društva bilo iz Hrvatske ili Vojvodine. Zatim je tu suradnja u okviru razvoja turizma, gdje je naša inicijativa bila da se ostvari večer dalmatinske kuhinje u Segedinu, zatim organiziranje različitih izložbi, prikupljanje, dokumentiranje i promoviranje znamenitosti dvaju naroda na području južne Mađarske. Konkretno, to se odnosi na sve ono što je karakteristično za Segedin od prije 100-200 godina, što su tadašnji Hrvati-Dalmati radili u Segedinu pa do dandanas. U Mađarskoj postoji i držav-

Saša Žuvela

na samouprava hrvatske manjine, za koju su početkom ove godine bili organizirani izbori, gdje smo i mi kandidirali dvojicu naših zastupnika. To je parlament Hrvata u Mađarskoj i kao što mi sudjelujemo u radu lokalnog parlamenta u gradu Segedinu, tako i državna samouprava sudjeluje u radu

Mađarskog parlamenta na polju kulture, gdje imaju mogućnost iznošenja svojih problema na nivou države.« rekao je *Žuvela*.

PROGRAMI: Kako djeluje hrvatska samouprava u Segedinu, pitali smo našeg sugovornika: »U prethodnih godinu dana organizirali smo filmske projekcije hrvatskih filmova u Manjinskoj kući. Organizirali smo i promociju hrvatske lokalne samouprave 15. prosinca prošle godine u Segedinu u velikoj dvorani Manjinske kuće. Imamo namjeru otvoriti tečaj učenja hrvatskog jezika, kako za malu djecu tako i za studente. Glede budućih planova teško je reći jer Mađarska za manje od godinu dana ulazi u Europsku uniju i rad svih ovih samouprava će biti preoblikovan, mi još ne znamo kako. Moguće je da ćemo mi iz lokalne samouprave preći u tip udruge, što će biti sasvim drugi oblik djelovanja.« kaže *Žuvela*.

S obzirom da su Subotica i Segedin brat-ski gradovi, a Hrvati žive u oba grada razmišlja li se o intenziviranju suradnje između Hrvata s dviju strana granica: »S obzirom na dosta sličnosti između Subotice i Segedina mislimo da, pošto smo mi Hrvati u Segedinu dosta povezani kako s Hrvatskom tako i s Vojvodinom i gradom Suboticom, da će suradnja biti zastupljena i mislimo da je treba unaprijediti, jer bez obzira na bratimstvo dvaju gradova takve suradnje dosada nije bilo.«

Posjet Pečuhu i hrvatskim institucijama

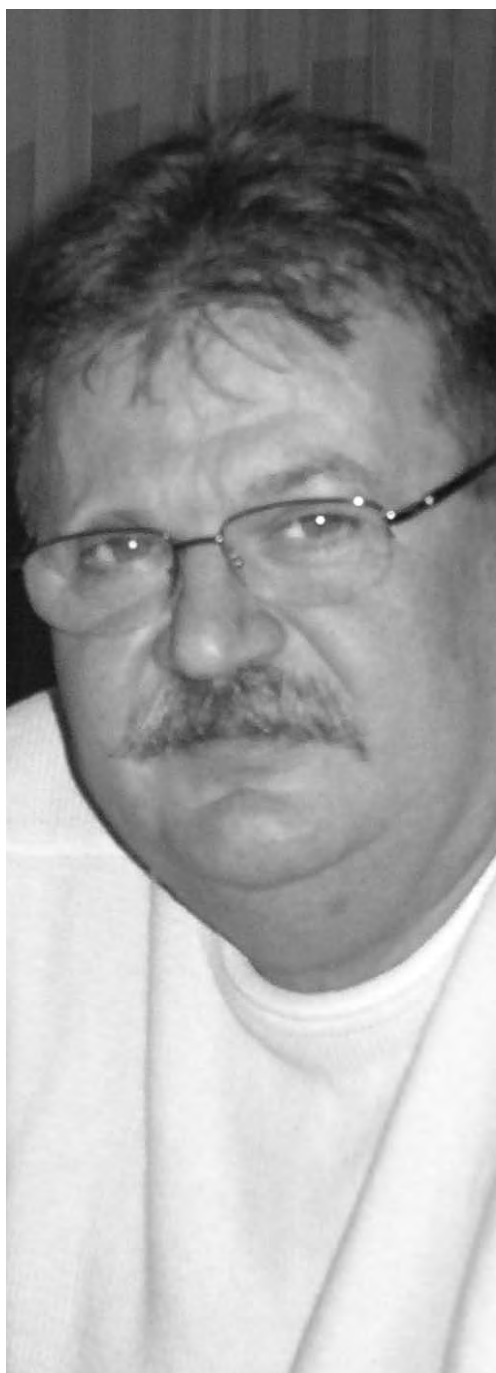
Delegacija hrvatske manjinske samouprave iz Segedina u sastavu predsjednik *Dušan Marjanović*, dopredsjednik *Saša Žuvela*, zastupnik *Eugen Hitri* i *Marija Rem* su 30. listopada posjetili grad Pečuh i tamošnje hrvatske institucije. U hrvatskom klubu »August Šenoa« je upriličen susret s vodstvom kluba i predstavnicima hrvatske manjinske samouprave iz Pečuha. U razgovoru s predsjednikom kluba *Mišom Hep* i predsjednikom hrvatske samouprave Pečuha *Ivicom Đurokom* izražena je spremnost za nastavak suradnje dvaju samouprava utemeljene i započete u proljeće ove godine. U popodnevnom satima delegaciju je primio i generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu *Ivan Bandić* kojem je uručena monografija grada Segedina »Light of Seged«. Od strane generalnog konzulata delegacija je darovana Vučedolskom glinenom golubicom iz klasičnog razdoblja Vučedolske kulture (2.800.-2.500. godina prije Krista). Od strane generalnog konzulata izražena je podrška nastojanjima samouprave na očuvanju i njegovanju hrvatske kulture i običaja te učenju hrvatskog jezika na prostoru županije Čongrad. Delegacija je obišla i spomen-kuću prve hrvatske škole u Pečuhu, te hrvatsko kazalište, gdje se informirala o radu i budućim projektima te institucije, te mogućnosti dovođenja ansambla u Segedin.

S. Ž.

Antun Vidić, uspješni hrvatski poduzetnik i vlasnik renomirane turističke agencije
»Horvát utazási iroda« iz Budimpešte

Formiranje HNV-a otvara put ka boljem

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Antun Vidić rođen je u Subotici, u kojoj je završio osnovnu i srednju školu, a koncem šezdesetih odlučio je otići u Njemačku iz koje se, usavršavajući se uz rad, zaputio put afričkog kontinenta na kojem je proveo blizu trideset godina radeći u naftnoj industriji. Osim »crnog kontinenta« posao ga je vodio Bliskim i Dalekim istokom, brojnim arapskim zemljama, radio je i u Kini, Mandžuriji i Hong-Kongu, ali i na naftnim platformama u zemljama Skandinavije. Početkom devedesetih započinje vlastiti biznis, prvo u Njemačkoj, a ubrzo i u susjednoj Mađarskoj, u kojoj danas uspješno vodi vlastitu turističku agenciju »Horvát utazási iroda« koja se specijalizirala za dovođenje mađarskih turista na hrvatski Jadran.

HR: Veći dio svog radnog vijeka proveli ste na teškim zadacima rada u naftnoj industriji, djelujući često u teškim uvjetima vrele pustinje ili ledenih sjevernih mora.

Čovjek može izdržati sve. Ukoliko želi uspjeti u svojoj nakani, vođen nagonima i prirodnim instinktima preživljavanja u najtežim okolnostima, u stanju je nadmašiti svaku situaciju. Naravno, uz adekvatnu motivaciju, koja je najčešće izražena u novčanom ekvivalentu nagrade za uloženi trud. Kada sam ja krenuo u svijet, na samom početku novac je predstavljao motiv želje da osiguram neko materijalno blagostanje i bolju budućnost za sebe, ali i nemirni avanturistički duh koji me je vukao naprijed u želji da upoznam do tada nepoznati svijet.

HR: Vođeni upravo avanturističkim duhom, uz marljivi samo-

zatajni rad, jedan ste od rijetkih Subotičana koji su »prošli« gotovo cijelim Zemljinim planetom, upoznavajući mnoge narode različitih kultura i civilizacija. Možete li izdvojiti neku od brojnih impresija?

Još od rane mladosti bila mi je želja jednog dana upoznati daleke i neistražene predjele na koje nije kročila ljudska noga, poput Bornea ili Nove Kaledonije, dok kasniji život u ipak »civiliziranim« pustinjским predjelima Afrike za mene osobno nije predstavljao pretjerani doživljaj. Došavši koncem šezdesetih godina, točnije 1969. godine u tadašnju Južnoafričku Uniju, u kojoj je, kao što je poznato, u to vrijeme na vlasti bila politika apartheida, dolazeći iz bivše zajedničke države koja je bila vanblokovski opredijeljena, bio sam izuzetno primljen od domicilnog stanovništva. Odrastajući u društvu koje ne poznaje rasnu diskriminaciju, uvijek sam osjećao želju zaštititi i pomoći siromašnoj i potlačenoj crnoj populaciji. U to vrijeme o Južnoafričkoj Uniji vladale su mnoge stereotipne nepoznanice, a zasigurno je većini nepoznato kako je tada bilo iznimno mnogo crnih radnika iz drugih država, koji su poput nas bili na privremenom radu u ovoj velikoj afričkoj državi. Oni su bili, kako mi to kažemo – gastarbeiteri, ali s drugačijim tretmanom u odnosu na bjele kolege.

HR: U koliko ste zemalja živjeli i radili?

Radeći na afričkom kontinentu živio sam u mnogo zemalja počevši od već spomenute Južnoafričke Unije, zatim Bocuane, Mozambika, Konga, Libije, Tunisa, Egipta, Saudi Arabije, Emirata. Poslije sam otišao u Aziju, radio sam u Kini,

Mandžuriji, Hong-Kongu. Nakon povratka u Europu, živio sam u Skandinaviji, Turskoj, Nizozemskoj, Francuskoj.

HR: Na koncu svojevrstne svjetske radne odiseje odlučili ste se zaustaviti u susjednoj Mađarskoj, u njezinoj prelijepoj prijestolnici Budimpešti...

Osobno se u Mađarskoj ne osjećam, kao na primjer za boravka u Njemačkoj, potpunim strancem, jer sam kao i svi mi čovjek Panonske nizine. Za vrijeme svog dugogodišnjeg izbjivanja iz Jugoslavije, u koju se nisam vraćao iz osobnih razloga, redovito sam sva tri mjeseca dolazio upravo u Budimpeštu, u kojoj sam se susretao sa svojim bližnjima. Dolazeći u ovaj grad ja sam tako reći dolazio »kući«.

HR: Uz trajni boravak u Mađarskoj jedan ste od prvih poduzetnika koji su u demokratiziranoj državi otvorili vlastitu tvrtku.

Točno. Bilo je to još 1989. godine, u doba demokratskih promjena, koje su nastupile u Mađarskoj, odlučio sam otvoriti »firmu« i započeti privatni biznis, ali bih želio naglasiti kako mi novčani moment nije bio najvažniji, već i želja da i sam budem dio te demokratizacije. Opće je poznato kako je Mađarska za nas bačke Hrvate oduvijek predstavljala, na određeni način, dio nas.

HR: Prije desetak godina pokrenuli ste Vaš HBC tj. Hrvatski Business Centar, koji je u početku svoga aktivna djelovanja nadomjestio poslovne aktivnosti prekinute izlaskom Hrvatske iz bivše države.

U bivšoj državi brojni međunarodni poslovni kontakti obavljali su se u većini slučajeva iz Beograda, i dirigiranom ekonomskom politikom trgovački poslovi išli su preko velikih poduzeća koja su imala sjedište u tadašnjem glavnom gradu. Osnutkom HBC-a nastojali smo nadomjestiti aktualni nedostatak i povezati prekinute poslovne kontakte hrvatskih poduzeća na ovim prostorima. Uz »Astru«, koja se poglavito bavila trgovinom šećerne repe, nije bilo niti jedne druge tvrtke koja bi djelovala na tom teritoriju i stoga smo 1992. godine otvorili »Kuću hrvatske robe« koja je djelovala sve do 1995. godine i prestanka hrvatskog dinara kao službene državne valute. Dolaskom hrvatske kune, koja je i danas precijenjena, došlo je do stagnacije državnog eksporta i mi smo zbog prestanka konkurentnosti robe na tržištu bili prisiljeni zatvoriti tvrtku.

HR: Malo je poznato kako se za vrijeme prekida komunikacijskih sistema između Hrvatske i bivše zajedničke države iz vašeg ureda obavljala brojna komunikacija ovih dviju država.

U to vrijeme još nije bila razvijena internet tehnologija i uslijed prekida komunikacijskih sustava posjetili su nas odgovorni ljudi iz Zagreba i zamolili nas za suradnju i uz naš pristanak instalirana je posebna telefonska linija Zagreb – Budimpešta, u koju su se mogli uključiti gradovi bivše države. Uz to smo pomagali Hini (Hrvatska informativna agencija), Hrvatskoj televiziji, radiju, brojnim novinarima i svima kojima su bile potrebne informacije koje su stizale preko nas. Čak su i neki diplomati svojevremeno vodili pregovore ovim putem.

HR: Uveliko se govorilo kako je po kojim hrvatski predsjednik Tudman imao izravnu telefonsku liniju s bivšim jugoslavenskim predsjednikom Miloševićem?

Mogu samo kazati kako to nije istina, jer to nije bilo uopće moguće. U to vrijeme u Beogradu još nije bilo Hrvatskog veleposlanstva, nego je samo djelovao Ured Republike Hrvatske, pa čak ni oni nisu bili u mogućnosti uspostaviti komunikaciju s matičnom državom, već smo ih mi izravno spajali s Zagrebom.

HR: Tijekom ratnih događanja uz Vaše ime se vezuje izuzetan humanitarni rad i iskazana nesebična solidarnost kojom ste značajno pomogli brojnim osobama pogođenim u rat -

nim stradanjima.

Na početku rata 1991. godine osjetili smo potrebu pomoći prvim izbjeglicama s ratom zahvaćenog područja okolice Vukovara, radilo se o 74 djece i 24 majke koje smo smjestili u jedno sindikalno odmaralište na Balatonu, pruživši im prvo utočište i skrb. S njima je bila i moja majka koja je, budući da govori mađarski jezik, bila tumač i posrednik u njihovoj komunikaciji s okolicom.

HR: Vaša osnovna djelatnost kojom se danas bavite je turizam, s kojim ste se počeli aktivno baviti još prije desetak godina. U to ratno vrijeme to je predstavljalo iznimno smjeli poduhvat glede okolnosti koje su bile prije sve drugo nego turističke.

Moja tvrtka se počela turizmom baviti 1992. godine, ali te godine je postojala samo želja dokazati svima da Hrvatska može turistički funkcionirati. O nekom profitu i zaradi se u to vrijeme nije moglo ni pomišljati, ali su ipak naši gosti i te godine ljetovali na Kvarneru, Istri, te otoku Krku i mi smo uspjeli negdje oko 1.500 mađarskih turista dovesti na hrvatsko more. Tih nezaboravnih i teških, za rad, trenutaka se i dan-danas rado sjećam.

HR: Danas je Vaša turistička agencija »Horvat utazasi iroda« renimirani tour operator i jedna od najjačih turističkih tvrtki u Mađarskoj.

Što se tiče hrvatskog turizma danas se »Horvát utazási iroda« broji kao jedna od najjačih tvrtki u Mađarskoj i tijekom po-

sljedeće dvije godine imali smo oko 25.000 gostiju

iz ove zemlje, a prema tablici uspješnosti realizacije bookinga smo među prvih dvanaest turističkih operatera u Hrvatskoj. Dva centralna ureda se nalaze u Budimpešti (Nagy mező utca i na Kőr útu), imamo i svoju ekspozituru u Debrecenu, dok na teritoriju Mađarske imamo preko 300 partnera koji kupuju aranžmane od nas.

HR: Odnedavno se u susjedstvu centralnog agencijskog ureda nalazi i novootvoreni luksuzni hrvatski restoran – klub »Mare Croaticum«.

Restoran je otvoren prije dvije godine u interesu širenja hrvatske kulture kroz gastronomski doživljaj užitka u izvornim specijalitetima i jelima naše nacionalne kuhinje. Oplemenjeni enterijer »Mare Croaticuma«, na čijim su brojnim vitrajima prikazane znamenite ličnosti hrvatske povijesti, ujedno je i prilika brojnim posjetiteljima da se upoznaju i zainteresiraju za našu lijepu državu. Uz gastronomsku, promicanje hrvatskog turizma i ljepota njegova mora, osnovna je svrha ovog restorana, u kojemu se u klupskom dijelu često okupljaju naši ljudi koji žive i rade u Mađarskoj.

HR: Vaš posjet Subotici vezan je za poslovnu suradnju koju imate sa subotičkom »Birografikom« i »Roto-grafikom«, jednom od prvih hrvatsko-srpskih mješovitih firmi koja ima sjedište u prijestolnici sjeverne Bačke.

Poslove tiskanja našeg turističko-propagandnog kataloga obavljamo već niz godina prvo s »Birografikom«, a sada s »Roto-grafikom« i osobno smatram da su odavno prošla vremena koja su za nama i sada se moramo okrenuti samo prema poslovnoj suradnji. Naša je želja da »jednom nogom« budemo prisutni i ovdje, jer ja sam ipak iz ovog kraja i pripadam, na određeni način, ovdje.

HR: Kao čovjek koji i sam potječe iz ovog podneblja, a živi u susjednoj državi, kako iz osobnog ugla ocjenjujete situaciju u hrvatskoj zajednici?

Redovito, putem »Subotičkih novina«, a sad i »Hrvatske riječi«, pratim situaciju u hrvatskoj zajednici i osobno smatram da su se neke stvari mogle bolje odraditi, prije svega u vezi jedinstva u samoj zajednici. Iskreno se nadam da će, pogotovo ovi novi ljudi, koji su na čelu, a sada i »Hrvatska riječ« kao glasilo, više poraditi na jačanju zajedništva naše, hrvatske zajednice.

HR: S druge strane kako biste usporedili hrvatsku manjinsku zajednicu u Mađarskoj s hrvatskom manjinskom zajednicom u današnjoj SCG?

Osnovna sličnost između obje zajednice je sve prisutnija asimilacija s obje strane koja sve više uzima maha, a temeljita različitost je u prednosti hrvatske zajednice u Mađarskoj i njezinoj znatno olakšanoj mogućnosti, da se kroz rad hrvatske samouprave izbori za vlastite ciljeve. No, formiranjem Hrvatskog nacionalnog vijeća i djelovanjem hrvatskih stranaka stvari bi morale krenuti na bolje, sve u cilju što evidentnijeg nastojanja približavanju Europi.

HR: Jedan ste od rijetkih Hrvata

Na početku rata 1991. godine osjetili smo potrebu pomoći prvim izbjeglicama s ratom zahvaćenog područja okolice Vukovara. Radilo se o 74 djece i 24 majke koje smo smjestili u jedno sindikalno odmaralište na Balatonu, pruživši im prvo utočište i skrb. S njima je bila i moja majka koja je, budući da govori mađarski jezik, bila tumač i posrednik u njihovoj komunikaciji s okolicom.

podrijetlom iz ovih krajeva, kojima je posvećena cijela emisija na Hrvatskoj televiziji.

To je bilo više nekako revanširanje za sve ono što smo uradili za vrijeme ratnih i poratnih vremena. Jednog dana su došli u centralni ured i počeli istovarivati svu onu televizijsku opremu, ja sam ih upitao što to kane snimati. A oni vele: »Pa film o vama!« Film je uradio gospodin Nino Lovčević, redatelj na Hrvatskoj televiziji poznat po filmu »Hrvatska«, a na moj upit zbog čega žele snimiti emisiju odgovorio mi je, da se žele odužiti za sve ono što smo im pomogli za vrijeme otežanih uvjeta za rad. Televizijski film, koji su uradili o meni zbilja mi je jedna draga uspomena i ponosan sam na njega

HR: Ljudi koji Vas dobro poznaju kažu da ste uvijek radno angažirani. Kako biste opisali jedan Vaš radni dan i što radite u slobodno vrijeme?

Svaki radni dan započinjem u sedam sati, rad u agenciji kreće od 8 sati i traje do 18 sati navečer, a poslije prelazim u hrvatski restoran u kojem sam do 24 sata. Doma još malo pogledam televiziju i tako svaki dan. Volim slušati glazbu, a u slobodno vrijeme volim razmišljati što ću raditi poslije toga...

HR: Vi se, jamačno, sjećate »Hrvatske riječi« još iz djetinjstva koje ste proveli u Subotici?

Rado se sjećam riječi svoga pokojnog oca, koji mi je znao kazati: »Antuše, idi kupi dvije škatulje »Drave« i »Hrvatsku ri(je)č«.

Iznimno mi je drago da je list obnovljen i da uspješno radi.

HR: Na koncu pitanje koje se logično postavlja čovjeku koji je potekao iz ovog podneblja. Hoćete li se jednog dana vratiti u stari kraj?

Vidite, ja sam siguran da se nikada neću vratiti za stalno, ali ću, dokle god sam živ, biti duhom prisutan na ovim prostorima. Općim promjenama u društvu koje nas okružuje ni granica nije više onakva kakva je nekad bila i da ona više ne razdvaja u tolikoj mjeri ljude. Obzirom da živim nepunih dvjesto kilometara odavde, u današnjim uvjetima to više nije nikakva razdaljina, a povrh svega uskoro otvaram filijalu svoje firme u Subotici i na neki način se, tako reći, vraćam kući. Ponavljam suviše sam dugo vani, pustio sam dugo korištenje izvan rodnog grada, a naši stari kažu: »Staro drvo se ne presađuje«.

Uvažan zahtjev IO HNV-a

»Korijeni« opet u starom terminu

Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji i Crnoj Gori zatražio je od Hrvatske televizije u pismu upućenom početkom listopada *Mirku Galiću* ravnatelju HTV-a da svoju jedinu emisiju posvećenu Hrvatima u susjednim državama »Korijeni« nastavi emitirati u starom terminu – subotom od 13 i 30. umjesto ponedjeljkom od 16 i 30. Izvršni odbor je naveo, kako se subotnji termin ustalio i

mного je prikladniji za Hrvate u Vojvodini koji gledaju ovaj program. U pismu je napomenuto da emisiju »Korijeni« prati veliki broj pripadnika hrvatske manjine u SCG u cilju boljeg informiranja, međusobnog povezivanja, a nadalje nje govanja svijesti o svom nacionalnom identitetu. IO HNV-a je stoga zatražio da se odluka o promjeni termina emisije preispita.

Na adresu predsjednika IO HNV-a je početkom ovog mjeseca prispeo odgovor HTV-a u kojem se kaže: »Vaš službeni dopis, primjedbu na sadašnji termin emitiranja HTV-ove emisije Korijeni, namijenjene hrvatskom iseljeništvu, te Vašu zamolbu da se vrati raniji prihvatljiviji termin emitiranja ove emisije, primila je gđa mr. sc. *Jasna Ulaga Valić*, privremena urednica programa HTV-a. Napominjemo da se na HTV-u upravo ovih dana dogovara shema HTV-a za 2004. godinu u kojoj će urednica programa udovoljiti i Vašem zahtjevu.«

Donacija Leksikografskog zavoda
»Miroslav Krleža« tjedniku
»Hrvatska riječ«

Leksikon i Rječnik za novinare

Leksikografski zavod »Miroslav Krleža« iz Zagreba darovao je Novinsko-izdavačkoj ustanovi »Hrvatska riječ« komplet od pet knjiga »Hrvatskog biografskog leksikona«, te Rječnik hrvatskoga je-

zika u izdanju Leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža« i Školske knjige Zagreb, iz 2000. godine.

Donaciju je »Hrvatskoj riječi« poslao ravnatelj Leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža« mr. *Vlaho Bogišić*, a uručena je posredstvom stručne suradnice toga Instituta *Jasne Ivančić*.

Vrijedan poklon

Vlč. Josip Temunović poklonio je uredništvu »Hrvatske riječi« komplet vrijednih knjiga. Među njima se nalaze: »A katolikus egyház katekizmusa«,

»Családunk katekizmusa«, dvanaest to-mova »Uj idők lexikon«, četiri toma »Katolikus lexikon« i sedam to-mova »Magyar lexikon«, koje su znatno oboga-tile redakcijsku knjižnicu.

Ministarstvo donijelo rješenje Petar Kuntić ovlašten zastupati DSHV

Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu Republike Srbije, donijelo je rješenje kojim je u Registar političkih organizacija 18. kolovoza 2003. upisana promjena podataka koji se odnose na lice ovlašteno da zastupa i predstavlja DSHV, tako da je umjesto *Bele Tonkovića* upisan *Petar Kuntić*. U obrazloženju se navodi da je III izvanredna skupština DSHV 20. srpnja 2003. održana suglasno odredbama važećeg Statuta DSHV, kao i odluke koje su tada donijete, među njima i odluka o smjeni *Bele Tonkovića* i izbora *Petra Kuntića* na mjesto predsjednika DSHV. ■

Opstrukcija obrazovanja na hrvatskom jeziku

Učiteljici onemogućen rad

Josip Ivanović, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, izvijestio je »Hrvatsku riječ« o akutnom problemu u nastavi na hrvatskom jeziku. Naime, jedan od problema izobrazbe na hrvatskom jeziku u Vojvodini je i taj da učitelji koji su školovani na našem Učiteljskom fakultetu ne poznaju hrvatski jezik u dovoljnoj mjeri u kojoj bi to zahtijevala suvremena nastava. Stoga je s Ministarstvom prosvjete i sporta Republike Hrvatske dogovoreno da jedna učiteljica iskusna, školovana i specijalizirana za metodiku hrvatskog jezika, dođe kao pomoć našim učiteljima izvoditi pojedine nastavne jedinice, što bi bio i stalni poticaj za rad i usavršavanje naših učitelja, kaže je mr. *Josip Ivanović*. »Učiteljica *Dobrila Puljić* je upućena na početku školske godine od strane Ministarstva prosvjete i sporta Republike Hrvatske i došla je k nama. Ona je jedno vrijeme radila s našim učiteljima, međutim, u posljednje vrijeme došlo je do toga da joj se zabrani ulazak u škole. Netko se od di-

rektora škola uplašio i jednostavno je gospođi *Puljić* onemogućio ulazak u škole i daljnji rad. Ona se, naravno, obratila našoj općinskoj upravi i općinska članica Izvršnog odbora SO Subotice *Edita Molnár Pintér*, uputila je pismo Ministarstvu prosvjete prije najmanje dva mjeseca, s ciljem da se situacija razriješi i da se omogućiti njen daljnji nesmetani rad. Međutim, na to pismo nikako nije stigao odgovor. Već tri tjedna pokušavam govoriti s dr. *Tunde Kovács Cerović* i ne mogu joj ući u trag. Moram reći da sam s njenim Tajništvom razgovarao na način kako to nemam običaj razgovarati i rekao sam kako ću obavijestiti i matičnu državu i javnost o tome, kako ne mogu tri tjedna doći u kontakt s nadležnom voditeljicom resora za izobrazbu manjina, da se jednostavno donese određena odluka da učiteljica *Puljić* može nesmetano raditi. Izrazio sam svoje veliko ogorčenje i protest zbog toga i šefu kabineta gospođe *Kováč Cerović* i oni su obećali da će što skorije poduzeti korake da se to riješi i o tome nas izvijestiti, ali je opet proteklo nekoliko dana i za sada još nema nikakvog odgovora. O ovim događajima smo obavijestili i generalnu konzulicu Republike Hrvatske dr. *Jasminu Kovačević*. ■

Predstavljamo članove Hrvatskog nacionalnog vijeća

Potrebno je vrijeme za veće rezultate

O listama A i B izlišno je govoriti (Josip Ivanović)* Ako netko nije član Vijeća to ne znači da ne može raditi (Grgo Kujundžić)* Nas nema toliko da se možemo dijeliti na nekoliko stranaka (Šima Raič)*

Očekujem da se eliminiira podvojenost u HNV-u nakon promjena u DSHV-u (Josip Pekanović)

Priredila: Jasminka Dulić

Formiranjem Hrvatskog nacionalnog vijeća hrvatska zajednica je dobila mogućnost jednog organiziranijeg rješavanja problema, kako na razini same zajednice, tako i u odnosu prema državi. »Hrvatska riječ« će u idućih nekoliko brojeva čitateljima predstaviti sve članove HNV-a. U ovom broju s vijećnicima smo razgovarali o dosadašnjem funkcioniranju HNV-a.

JOSIP IVANOVIĆ, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, rođen je 1954. godine u Somboru. Diplomirao je sociologiju i pedagogiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je također obranio i magistarski rad iz oblasti pedagoških znanosti. Radio je kao školski pedagog, profesor u subotičkoj gimnaziji. Profesor je na Višoj školi za obrazovanje vaspitača, Učiteljskom fakultetu u Somboru i Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije. Pročelnik je Znanstveno-istraživačkog odjela Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«. Oženjen je, ima troje djece.

Josip Ivanović

»Glede samog Vijeća posljednja sjednica je održana 12. travnja i to je zaista dugi period kako nije održana sjednica Vijeća. Međutim, postoje i zato određeni razlozi. Na toj sjednici je izabran Izvršni odbor i on djeluje i zaista smo prisutni svugdje. Vijeće za sada nema sredstava za svoj takozvani »hladni pogon«, i da bi Vijeće djelovalo moraju se koristiti osobna sredstva. Sredstva koja je dobio HNV su namjenska, za nabavku određenih stvari. Potrebno je određeni broj mjesta u Vijeću profesionalizirati, potrebno ih je nagraditi plaćom koja će omogućiti da se ljudi onda stvarno mo-

gu tome posvetiti i onda mi možemo zahtijevati odgovornost i učinkovitost.

Druga stvar je što je postojala opterećenost podijeljenosti u hrvatskoj zajednici, ali te se stvari polako rješavaju i to je bio jedan od razloga što nisam u međuvremenu sazvao sjednicu Vijeća. Naime, nisam htio zloupotrebljavati tešku situaciju koja se događala u DSHV-u, neka se stvari slegnu, neka se ljudi pokušaju dogovoriti i neka se nađu modeli daljnjeg rada. Izgleda da će to tako i biti, približavanje dviju stranaka već je vidno i osjetno oko nekih zajedničkih očitovanja o pojedinim događanjima. Kad se to konsolidira, onda će biti moguće i sazvati sjednicu Vijeća, na kojoj ćemo zaista moći konstruktivno svi zajedno doprinosti rješavanju nagomilanih problema u našoj zajednici. O listama A i B izlišno je govoriti, toga nema više, mi smo svi pozvani živjeti i raditi za ovu zajednicu, mi smo vijećnici koji trebamo djelovati teritorijalno, profesionalno i stručno. U tom smislu smo napravili i Statut i tako djeluju i dopredsjednici. Svi su dopredsjednici napravili regionalne sastanke s članovima Vijeća, bivšim elektorima i drugim uglednim ljudima, stručnjacima na određenim područjima i podnijeli su prijedloge za popunu radnih tijela Vijeća. To je za sva područja napravljeno, jedino ostaje da dopredsjednik *Branko Horvat* sazove subotičke vijećnike i da se daju prijedlozi kojim stručnim ljudima da popunimo radna tijela da bi ona zaista i mogla djelovati. Čim se taj subotički regionalni sastanak održi, odmah su stvorene pretpostavke za sljedeće sazivanje sjednice Vijeća. Hoću da to bude na jednom stvarnom konsenzusu, ne na ključevima, proračunavanjima i brojevima, da svatko može predložiti i da se svačiji prijedlog doista u maksimalnoj mjeri uvažava. To je ono što predstoji Vijeću.«

GRGO KUJUNDŽIĆ vijećnik iz Subotice, rođen je 1945. godine u Maloj Bosni. Ekonomist je po struci. Cijeli život radi u vanjskoj trgovini i špediciji. Član je Vijeća HNS-a, pročelnik Etnografskog odjela Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, i aktivni član HKC »Bunjevačko kolo«, gdje radi na organizaciji velikih priredbi bačkih Hrvata kao što su Prelo i Dužijanica. Oženjen je, ima dvoje djece.

»HNV čini dosta, ali to još nije dovoljno

da bi se vidjeli i vidniji rezultati. Pri tome treba imati u vidu, da mi sad prvi put imamo svoje Nacionalno vijeće i da nismo do sada imali nikakvog iskustva za razliku od drugih nacionalnih zajednica koje su u prethodnom periodu imale status manjine, i stoga su imale iskustva, kako se treba odnositi prema državi, kako se traži svoje pravo. Sad će biti godinu dana kako je Nacionalno vijeće formirano i ono se tek uspostavlja. Vijeće nema svoje prostorije, ne-

Grgo Kujundžić

ma sredstava da bi se ozbiljnije moglo raditi, problemi su dakle i financijski. Nacionalno vijeće radi, ali nema uposlenih ljudi. Normalno bi bilo da domicilna država, u kojoj živimo, osigura financijska sredstva za rad, jer mi jesmo ravnopravni i moramo imati ista prava, ni manje ni više, osim utoliko više jer smo specifični po svojoj nacionalnoj pripadnosti, kulturi i jeziku.

Što se sukoba unutar HNV-a tiče, to je nešto sasvim drugo. Ovo je prvi saziv, prvi izbor, bit će i drugi, a mogu se neki članovi i izmijeniti. Međutim, trebaju raditi ne samo članovi HNV-a već i drugi. Ako netko nije član Vijeća to ne znači da ne može raditi, jer, na žalost, u našim institucijama bilo da su s područja kulture ili bilo koje druge, ima članova ali ne rade ništa, a drugi opet rade a nisu članovi. Treba raditi bez obzira je li netko član ili nije, a članovi imaju obvezu i moraju raditi, pokretati inicijative, rukovoditi i donositi zajedničke planove i smjernice kako raditi. Dosta se za sada, mora se reći, radi skromno. Prepreka je još uvijek jednim dijelom »bavljenje samim sobom« dok se ne riješi to pitanje grupiranja. Međutim, ne može biti u Nacionalnom vijeću ova ili ona strana, ono je tako definirano da nema ova ili ona strana. Budući da je ušla politika u HKC Bu-

njevačko kolo, pa ima 'ova' i 'ona' strana, ovi hoće ovi neće, tako je i u Nacionalnom vijeću. Nije se smjelo dogoditi da se članovi dijele prema tome kojoj stranci pripada - ju. To je jedna kočnica koja će se morati otpustiti, da više ne bude tako, a hoće li to biti skoro ili ne, vidjet ćemo.»

ŠIMA RAIČ, vijećnik iz Sombora, rođen je 1947. godine u Somboru. Završio je dvije godine poljoprivredne škole, i bavi se poljoprivrednom proizvodnjom. Predsjednik je HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora. Oženjen je, ima dvoje djece i troje unučadi.

»Već u pripremi formiranja nacionalnog

vijeća, ja sam se zalagao da ne trebaju stranke formirati Vijeće, već sam smatrao da to mora biti institucija koja će zastupati interese svih Hrvata na ovim prostorima. Nas nema toliko da se možemo dijeliti na nekoliko stranaka. Dopredsjednik HNV-a za Sombor vlč. Pekanović je rekao kako će sazvati jedan sastanak da mi vidimo što i kako dalje u vezi školstva i drugih važnih pitanja za nas. Glede školstva u Somboru situacija je nezgodna, jer imamo u svakoj školi nekoliko učenika Hrvata pa se onda razmišlja kako to objediniti u jednu školu, jer bi to bilo puno lakše. Međutim, to su za sada samo razmišljanja.«

nalnih manjina svih javnih natpisa.

Povodom tvrdnje da nitko iz Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća nije bio upoznat s inicijativom o raspisivanju natječaja za lektora za hrvatski jezik u pokrajinskoj administraciji, ukazujemo da je natječaj za prijem prevoditelja za hrvatski jezik objavljen u sredstvima javnog informiranja, pa tako i u Hrvatskoj riječi od 5. rujna 2003. godine, čime je ispunjena zakonska obveza, a na natječaj su se mogli prijaviti svi građani koji ispunjavaju uvjete natječaja.

U pripravi pokrajinskih propisa, pa tako i prilikom izrade spomenute Odluke o bližem uređivanju pojedinih pitanja službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina na teritoriji AP Vojvodine, Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine obavilo je šire konzultacije sa stručnim i znanstvenim radnicima koji se bave pravnim i jezičnim pitanjima u ovoj oblasti, a tekst Odluke dostavljen je u travnju mjesecu 2003. godine i organima i tijelima manjinske samouprave radi davanja mišljenja prije odlučivanja u pokrajinskim organima. Takav postupak donošenja akata u pokrajinskim organima, odnosno pripreme i donošenja pokrajinskih propisa, kojima se uređuju pitanja ostvarivanja prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina utvrđen je i izmjenama i dopunama Poslovnika Izvršnog vijeća AP Vojvodine koje su usvojene listopada 2003. godine.

U pogledu stvaranja elementarnih uvjeta za normalno funkcioniranje Hrvatskog nacionalnog vijeća o kojima je govorio gospodin Žigmanov, ukazujemo da su nacionalna vijeća konstituirana na osnovu Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina koji se sada primjenjuje kao republički zakon. Tim Zakonom je utvrđeno da se nacionalna vijeća financiraju iz republičkog proračuna i iz donacija, tako da u pogledu financiranja rada organa manjinske samouprave Pokrajina nema zakonsku obvezu. Poštivajući značaj, mjesto i ulogu organa manjinske samouprave za ostvarivanje prava i sloboda nacionalnih manjina utvrđenih najvišim aktima državne zajednice Srbije i Crne Gore, republičkim i pokrajinskim propisima, naročito u pogledu dosljedne primjene propi-

Šima Raič

sa na području Autonomne Pokrajine Vojvodine, proračunom Autonomne Pokrajine Vojvodine osigurana su i uplaćena sredstva organima manjinske samouprave radi financiranja dijela njihove redovite djelatnosti.

**Pokrajinski sekretar
Dr. Tamás Korhecz**

Hrvatski u subotičkoj općini bio pod upitnikom

U prošlom broju »Hrvatske riječi« u članku o službenoj uporabi jezika i pisma g. Tomislav Žigmanov tvrdi da je posljednjih desetak godina u SO Subotica hrvatski u službenoj uporabi.

Međutim, zaboravlja se jedna činjenica. U siječnju 2001. godine Ustavni sud donosi odluku da se hrvatski briše iz Statuta Općine. Tako je kontinuitet prekinut, odnosno, od tog momenta hrvatski nije više u službenoj uporabi. Osim toga, znalo se da je u pripravi Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, ali da se u svim općinama gdje je već u službenoj uporabi u momentu donošenja zakona ne može ukinuti, kao stečeno pravo.

Postojala je realna opasnost da se na predstojećem popisu stanovništva ne izjasi 15 posto Subotičana za Hrvate (što se i dogodilo) i da se tako uvijek ovisi od trenutne političke volje u Skupštini. Iz tih razloga po hitnom postupku tražim promjenu Statuta Općine i uvođenje u službenu uporabu, i to prije donošenja Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Na ovaj način ovo stečeno pravo ne može ukinuti niti jedna vlast u SO Subotica nikada.

U daljem tekstu kaže da »ne zna se što se sve čini na planu službene uporabe hrvatskog jezika u subotičkoj Općini«. Na ovaj način upoznajem g. Žigmanova što se do sada radilo i istovremeno pozivam na suradnju.

U Subotici, 12. 11. 2003.
**Odbornik u SO Subotica
i vijećnik HNV-a
Slaven Dulić**

U povodu teksta

»Izravna kontrola na terenu«

(Hrvatska riječ, 7. studenog 2003.)

Netočne tvrdnje člana Izvršnog odbora HNV-a

Molimo Vas da u skladu sa Zakonom o javnom informiranju, a povodom natpisa pod naslovom »Izravna kontrola na terenu« objavljenog u »Hrvatskoj riječi 7. studenog 2003. godine, objavite sljedeći odgovor:

U spomenutom tekstu »Izravna kontrola na terenu«, Tomislav Žigmanov, član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća, zadužen za službeni jezik i informiranje, iznio je više tvrdnji koje zahtijevaju dodatna pojašnjenja u cilju potpunijeg informiranja građana.

Tvrdnja gospodina Žigmanova da je paradoks da tri puta više Hrvata nego li Rusina u Novom Sadu nema pravo na službeni uporabu hrvatskog jezika zanemaruje činjenicu da je prilikom uređivanja pitanja službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina prihvaćeno načelo da se stečena prava pripadnika nacionalnih manjina glede korištenja materinskog jezika ne umanjuju pa je tako, na osnovu stečenih prava, rusinski jezik u službenoj uporabi u Novom Sadu.

U pogledu zakonskog rješenja da se jezici i pisma nacionalnih manjina uvedu u službeni uporabu u naseljenim mjestima gdje oni čine više od 25 posto stanovništva i tvrdnje gospodina Žigmanova da je mogućnost velika podvala za nove manjine, jer s kim će oni komunicirati kad u tim mjestima nema niti jednog državnog tijela, ukazujemo da se tu ne radi o mogućnosti, već o obvezi da se u tim slučajevima mora utvrditi jezik nacionalne manjine kao službeni jezik, a da se pod službenom uporabom jezika i pisma ne podrazumijeva samo komuniciranje građana s državnim organima, već i s organima lokalne samouprave pred kojima građani ostvaruju značajna prava utvrđena Ustavom i zakonom, kao i ispisivanje na jezicima nacio-

Rafail Ruskovski, predsjednik Rusinskog nacionalnog vijeća

Prava zahtijevaju sredstva

Piše: Vesela Laloš

U većini manjinskih zajednica u Vojvodini tijekom protekle godine formirana su nacionalna vijeća, čime je otvoren novi prostor za primjenu i »konzumiranje« prava manjina definirana saveznom Zakonom o pravima i zaštiti nacionalnih manjina. »Hrvatska riječ« će u sljedećih nekoliko brojeva, kroz razgovore s predsjednicima nacionalnih vijeća, predstaviti njihove aktivnosti i probleme s kojima se susreću, a prvi sugovornik je *Rafail Ruskovski*, predsjednik Rusinskog nacionalnog vijeća.

►Što je od formiranja do sada učinilo Nacionalno vijeće Rusina, odnosno koji su bili njegovi prvi potezi?

Prije svega moram reći da se rusinska zajednica nalazila u specifičnoj situaciji zbog toga što su prije formiranja Nacionalnog vijeća u njoj postojale dvije organizacije oformljene na općoj razini, i što su obje te nacionalne organizacije – Matica rusinska, i Savez Rusina i Ukrajinaca – pledirale da predstavljaju Rusine, a pri tom su međusobno bile suprotstavljene. Njihova suprotstavljenost je u biti bila vezana za porijeklo Rusina, i za neke druge probleme glede nacionalnog identiteta. Zato je najvažnije bilo da Nacionalno vijeće postane jedinstvena nacionalna organizacija koja će pomiriti te dvije opcije, i koja će po-

kušati napraviti atmosferu u kojoj bi se mogle raditi ostale akcije. Zbog toga je moj izborni program bio da nije važno tko će ući u Rusinsko nacionalno vijeće, već da neki ljudi ne mogu ući.

Međutim, pri samom kraju skupštine došli smo u situaciju da je Rusinska matica uspjela prikupiti dovoljan broj elektora, i ubaciti neke ljude koji su se i dalje nastavili međusobno svađati, i stvarati probleme koji nisu dobri za jednu zajednicu. Krajnji rezultat je da je s te liste ipak u Vijeće ušlo pet ljudi, od ukupno 18, koliko ono ima članova. Tih 13 ljudi je prihvatilo činjenicu da moramo drugačije raditi, da se moramo drugačije ponašati, da neke stvari, koje su dijelile narod i neke pripadnike nacionalne zajednice u smislu da su funkcionari nositelji kulturnih aktivnosti u pojedinim mjestima – ne treba dalje podgrijevati, već staviti sa strane i početi raditi pravi posao.

Prva stvar koju sam započeo bilo je pitanje rješavanja principa ponašanja i rada Nacionalnog vijeća, te raspodjela prava i obveza, ali i novca. Ja sam želio da, pošto je uvijek više zahtjeva za financiranjem i praćenjem aktivnosti od realnih mogućnosti, postavimo neke principe. Mi smo za ovih godinu dana na šest sjednica Vijeća, koliko smo ih održali, uspjeli napraviti te principe i ispoštivati ih. Uveli smo, recimo, princip da ako netko negdje ide, plaćamo mu polovinu troškova; ili princip da plaćamo ili pratimo samo one manifestacije koje su od značaja za cijelu zajednicu, a ne samo za određeni lokalitet, društvo, ili instituciju. Također smo donijeli princip da se podjela novca obavlja, što je veoma važno, s obzirom na to ima li netko već dio novca koji je sam osigurao, pa mu treba samo još dio. Ako mu treba cijela suma, onda obično odbijemo to financirati.

Međutim, krucijalno je to da je rusinska nacionalna zajednica, naravno, zahvaljujući Tajništvu za obrazovanje i kulturu, dobila svoj teatar, čiji je osnivač Nacionalno vijeće.

►Kako Vi osobno ocjenjujete dosadašnju realizaciju ideje postojanja nacionalnih vijeća?

Nisam zadovoljan kako napreduje

Rafail Ruskovski

osnaživanje tih nacionalnih vijeća, i to ne samo rusinskog, već i ostalih, s kojima smo u stalnoj komunikaciji. Mislim da bi se Ministarstvo za financije SCG moralo potruditi i više založiti za to da nacionalna vijeća prvo dobiju novac za svoju egzistenciju, a drugo, da dobiju ovlaštenja i prava. Osobno kao tajnik za informiranje zalažem se i za to, što je svakako već poznato javnosti, da se i osnivačka prava novinsko-izdavačkih ustanova prenesu na nacionalna vijeća. Upravo iz tog razloga što nacionalno vijeće predstavlja u biti vladu određene nacionalne zajednice, i što ona treba biti odgovorna za sve institucije te zajednice. Što se tiče naših aktivnosti, mi smo zajedno s ostalim nacionalnim vijećima podnijeli Pokrajinskoj skupštini zahtjev da se u proračun Vojvodine ubaci svako nacionalno vijeće s teritorija Pokrajine – ukupno ih je sedam – i da im se osigura oko 3,5 milijuna dinara, što je neophodno da bismo mogli raditi godinu dana, i eventualno intervenirati ako je u pitanju neki problem. Uz to, ako je moguće, da se financira ono što je najznačajnije za neku nacionalnu zajednicu. Je li to neka stipendija, pomoć da se netko usavršava u inozemstvu, ili pomoć oko izdavanja neke knjige, časopisa, ili kupovine opreme u nekom KUD-u – o tome će uvijek odlučivati nacionalno vijeće.

Političar

s novinarskim stažom

Rafail Ruskovski je rođen 1961. godine u Kucuri (Vojvodina). Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Novom Sadu 1987. godine. Od 1986. do 1993. godine radio je kao novinar rusinske redakcije Informativnog programa Radio-televizije Novi Sad. Od 1994. do 1997. godine bio je zastupnik u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Od 2000. godine odbornik je i predsjednik Skupštine Općine Vrbas, zastupnik u Skupštini AP Vojvodine i pokrajinski tajnik za informiranje. Govori ruski jezik. Oženjen je i ima troje djece.

► **Rusinska zajednica ima status manjine već dugo. Kako se po Vašem mišljenju realiziraju prava manjina – u oblasti kulture, jezika, informiranja – poslije Zakona i poslije promjena?**

Sve nacionalne zajednice, pa i rusinska, po mom mišljenju, imaju sasvim dovoljan broj institucija, KUD-ova i svega onoga što obilježava jednu nacionalnu zajednicu. Suštinski problem je imaju li te institucije, udruge građana ili kulturno-umjetnička društva dovoljno sredstava da bi se organizirali i ostvarili ono zbog čega su formirani. Mislim da je 2000. godine učinjen veliki korak naprijed, da je mnogo toga uloženo, da se točno zna koliko se daje, i ono što se mora javno reći, koliko je tko dobio novca i gdje ga je utrošio. Ta transparentnost u rusinskoj zajednici je prisutna – za svaki novac koji dodijelimo mi tražimo izvješće. Nakon toga uradimo korektivni faktor i kažemo ako nešto nije na pravi način upotrijebljeno. U tom pogledu mi imamo dobru situaciju. Dakle, mislim da je institucija dovoljno, ali da bi one trebale imati još veću podršku društvene zajednice, odnosno proračunskih sredstava.

► **Kako ocjenjujete sudjelovanje rusinske zajednice u političkom životu ne samo na razini same zajednice, već na širem društvenom planu?**

Nacionalna zajednica Rusina nema svoju stranku, i mislim da je neće ni imati. Smatram da nije ni potrebno; ona se uvijek opredjeljivala za politiku koja je trenutno na vlasti. Od 12 ili 13 vijećnika skupština općina u kojima žive Rusini, više od deset su predstavnici Demokratske stranke, ili stranaka koje su u DOS-u. Rusini imaju jednog zastupnika u pokrajinskom parlamentu, jednog tajnika, to je na žalost jedna ista osoba, to jest ja. Ali, činjenica je, također, da su uvijek imali opredjeljenje prema europskim integracijama, prema razvoju, civilizaciji koja nas čeka, i u koju ćemo zakoračiti prije ili kasnije. A mislim da je to opredjeljenje i ostalih nacionalnih zajednica. I ako mene pitate – sada se, recimo, dosta priča o tome hoće li slovačka nacionalna zajednica imati svoju stranku – mislim da za sve nacionalne zajednice, osim mađarske, nema adekvatnog odnosno

ekvivalentnog prostora da formiraju svoje stranke, a ja sam uvjeren da to i nije potrebno.

► **U jednom istraživanju utvrđeno je, da jako visok postotak pripadnika manjina u Vojvodini slabo poznaje svoja prava. S obzirom na to, koliko su građani iz manjinskih zajednica zaista spremni konzumirati svoja prava koja su im zakonom dana?**

Nisam siguran da je to točno, da ne poznaju svoja prava. Mislim da je mnogo važnije pitanje jesu li neka priznata, deklarativna prava i ostvariva. Znači, kada vi kažete da manjine imaju pravo na svoj jezik, kulturne institucije, onda je neophodno osigurati novac za to. Mislim da je to razlog što neke nacionalne zajednice ne koriste ono što im je zakonom dano kao pravo. Osobno se zalažem, i to je neka novina, koju još uvijek ne prihvaćaju neki predstavnici nekih nacionalnih vijeća, da se oslobodimo tzv. folklornog tumačenja tih prava. Po mom mišljenju, nije važno hoće li pripadnik neke nacionalne zajednice dobiti glasački listić na svom i na još nekoliko jezika, nego je važno tom pripadniku omogućiti da ima novca u svom kulturno-umjetničkom društvu, za svoju knjigu, za tiskanje svojih udžbenika, za slanje nastavnika u sredine gdje ima manje pripadnika nacionalne zajednice kako bi se organizirala nastava na materinskom jezi-

ku. Ja sam zbog toga mogao bih reći spreman na trgovinu – da država ne radi ono što bi se moglo nazvati folklornim održavanjem prava nacionalnih manjina, nego da se realno, kroz konkretne projekte izražavaju ta prava, i tada ćemo vidjeti koliko će nacionalne zajednice koristiti ta prava.

Suština je, dakle, je li to pravo samo folklorno, ili realno iskoristivo. Imate, recimo, mogućnost da neka stranka pokrene parnicu na svom jeziku, i onda bi se cijeli postupak morao voditi na tom jeziku, što znatno komplicira sve. Mislim da to nije očitovanje nekog prava, da nije tako važno da neki pripadnik manjinske zajednice to ostvari kao svoje pravo. Suština je da moramo ipak biti realni, u skladu s činjenicom da imamo šest jezika u službenoj upotrebi u Vojvodini, da budemo realni u smislu kako određena prava koristiti, a da to ne bude na granici, da tako kažem, neke zlouporabe, odnosno neadekvatnog i nerentabilnog korištenja određenih prava.

► **Kakva je situacija na planu izobrazbe u zajednici vojvodanskih Rusina?**

Đurđevo, Kucura i Ruski Krstur imaju osnovno obrazovanje na rusinskom jeziku. U Ruskom Krsturu to su tri odjela, u Kucuri i Đurđevu po jedan. U ostalim mjestima gdje žive Rusini izobrazba na materinskom jeziku je fakultativna, i tu, u stvari, dolazi do najviše problema. Problem je osigurati putne troškove i nadoknadu onim profesorima koji žele održavati tu fakultativnu nastavu u drugim mjestima – Vrbasu, Gospodincima, Šidu, Berkasovu, Novom Sadu.

Rusini, također, imaju srednju školu u Ruskom Krsturu, ali je za mnoge srednjoškolce problem pohađati tu školu, jer su udaljeni 50, 60 ili čak 100 kilometara. Zato je važno pitanje hoćete li imati sredstva plaćati tim učenicima putne troškove ili boravak u internatu. Treći problem je to što je na katedri za rusinski jezik ove godine samo jedan student. Ali, radit ćemo na tome da ih sljedeće godine bude više. Ako uspijemo, to će biti nešto što bi zaokružilo izobrazbu na rusinskom od osnovne škole do fakulteta. ■

Nakon smjene u NIP »Subotičke novine«

Osnivač »poništio« odluku uposlenih

Odluka subotičkog parlamenta da ne da suglasnost na imenovanje novog v. d. urednika »Subotičkih novina« samo je dodatno iskomplificirala ionako složenu situaciju u ovoj novinskoj kući nakon smjene dosadašnjeg v. d. direktora i glavnog i odgovornog urednika *Milovana Mikovića*.

Mikovića je Skupština Novinsko-izdavačkog poduzeća smijenila s tog mjesta uz formalno-pravno objašnjenje da mu je prosto istekao mandat od godinu dana, na koliko je bio imenovan, a na njegovo mjesto postavljena je novinarka te redakcije *Dra-gica Pavlović*. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Hrvatski narodni savez su nakon tih događaja u svom javnom reagiranju zatražili da Skupština općine poništi odluku o smjenjivanju, zamjerajući »Subotičkim novinama« da nisu navedeni stvarni razlozi smjenjivanja, istodobno izražavajući strah da jedina gradska novina, koja u svom osnivačkom aktu ima zapisano da je list na srpskom i hrvatskom jeziku i to list svih građana, nakon Mikovićeve smjene možda to više neće biti. Također je i grupa

hrvatskih intelektualaca reagirala, zahtijevajući da se unesu izmjene u statut poduzeća i odredi uvjet da budući urednik mora posjedovati znanje hrvatskog jezika.

I na samoj prošlotjednoj sjednici Skupštine općine iznijeto je neslaganje s događajima u ovom subotičkom glasilu, uz obrazloženje da redakcija, odnosno skupština NIP nema pravo sama donositi odluke o smjenjivanju i postavljanju urednika, jer je to u nadležnosti osnivača, to jest SO. Međutim, kako su iznijeli vijećnici koji su se protivili prijedlogu da se poništi odluka, prema Statutu te kuće, »Subotičke novine« ne moraju zatražiti suglasnost od SO, ukoliko je riječ o v. d. funkcijama, te slijedi da je uskraćivanje takve suglasnosti, što jer na koncu i izglasano u parlamentu, potpuno irelevantno, te će vjerojatno redakcija raditi i bez »blagoslova« osnivača. Na Skupštini, međutim, nije najavljen sljedeći korak, koji bi morao podrazumijevati raspisivanje natječaja za izbor stalnog urednika i direktora, ali i promjenu statuta, u kojem bi se zahtijevala visoka

stručna sprema za te poslove, za koje je do sada, inače, bilo dovoljno samo srednje obrazovanje.

Na spomenutu odluku Skupštine općine istog je dana reagirala Skupština NIP »Subotičke novine«, a u priopćenju za javnost se kaže da ih takav stav SO navodi da iznesu dodatne razloge za smjenu Milovana Mikovića, koje su namjeravali izbjeći kako se ne bi »iznosilo prljavo rublje«.

»Tiraž Subotičkih novina stalno pada. Dug prema tiskarnici konstantno raste. Napravljen je i gubitak u tekućem poslovanju, a i dalje nas opterećuje dug iz prethodnog perioda. Uz sve to, dosadašnji v. d. direktora je najmanje dva puta onemogućio privatizaciju Subotičkih novina. Mandat na koji je imenovan novi v. d. (od šest mjeseci) vezan je za kompletiranje priprema za privatizaciju kako više nitko ne bi morao brinuti o nama – ni Skupština općine kao osnivač, niti odbornici, niti stranke. O direktoru, uredniku, tiraži, parama, brinut će se budući vlasnik«, kaže se u priopćenju Skupštine NIP »Subotičke novine«. ■

Sa sjednice Skupštine općine Subotica

Direktor ZOO vrta razriješen dužnosti

Općinski vijećnici u Subotici bavili su se na sjednici skupštine i smjenom i direktora Zoološkog vrta na Paliću *Ignacija Tonkovića*. Izvršni odbor SO zatražio je od parlamenta da prihvati njegov prijedlog o Tonkovićevom razriješenju zbog više propusta u radu za posljednjih šest mjeseci, kao što je to bio slučaj ubijanja pobjegle tigrice iz kaveza i ljetošnji bijeg majmuna iz Zoovrta. »Na dušu« sada već bivšem direktoru stavljaju se i optužba Društva za zaštitu životinja Arka, koje je čak podnijelo i krivičnu prijavu protiv njega, zbog puštanja na Taru nekoliko medvjeda u vrijeme lova, od kojih su neki ubijeni. Problem oko Tonkovićevog smjenjivanja je, međutim, nastao zbog odluke Izvršnog odbora da ga opozove s dužnosti prije završetka rada komisije koja je formirana upravo kako bi ispitala rad Zoološkog vrta.

Vlada je uz to u istom paketu zatražila da vijećnici prihvate i prijedlog za novog upravnika ZOO vrta, dosadašnjeg Tonkovićevog suradnika *Mirka Šinkovića*.

Ljubica Kiselički, predsjednica Liberala, čiji je Tonković član, osudila je takvu nepromišljenu odluku da se preko noći,

bez konkretnih dokaza, smjeni čovjek »koji predstavlja instituciju i u evropskim razmjerama kada je riječ o organiziranju zoološkog vrta, a da se pri tom zanemaruje njegov doprinos izgradnji jednog od najljepših zooloških vrtova kakav je onaj na Paliću«. Vijećnik *Bela Tonković* je također podsjetio na zasluge Ignacija Tonkovića za ugled koji ima palički Zoološki vrt, ali i na to da su i Šinković, i direktor beogradskog Zoološkog vrta potvrdili kako je u slučaju tigra Ignacije Tonković postupio sasvim ispravno, te da su takve optužbe na njegov račun neutemeljene.

Istodobno s prihvaćanjem smjenjivanja Ignacija Tonkovića, vijećnici su prihvatili i prijedlog IO da se za novog v. d. direktora ove ustanove postavi Mirko Šinković, Tonkovićev dosadašnji suradnik. ■

VIJESTI

Smijenjen Bela Tonković s mjesta dopredsjednika SO

Subotički parlament je na prošlotjednoj sjednici, iz drugog puta, smijenio dopredsjednika Skupštine općine *Belu Tonkovića*, na prijedlog grupe vijećnika a na zahtjev Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. DSHV je u obrazloženju svoga zahtjeva napomenuo da ga Tonković više ne

može predstavljati nakon što je razriješen dužnosti predsjednika stranke, a zatim i isključen iz nje. Zahtjev za njegovu smjenu na prošloj sjednici Skupštine nije dobio dovoljan broj glasova vijećnika, zbog čega je ponovo prosljeđen parlamentu. Ovog puta je za smjenu glasovao 41 vijećnik, od ukupno 67.

Nakon ovih promjena u vrhu lokalnog parlamenta, ostaje upražnjeno mjesto dopredsjednika Skupštine općine iz redova hrvatske zajednice.

Završena duhovna obnova koju je vodio o. James Manjackal

Zanosnom pjesmom i oduševljenim slavljenjem Boga vjernici Subotice sudjelovali su na duhovnom seminaru glasovitog

karizmatika i svećenika misionara sv. Franje Saleškog (M. S. F. S) o. *Jamesa Manjackala*. Seminar kojeg je vodio pater James Manjackal je održavan u Franjevačkoj crkvi, u Subotici od četvrtka, 6. do nedjelje, 9. studenog. Na predavanjima, molitvama i sv. misama okupljalo se i do 1,500 ljudi, želeći obnoviti svoju vjeru i ozdraviti. Kako kaže pater James Manjackal, u Suboticu je došao na poziv svećenika Subotičke biskupije kojem se rado odao.

Berba pri kraju

Sjetva pšenice, berba kukuruza i kampanja vađenja šećerne repe privode se kraju u subotičkom ataru. Pšenica je zasijana na oko 18.000 hektara ili na više od 85 posto planiranih površina, kukuruz je obran na više od 93 posto površina ili negdje oko 29.000 hektar, sa skromnim prosječnim prinosom od 2,5 tona po hektaru. Što se tiče kampanje vađenja šećerne repe, do sada je posao obavljen na oko 100 od 400 hektara sa slabim prosječnim prinosom od 20 tona po hektaru.

Blaži oblik žutice

Epidemiolozi iz Subotice tvrde da su mađarske vlasti poduzele nepotrebne i suviše mjere na granici prema Srbiji i Crnoj Gori nakon pojave žutice na sjeveru Bačke. Hepatitis A koji se prije nekoliko mjeseci pojavio u Čantaviru ima blagu kliničku sliku. Riječ je o blagom oboljenju koje se uvijek završava potpunim izlječenjem i ne ostavlja nikakve posljedice, kaže *Dragica Kovačević* iz Zavoda za zaštitu zdravlja u Subotici.

Glasnogovornik mađarske carinske službe *Jene Šipoš* izjavio je da zbog pojave hepatitisa u sjevernoj Bačkoj »ne savjetuje građanima Mađarske da koriste hranu porijeklom iz zaraženih područja«.

Šipoš je agenciji MTI rekao da mađarski carinici na graničnim prijelazima prema Vojvodini obavljaju svoj posao u gumenim rukavicama za jednokratnu primjenu i da peru ruke nakon svakog pregleda putnika.

Protiv gripa cijepljeno 4.680 Subotičana

Zalihe vakcina protiv gripa u subotičkim ambulantama polako nestaju. Domu zdravlja isporučeno je oko 5.000 doza. Od toga, Služba medicine rada dobila je 300, a Centar za majku i dijete 20 doza vakcina. U 24 ambulante, do sada se cijepilo 4.680 Subotičana. U ambulanti broj 3 na Somborskom putu, u ogranku broj 5 u Zmaj Jovinoj ulici i u ambulanti u Bajmoku ostalo je još 330 doza besplatnih vakcina.

Novi TV divani

tv divani

TV divani emitiraju se u nedjelju 16. studenoga na drugom programu Televizije Novi Sad s početkom u 18.30.

Iz sadržaja emisije: pripreme za izbor kandidata vojvođanskih Hrvata za mjesto u Hrvatskom saboru, druga smotra recitatora na hrvatskom jeziku, renoviranje Hrvatskog doma u Somboru, Dan zahvale u Vajskoj, predstavljanje folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo«.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađordev put 2, telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): (024) 792-202

U slučaju kada je pokojnik umirovljenik - račun umanjujemo za iznos koji participira penzioni fond.

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Rukovodstvo DSHV-a u Sonti

Aktualni su izbori, afere treba zaboraviti

SONTA – U petak, 7. studenog, u prostoru MZ Sonta, održana je sjednica MO DSHV-a uz nazočnost rukovodstva ove stranke, na čelu s v. d. predsjednikom Petrom Kuntićem i dopredsjednicima Josipom Gabrićem i Josipom Pekanovićem. Razgovaralo se o aktualnoj problematiki, te o predstojećim izborima za hrvatski sabor. U odsutnosti Ivana Miloša, predsjednika MO, sjednicu je vodio Ivan Kozbašić, tajnik.

Petar Kuntić, v. d. predsjednika stranke, nazočno je iscrpno izvijestio o svim zbivanjima u stranci, posljednjih devet mjeseci: »Nakon smjene Bele Tonkovića s mjesta predsjednika stranke, zatekli smo potpuni kaos u administraciji, nedostatak evidencije članstva, nesređeno financijsko poslovanje. Privremeno rukovodstvo ima zadatak da sve to sredi, da stvori regularne uvjete za izbor novog rukovodstva stranke. Hitno moramo provesti decentralizaciju funkcija. Primarna zadaća nam je oživljavanje rada u svim mjesnim organizacijama posebno u regiji šokačkog Podunavlja, koji je izuzetno bitan za rad stranke. Veoma sam zadovoljan što se ovaj sastanak održava u prostorijama MZ, a ne u nekoj privatnoj kući. Mi moramo biti aktivniji u naporu da sudjelujemo u vlasti, posebno izvršnoj na lokalnoj razini. Moramo puno raditi na terenu, animirati ljude, naučiti ih da koriste sve što nam, kao nacionalnoj manjini,

pružaju pozitivne zakonske odredbe, i nikako se ne smijemo getoizirati. Ne smijemo nasjedati na umjetno izazvane podjele u hrvatskom korpusu. Ohrabruju me razgovori s HNS-om, odnosno približavanje naših stavova. Potrebna nam je jedna snažna opcija koja bi bila stvarni zastupnik interesa hrvatskog puka u Vojvodini. Potrebno je i preispitati rad HNV-a, jer nije dovoljno da se njihove aktivnosti svedu na jednog ili dva čovjeka. HNV ne može funkcionirati bez DSHV-a. Po pitanju izbora za Sabor RH, imamo svog kandidata na listi HDZ-a. Poslije susreta s Petrom Čobankovićem, članom Predsjedništva HDZ-a dogovoreno je da to bude Ivan Ko-

zbašić, inženjer stočarstva iz Sonte. Napominjem da ovo nije naša koalicija s HDZ-om, već samo naša potpora za listu dijaspore. Nadam se da će odziv glasača biti zadovoljavajući, mi ćemo organizirati njihov prijevoz iz ove regije za Suboticu. Što se tiče izbora za predsjednika Srbije, pozivamo naše članove da glasaju za Dragoljuba Mićunovića, kandidata DOS-a.«

Na pitanja postavljena od strane nazočnih, iscrpne odgovore je dao dopredsjednik Josip Gabrić, posebno napominjući da su financijske malverzacije prošlost, da konkretnih dokaza za njih nema, već samo indicija, a kako stranci nisu potrebne nove afere, bolje je zaboraviti ih: »Jednostavno trebamo zaboraviti prošle mjeseci, trebamo se okrenuti sutrašnjici i uložiti puno truda i rada kako bismo doveli DSHV na nekadašnje pozicije.«

I. Andrašić

Sjednica Savjeta MZ Sonta

Komunalni problemi na dnevnom redu

SONTA – U ponedjeljak, 10. studenog, održana je sjednica Savjeta MZ Sonta, pod predsjedavanjem Zvonka Tadijana. Članovima Savjeta je predočeno, financijski izvještaj, te izvještaj o realizaciji odluka s prethodne sjednice. Konstatirano je izuzetno slaba naplata samodoprinosu od naših mještana uposlenih u inozemstvu. Savjet je zauzeo stav da se građanima koji odbijaju plaćanje ovih sredstava ubuduće naplaćuju po ekonomskim cijenama sve usluge koje se dijelom financiraju iz sredstava mjesnog samodoprinosu.

U tijeku su tri investicije, koje će riješiti puno problema u Sonti: izgradnja trotoara u ulici Apatinski put, izgradnja dvije trafo stanice, te zamjena filterskih postrojenja na vodovodu. Radovi su u odmakloj fazi, a zbog objektivnih smetnji bit će neznatnog kašnjenja u odnosu na prvobitno utvrđene rokove. Po pitanju uvođenja dodatnog dačkog šinobusa na relaciji Sombor – Sonta – Bogojevo, od ŽTP Subotica dobiven je pozitivan odgovor, međutim nije dobivena potrebna suglasnost iz Beograda. Po tko zna koji put, pokazalo se da nema slu-

ha za potrebe provincije. Jedina mogućnost je prosljediti taj zahtjev u Beograd, kako bi bio uzet u razmatranje prigodom izrade reda vožnje za iduću godinu. Savjet je odobrio jednokratnu pomoć u iznosu od 30.000 dinara mjesnom nogometnom klubu, kako bi uspio »preživjeti« posljednja dva mjeseca ove godine. Kako je, konačno, naplata naknade za korištenje javnih površina prepuštena mjesnim zajednicama, Savjet je donio odluku da se naplaćuje mjesečna naknada za: kioske – 50 dinara po kvadratnom metru, ljetne bašte – 30 dinara, te za prodavače voća i povrća 30 dinara. Vlasnici kioska plaćat će naknadu tijekom cijele godine, a ugostitelji i prodavci voća i povrća samo sezonski. U visinu naknade uračunat je i porez. Dvojici poljočuvara, radnika MZ, produžen je radni odnos na novih 6 mjeseci, a bit će u obvezi obavljati i druge poslove za koje se ukaže potreba. Na koncu je Saša Krstin izvijestio nazočne o aktivnostima Demokratske stranke po pitanju predsjedničkih izbora.

Četiri računala za

HKPD »Vladimir Nazor«

Poklon od bivšeg vojnika

SOMBOR – U rukovodstvu Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« u Somboru ovih dana prijatno su bili iznenađeni posjetom Ivana Vlašića iz Sesevskog Kraljevca, u Republici Hrvatskoj, a još više poklonom koji im je ovaj, u prvi mah nepoznat čovjek donio. Riječ je o četiri računala za potrebe Društva i obećanju da će toga biti još. Računala su istina korištena, ali su servisirani i u odličnom stanju. Nakon predaje poklona uslijedili su razgovori i tada je dano objašnjenje: otkud Vlašić u Somboru i zbog čega? Prema njegovom kazivanju, kao mladić je služio vojni rok u Somboru za koji vezuje lijepe uspomena, a one su mu najdraže baš iz Društva u koji je svraćao i u kojem su ga lijepo primili.«

A. R.

Adaptacija HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru

Uskoro programi u novoj dvorani

SOMBOR - Prije skoro godinu dana, 6. prosinca 2002. članstvu HKPD »Vladimir Nazor« prezentiran je idejni projekt rekonstrukcije i dogradnje zgrade Društva koji je i prihvaćen. Realizacija ovog ambicioznog projekta predviđena je u šest faza. Prvom, sad aktualnom, obuhvaćen je objekt velike – svečane dvorane i pozornice.

Na raspisan natječaj prispjelo je devet ponuda za građevinarske i tri za električne radove. Odbor za otvaranje ponuda odabrao je G. P. »Gramont« d. o. o. Apatin, p. j. Sombor za građevinske i »Libos« d. o. o. za električne radove. Potpisnici ugovora su Šima Raič, ispred Društva i Blaž Žilić, ispred Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Financijska sredstva odobrila je Vlada Republike Hrvatske. Radovi su otpočeli 9. rujna, a završetak poslova i predaja objekta predviđena je 12. studenog. Adaptirani prostor iznosi 457 kvadratnih metara, što čini približno 40 posto ukupne površine predviđene za rekonstrukciju. Na tavanskom dijelu sale u cijelosti je izrađena i montirana čelična konstrukcija

unijeta u postojeći krov, izvršeno novo letvanje krova, zamijenjen dotrajale grede, objekt je u cijelosti pokriven novim falcovanim crijepom, a postavljeni su i novi oluci. Strop sale je spušten i izgrađen od gips-kartonskog materijala. I električna instalacija u cijelosti je obnovljena i prilagođena suvremenim zahtjevima objekta ove vrste. Čeličnom konstrukcijom ojačana je i osnova pozornice. Obavljeno je bojenje vrata i prozora, kao i zidova i stropa.

U odnosu na ponudenu i dogovorenu cijenu, vrijednost električnih radova što ih je izveo »Libos« niža je za 5 posto G. P. »Gramont« u okviru ugovorene cijene, izvršio je proširenje bine dodatkom podijuma za muzičare, te binu u cijelosti presvukao brodskim podom površine oko 100 kvadratnih metara.

Projektante dipl. ing. arh. *Josipa Parčetića*, i dipl. el. ing. *Janoša Raduku*, Društvo je odredilo i za nadzorne organe. Oni su uz dežurnog člana uprave društva, neprekidno nadgledali radove, te usklađivali i eventualno korigirali određene

detalje, bitne za realizaciju programa.

Da bi ovaj, sada reprezentativan objekt u cijelosti bio uređen, trebalo bi mu obnoviti i vanjsku-dvorišnu fasadu, istrugati postojeći pod, te dvoranu popuniti odgovarajućim inventarom.

Svečana akademija Društva, planira se održati 5. prosinca u sada preuređenoj i adaptiranoj, te za suvremene potrebe prilagođenoj dvorani, što će na neki način, simbolizirati i njeno stavljanje u uporabu. Tom će se prigodom promovirati i knjiga »Dukat ravnice« dviju naših članica, kao i novi broj lista »Miroljub«.

Za sada je jedan veliki posao okončan. Pred svakim od članova Društva je sada novi zadatak: treba dobro razmisliti kako i u koje svrhe se može koristiti ova krasna svečana dvorana. Kvalitetni programi preduvjet su za okupljanje članova i druge nam, uvijek drage publike. Prazna, pa i poluprazna dvorana, ma koliko bila lijepa i raskošna, neće opravdati postojanje. A takva sala je uvijek i preskupa.

M. Đanić

Strateško partnerstvo zagrebačke i somborske tvrtke

»Lura« većinski vlasnik »Somboleda«

SOMBOR – 11. studenog su u Somboru predstavnici Somboleda a. d. iz Sombora i Lura d. d. iz Zagreba potpisali ugovor o strateškom partnerstvu. Svečano potpisivanje ugovora održano je u prostorijama Regionalne privredne komore u Somboru uz nazočnost predsjednika Komore *Božidara Roce*, predstavnika Komore i općinskih predstavnika te brojnih poslovnih partnera. Potpisivanje ugovora uslijedilo je mjesec dana nakon potpisivanja Pisma o namjerama i jednoglasne odluke Skupštine »Somboleda« a. d. o izboru »Lure« za strateškog partnera. Ugovor je u ime »Somboleda« potpisao generalni direktor *Branko Popović* a u ime Lure predsjednik Uprave *Željko Perić*. Prilikom potpisivanja ugovora Željko Perić je najavio donaciju »Lure« gradu Somboru u iznosu od 100.000 eura, koja će biti realizirana početkom sljedeće godine.

Kao što je već objavljeno, »Lura« će postati većinski vlasnik dokapitalizacijom te kompanije u iznosu od 9 milijuna eura. Sredstva od dokapitalizacije biti će uložena isključivo u dalji razvoj »Somboleda«, a sam proces dokapitalizacije trebalo bi da bude završen tijekom sljedećih pet mjeseci. Ukupan iznos investicija u sljedećih pet godina iznositi će 25 milijuna eura.

»Potpisivanjem ugovora potvrdili smo svoju raniju odluku o izboru Lure za strateškog partnera kao najbolje rješenje za poslovanje i prosperitet »Somboleda«. Ugovorom smo vrlo kvalitetno definirali obaveze obe kompanije: »Somboled« je dobio odličnog partnera koji će značajnim ulaganjima omogućiti njegov daljnji razvoj, poboljšati prava radnika i zaštititi male dioničare«, istakao je Branko Popović.

»Albin bircuz« u Hrvatskom kazalištu u Pečuhu

Somborci gostuju u Pečuhu

SOMBOR – U subotu, 15. studenog, zahvaljujući angažiranju konzula Republike Hrvatske u Pečuhu, u Mađarskoj, *Ivana Bandića*, na sceni tamošnjeg Hrvatskog kazališta gostuje dramska sekcija Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« iz Sombora. Somborci će izvesti dramski tekst »Albin bircuz« subotičkog glumca i pisca *Ivana Jakovčevića*, koju je režirala *Marija Šeremešić*. U dosadašnjim predstavama u Somboru i okolini »Albin bircuz« je doživio veliki uspjeh.

»Još jedanput ističemo zadovoljstvo uspješnim završetkom ove transakcije, kojom »Somboled« postaje središte našeg poslovanja na tržištu Srbije i Crne Gore. Povezivanje »Lure« s uspješnom kompanijom kao što je »Somboled« donijet će višestruke koristi objema stranama. Nakon stjecanja većinskog vlasništva pred nama je proces integracije »Somboleda« u poslovni sustav »Lure«, tijekom kojeg ćemo zajedno detaljnije razraditi plan razvoja i ulaganja«, rekao je Željko Perić.

A. R.

Reportaža: Bođani

Selo mješovitih brakova

Piše: Ivan Andrašić

Ukoliko krenemo cestom od Bača na zapad prema Dunavu posljednja stanica nam je izuzetno živopisno selo Bođani. Selo okruženo plodnim poljima i hrastovim šumama. Povijesni podaci o Bođani ma sežu do XIV. stoljeća, kad se spominje naselje Bojan u spisima o obvezama dužnika papinske desetine.

Spominju se još i nazivi Bajani i Budi novci, a današnji naziv datira od 1543. godine po spisima o obvezama feudalca koji je bio vlasnik ovoga područja.

Naselje je kroz povijest mijenjalo lokalitete i nazive ovisno o volji Dunava: Bela Crkva, Bregovi, Harkovo, te od XIX. stoljeća današnji. Kako je naselje uvijek bilo okruženo neprohodnim močvarama i gustim šumama, poslužilo je kao utočište za one koji su bijegli od zla.

Zgrada OŠ i dječjeg vrtića

Prva veća doseljena grupacija bili su Prnjavorci na čelu s kaluđerima, izbjegli pred Turcima 1533. godine. I oni, kao i grupe koje su dolazile poslije njih, našli su ovdje mir, izmiješali su se, ne dijeleći se ni po vjeri, ni po naciji – svima je znak bio križ. Bođani danas imaju 1.153 žitelja. Na popisu 1981. godine bilo ih je 1.559, a šezdesetih godina preko 3.000. U velikoj poplavi 16. lipnja 1965. godine uništeno je 310 salaša, što je izazvalo izuzetno velike migracije. Ljudi su bukvalno u momentu ostali bez igdje ičega. Otišli su truhom za kruhom, otišli su bez ičega i nisu se vratili.

RATNE GODINE: Daljnjem smanjenju broja žitelja doprinijele su ratne devedesete. Tajnik MZ Bođani *Bogoljub Ćurčin* za »Hrvatsku riječ« kaže: »U najružnijem sjećanju ostale su mi ratne godine. Jako smo ih teško preživljavali. Uvijek smo bili

Josip Dumendžić i Petar M. Uzurov Bođanski

tijesno povezani sa Slavonijom, gdje je puno mladih iz Bođana bilo uposleno. Ranije je u Bođanima bilo 65 posto Hrvata-Šokača, danas ih je tek nešto preko 25 posto. Ne bi se moglo reći da je uzrok tome rat. Bođanci, bez obzira na nacionalnost, vole Bođane. Koliko mi je poznato stanje u ovom regionu, Bođani su selo s najvećim postotkom mješovitih brakova. Tolerancija je bila prisutna i u ratnim vremenima. Bilo je nekoliko sitnijih incidenata, riješili smo ih u međusobnoj komunikaciji. Odgovorno tvrdim da iz Bođana nitko nije iseljen silom. Oni koji su otišli, otišli su više zbog toga što su im djeca prijeko, te zbog materijalne neizvjesnosti. Danas imamo dobre uvjete za život. Asfaltirane su nam ulice, imamo vodovod, telefonsku mrežu s 350 priključaka, a gradit će se i novi put Bođani-Plavna, tako da više nećemo biti mjesto gdje okreće autobus.«

PRIVREDNE DELATNOSTI: Bođani su, kao i druga sela, uglavnom vezani za poljoprivredu. Mnogo stanovnika je uposleno na poljoprivrednom dobru »Labudnjača« u Vajskoj i u zemljoradničkoj zadruzi Vajska-Bođani. U Bođanima postoji i pogon tekstilne tvornice »Bindi« iz Odžaka, u kojem je do sada bilo uposleno devet žena, a u planu je i skoro uvođenje još jedne smjene.

Najveći broj stanovnika bavi se individualnom poljoprivrednom proizvodnjom. Gospodarsku sliku Bođana čine još i PP za niskogradnju »Bager«, pekara, mljekara,

radionica za proizvodnju metala i svijeća, te veći broj ugostiteljskih i trgovačkih objekata. Osnovna škola »Aleksa Šantić« iz Vajske u Bođanima ima istureni odjel s četiri razreda, koji polazi 70 učenika. U dječji vrtić upisano je 13 polaznika.

U Bođanima postoje tri vjerske zajednice: katolička, pravoslavna i novoapostolska. Crkva sv. Ilije Proroka izgrađena je 1855. godine, a toranj 1856. Prvu crkvu u Bođanima, na nagovor nadbiskupa Klobučkog, napravio je pater *Marko Milošević*, franjevac. Izgrađena od pletera i blata 1751. - 1953. godine nije bila dugog vijeka. Stradala je u poplavi 1770. godine. U to vrijeme bila je filijala Bača, a do 1808. župnici su bili franjevci. Vikarija postaje 1936., a župa od 1956. godine.

Dio etnografske zbirke J. Dumendžića

SPORT, KUTURA: Raspadom SFRJ i nastankom nacionalnih država dolazi do drastičnih promjena. *Josip Dumendžić*, pjesnik iz Bođana, kaže: »Mi, šokački Hr-

vati, ostali smo živjeti u domicilnoj državi, a matica nam je tamo, preko Dunava. Željeli smo sačuvati našu baštinu, pa je nas nekoliko zaljubljenika iniciralo osnivanje HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani. Radimo nepunih godinu dana, snalazimo se, no, ne mogu se oteti dojmu da smo prepušteni sami sebi. Daleko smo od svih centara, nedostaju nam financijska sredstva, nemamo vlastite prostorije. Imamo dobru volju i uporni smo, nadam se da ćemo opstati. Kultura u Bođanima ima jaku tradiciju, naš negdašnji KUD »Mladost« bio je među najjačima u SFRJ. Pjevački zbor je uzeo sve nagrade koje su postojale. Bođani su bili i ostali poznati i po slikarima. Prvi koji je utemeljio likovnu udrugu u Beogradu bio je monah manastira Bođani *Rafailo Momčilović*. Slijedi niz poznatih slikara Bođanaca: *Dušan Neškov*, *Josip Benak*, *Manojlo Bartolović*, a dvojica i danas traju – *Petar Uzurov Bođanski* i *Damir Gondi*.«

Petar M. Uzurov Bođanski, arheolog, književnik i likovni umjetnik, živa je legenda Bođana. Ima ga svugdje: u sportu,

Crkva sv. Ilije Proroka

kulturi, znanosti. »Ne smijemo zaboraviti ni sport«, kaže Uzurov. »Naš nogometni klub »Slavija« ima lijepu tradiciju. Osnova-

van je 1922. godine. Najjači je bio u godinama kad su Bođani imali najviše stanovnika. Imamo i lovačku udrugu »Fazan«, ribolovačku »Berava«, pčelarsku »Bregovi« i šah klub »Veljko Vlahović«. Kao što se da vidjeti, za ovako malo mjesto – dovoljno. Sve su ove udruge mješovitog nacionalnog sastava. Mene kao čovjeka najviše boli cijepanje po nacionalnosti. U vezi toga moramo se ugledati na Zapad. Nisu oni civiliziraniji od nas, jedino cijene neke druge vrijednosti. Mi, koji smo vični peru, možemo puno pridonijeti zbližavanju ljudi na ovim prostorima.«

Legenda kaže da je u XV. stoljeću trgovac Bogdan na putu naglo oslijepio. Čuo je da kraj puta žubori izvor. Zavjetovao se da će, ukoliko se umije na izvoru i progleda, na tom mjestu podići samostan. To se odista zbilo, a Bogdan je ispunio svoj zavjet: podigao je crkvu i ćelije i tako je nastao samostan Bođani 1478. godine. Od tada Bođanci ljube Gospoda, od tada postoji izreka Bođanaca: »Koliko ljubavi Gospodnje, toliko među ljudima.«

160. godina župe u Vajskoj

Dan zahvale za ovogodišnji rod

U Vajskoj, selu u južnoj Bačkoj, svega sedam kilometara od granice sa Hrvatskom, u nedjelju je u župnoj Crkvi sv. Jurja služena svečana sveta misa zahvalnica za ovogodišnji rod. Misno slavlje je predvodio vlč. *Andrija Kopilović* iz Subotice, a među brojnim mještanima na svečanosti su bili prisutni predstavnici Veleposlanstva RH iz Beograda i Općine Bač. Župa u Vajskoj ove godine slavi 160. obljetnicu svojega postojanja.

»Vajska danas ima oko 3.800 stanovnika. Najbrojniji su Srbi. Od katoličkog življa danas najviše ima Roma, a nekada je bilo Hrvata. U selu žive i Mađari, te u manjem broju Slovaci. Hrvati su u Vajskoj ostali zahvaljujući hrabrosti, ali je pitanje hoće li i opstati jer im se broj drastično smanjuje iseljavanjem mladih, te je u selu ostao samo stariji hrvatski živalj. Početak devedesetih je bio koban za Vajsku i ovu župu. Teško mi je govoriti o tome jer želim da se te rane zaborave, ali kao da opet tinja plamičak koji se još izgleda nije ugasio. Mi iz Crkve želimo stvoriti povjerenje među mještanima, a također svatko treba znati tko je i kome pripada. Ovaj Bački dekanat je na rubu svega. Mislim da

su Vajska, Bođani, Bač, Plavna, Bačka Palanka, teška dijaspora i da Crkva mora puno toga učiniti da se ljudi vrate korijenima kojima pripadaju. Strah i dalje postoji i ja ih kao svećenik nastojim hrabriti. Demokratska nam je vlast omogućila da sa satovima vjeronauka uđemo u školu i to je dobro. No, ima tu na samom terenu još puno problema jer je to sve u povojima. Imao sam u vezi toga i konflikt u školi« – kaže o stanju u Vajskoj mjesni župnik vlč. *Josip Kujundžić*.

Vlč. Josip Kujundžić

Bunjevačko-šokački Hrvati (8.)

Ujedinjenje Južnih Slavena – Kraljevina SHS

Svi panslavenski, slavenski, austroslavenski i jugoslavenski pokreti i ideje bit će motivirani nezadovoljstvom postojećeg stanja unutar onih država u kojima su se Slaveni, sticajem povijesnih okolnosti, našli. Juraj Križanić je studirao u Gracu i Rimu i dobro je poznao planove i nastojanja germanske i romanske grupe naroda. Kao Slaven-Hrvat poznao je i stvarno stanje slavenske grupe naroda. Imao je viziju i želju da se svi Slaveni ujedine, pa će tek onda biti ravnopravni, ako ne i jači, od spomenute dvije grupe naroda. Potrošio je cijeli svoj život i ogroman znanstveni i pastoralni rad na objedinjavanju Slavena. Vidio je ujedinjene Slavene kao najmoćniju državu svijeta. No, njegovu viziju nisu niti razumjeli, niti podržali ni Slaveni, naročito ne neslavenskih narodi.

OBJEDINJAVANJE SLAVENA: Sličnu sudbinu je doživio i austroslavizam i njegovi djelatnici. U Monarhiji su činili veliki broj. Bili su unutar germansko-mađarsko-rumunjske barijere, pa im je to znatno otežavalo suradnju, usklađivanje, pa i ujedinjenje. U Monarhiji su se našli: Hrvati, Slovenci, Ukrajinci, Srbi, Slovaci, Česi i, ponekad i Poljaci. Velike carevine, Austrija, Rusija i Turska, nisu imale nikakvog razumijevanja za njihove potrebe. Uvijek su ih koristili, i iskoristili, za svoje političke i ine ciljeve. Rusija je htjela sve Slavene u svojoj carevini, što je značilo potiranje posebnosti i asimilaciju. To isto su radile i Austrija i Mađarska. Na tome se nastojalo čak i onda, kada su te države već proklamirale demokratsko načelo o ravnopravnosti naroda na samoupravu i samoopredjeljenje. Nemanje sluha za slavenske narode Monarhiju će dovesti do raspada, a Slaveni će pokušati novu viziju ili utopiju – jugoslavizam.

Izbijanjem Prvog svjetskog rata 1914. godine pojačat će se aktivnosti Južnih Slavena oko ujedinjenja svih u jednu zajedničku državu. To će biti mukotrpan i dug proces. Otežavajuća okolnost je bila i u tome, što su Hrvati i Slovenci, pa i Srbi i Hrvati (Bunjevci i Šokci) u Južnoj Ugarskoj bili u sklopu Monarhije. Bivali su mobilizirani u vojne postrojbe Monarhije i morali su se boriti protiv Srbije, koja je prva bila uvučena u ratne sukobe, nakon atentata na prestolonasljednika Ferdinanda u Sara-

jevu. Simpatije svih Južnih Slavena u zemljama zahvaćenim ratom, pa i onih u iseljeništvu, bile su na strani Srbije. Oživljavaju se pokreti i udruge, koja su već otprije postojala, a radila su na objedinjavanju Južnih Slavena. Poznato je koliko je Strossmayer radio na slozi i objedinjavanju Južnih Slavena. Na inicijativu Supila, Čingrije i Trumbića hrvatski narodni zastupnici na Rijeci 1905. godine donose Riječku rezoluciju, koja naglašava potrebu suradnje Srba i Hrvata. Zadarskom rezolucijom prihvaća se Riječka rezolucija, pa je već 1905. stvorena hrvatsko-srpska koalicija. Hrvatski političari toga vremena bili su sigurni da će oslobođenje i osamostaljenje Hrvata pomoći ujedinjenje svih Južnih Slavena. Hrvati u Americi napad na Srbiju smatraju svojom narodnom stvari i organiziraju potporu. Organizacija Hrvatska straža u Južnoj Americi, 3. 8. 1914. godine poziva Hrvate i ostale Južne Slavene da priteknu u pomoć Srbiji. U Rimu Meštrović i Trumbić osnivaju Hrvatski odbor, iz kojega će nastati Jugoslavenski odbor, protestira protiv napada na Srbiju, jer to smatra napadajem i na hrvatski narod. Srbija u svom manifestu od 29. 7. 1914. godine, u kojem objavljuje da je napadnuta, računa i na Hrvate i Srbe u Monarhiji. Kralj Nikola u svojoj proklamaciji Crnogorcima apelira na jedinstvo Južnih Slavena. Srpska vlada, 6. 12. 1914. godine, postavlja kao svoj ratni cilj oslobođenje Srba, Hrvata i Slovenaca od austro-ugarske vlasti. No, uz sva ta silana oduševljenja i nastojanja oko ujedinjenja, ubrzo će doći i do značajnih neslaganja. To će naročito doći do izražaja u Jugoslavenskom odboru, koji je osnovan 30. 4. 1915. sa sjedištem u Londonu. Nikola Pašić je imao drugačije mišljenje i želju da Srbija proširi svoje teritorije. Stoga nije želio da nekakav odbor predstavlja Srbe i Hrvate u Monarhiji. Supilo je saznao da sile Antante žele dio hrvatskog teritorija ustupiti Italiji. Tada je počela živa aktivnost da se to spriječi, ali uzalud. Potpisan je tajni Londonski ugovor, kojim se dijelovi Hrvatske prepuštaju Italiji. Mišljenje Nikole Pašića, kao zastupnika srpske vlade i Jugoslavenskog odbora, naći će približno zajedničko rješenje u Krfskoj deklaraciji 1917. godine.

STVARANJE DRŽAVE: Predstavnici

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

Hrvata, Srba i Slovenaca s područja Austro-Ugarske osnovali su 6. 10. 1918. godine Narodno vijeće Slavena, Hrvata i Srba (Narodno vijeće). Grof Andrassy 28. 10. 1918., traži, preko svoga ministra, separatan mir s Amerikom. Dan nakon toga sastaje se državni Sabor Hrvatske i donosi sljedeću odluku: »Svi dosadašnji državno-pravno odnošaji i veze između Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s jedne strane, te Kraljevine Ugarske i Carevine Austrijske s druge strane, razrješavaju se«. Dakle, Hrvatski sabor je sebe smatrao i bio jedino legitimno tijelo za ovakove odluke. Ujedinjenje Vojvodine sa Srbijom, a preko nje i s ostalim Južnim Slavenima, proglasila je Narodna skupština u Novom Sadu 24. 11. 1918. godine. Crnogorci su na skupštini u Podgorici 26. 11. 1918. godine svrgnuli s prijestolja dinastiju Petrovića i proglasili ujedinjenje sa Srbijom i ostalim južnoslavenskim narodima. U Beogradu su članovi Narodnog vijeća 28. 11. 1918. godine razgovarali s predstavnicima srpske vlade o Adresi Narodnog vijeća regentu Aleksandru i njegova odgovora na tu adresu. U tim razgovorima nisu se spominjale najvažnije odluke Narodnog vijeća od 24. 11. 1918. godine, od kojih je najvažnija bila: »Konačnu organizaciju nove države može odrediti samo sveopća Narodna ustavotvorna skupština svega ujedinjenog naroda Srba, Hrvata i Slovenaca s većinom od dvije trećine glasova«. Potpredsjednik Narodnog vijeća A. Pavelić je 1. 12. 1918. godine uputio adresu regentu Aleksandru u kojoj se poziva na odluke Narodnog vijeća od 24. 11. 1918. kojom se Slovenci Hrvati i Srbi ujedinjuju sa Srbijom i Crnom Gorom u jedinstvenu državu. Regent Aleksandar je odgovorio: »U ime Njegova Veličanstva Kralja Petra I proglašavam ujedinjenje Srbije sa zemljama nezavisne države Slovenaca, Hrvata i Srba u jedinstveno Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca.« Tako je nastala kraljevina SHS.

Kako je umirao moj narod (4.)

Opraštanje jače od mržnje

»Irupčić koji imam nije moj. Sve mi je narod dao. Kad sam posljednji put prijavio provalu u župni ured i kad mi je sve odnešeno, gorko sam zaplakao. Nemam ništa, a uz to sam kao svećenik, tih petnaest godina kućio se i skrbio. Nitko nije odgovoran. Čak su mi u mjesnom uredu, gdje je bilo puno policije, rekli da će reagirati kada dobijem batine. I dobio sam ih. I nikome se nisam imao potužiti«. Ovako govori *Nikola Kraljević*, župnik u Hrtkovcima, i tada shvatih kako svi oni, koji se zateknu u Hrtkovcima, neminovno, ili su izbjeglice, ili će to biti.

I svećenik Kraljević, koji je ovamo došao prije četiri godine naviještati Evanđelje i radosnu vijest Isusa Krista, izbjeglica je. Živi kod svoje rođake *Mare Rašo* u Hrtkovcima i čita optužnice ispisanе u novinama, ili mu do uha i očiju dopru one koje se šire preko TVNS i TVB. Po njihovim izvještajima, slao je novac »zen-gama«, primao i ispraćao emisare HDZ-a, slao mlade Hrtkovčane »u njihove postrojbe«, ima petoricu braće, istaknutih pripadnika HDZ-a i HVO-a i povezan je s zloglasnim *Glavašem* i *Merčepom*. Optužnica sustiže jedna drugu, a njeni autori nikako »nikako da pronađu Kraljevića uz sva nastojanja«. I tako se ponavlja priča o glasinama i nemogućnosti da se bilo što protiv njih učini, kao i s perjem koje se prope iz perine, pa ga je teško u nju vratiti.

NASILJE I KLEVETE: »Svoj župni stan morao sam napustiti 12. svibnja prošle godine. Dok sam jednoj ženi izdavao krsni list, u stan su upala njih šestorica. S vrata su mi psovali ustaškog boga, papu, kardinala i govorili mi da se selim. Uplašio sam se, ali sam ih ponudio i kavom. Odbili su. Rekoše mi da moram do iduće nedjelje sve ustaše Hrvate i Mađare iščistiti iz Hrtkovaca. Suprotstavio sam se tome, rekavši kako na to nemam pravo. Niti sam vlast, a i živim s tim narodom. Jedan od njih je izvadio neki čudan, šiljast nož. Dohvatio me za kosu i zabacio glavu unazad i nož stavio pod vrat. Govorio je da će mi pokazati kako u Hrvatskoj ustaše kolju nezaštićene Srbe. Reče mi da će mi iskupati oči, posoliti ih i dati mi da ih pojedem. Prinesse nož nosu i pokazivao je kako će ga odsjeći. Potom i uši. Strah. Još veći kad sam kasnije razmišljao kako bi izgledalo da je sve što je nakanio i učinio.

Grdoba, ako bih ostao živ. Uvjeravao sam ih da nemam veze s Hrvatskom. Roditelji su mi u Gunji. Braće nemam, jedini mi je rođeni brat Matija umro 1957. godine, kao tromjesečna beba. Žive su mi sestre. Jedna, koja se izvukla iz Sarajeva, je u Gunji kod oca i majke, a druga je u Medulinu, kod Pule.«

Odjednom shvatih svoj položaj – ispovijedam svećenika! Spomenuh marke (300.000) koje je Kraljević po optužnici slao Tuđmanu.

»Pride mi onizak čovjek, plav. Znam ga, ali ne po imenu. Pitao me jesam li ja Nikola Kraljević, župnik u Hrtkovcima. Rekao sam mu da jesam. On me onako malo pričepi cipelama po mojoj cipeli, pa me upita kako bi mi mogli našem ispaćenom hrvatskom narodu poslati 300.000 DEM. Rekoh mu kako ja s tim nemam nikakve veze i da ne živim u Hrvatskoj, već u Srijemu. On me ne ostavlja, ide za mnom i stalno mi govori kako bi poslao te marke, jer bi eto oni to rado učinili i pomogli ustašama. Stadoh i rekoah mu kako moje svećeničko poslanje nije da radim te stvari. On me popljuje. Toliko mi je opsovao bogova, majki božjih i svega nedoličnoga! Preko puta, kod mjesne kancelarije i crkve bilo je puno ljudi, a moj sugovornik i dalje pljuje na mene i opali mi dva šamara. Ljudi samo gledaju i smiju se. Gledali su i kada mi je dan-dva iza toga jedan prišao i nekim čudnim predmetom, šiljatim, namještenim na malom prstu ruke, zasjekao nekoliko puta kožu na čelu. Boli i ono pljuvanje i zasijecanje kože, a još više ono mirno promatranje uz smijeh«.

Upitah se u sebi da li ta priča i »ispovijedanje« išta pomažu ovom čovjeku. Vjerujem da pomažu! Jer do sada je samo slušao optužbe bez mogućnosti da išta kaže na njih.

OČE, OPROSTI IM: »Svašta sam doživio u ovih posljednjih nekoliko mjeseci. Ostao sam živ. Dođu mi tako neki mladići u uniformi s ruskim mitraljezom i strojnicama. Vidim, idu s bojišnice, traže hranu. Nasiječem im kulena i šunke. Nemam kuhanoga. Oni slatko jedu. Otrčim, donesem piva i vina. Popiju i pojedu sve što sam im dao, a onda je jedan od njih rekao kako sam dobar čovjek, ali će me ipak ubiti, jer su za to dobili po pedeset maraka. Ponižavam se pred njima. Molim se.

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:

Marko Kljajić

Župnik hrtkovački Nikola Kraljević

Tukli su me. Moje usne nakon pesničenja više se ne spajaju kako su se spajale. Vili ce su mi razvaljene. Imam dva, doduše ne duboka, uboda nožem pod plećku. Isprebijan sam i svojedobno odvezen u šabačku bolnicu. Moj stan je obijen, prozori svi porazbijani. Pronašli su toga mladića koji je obio moj župni stan i iz njega odnio crkvene svetinje i sve moje stvari. Bio sam na suđenju i tamo rekao da tom mladiću opraštam i ne želim ga teretiti, kao ni sve one koji su provaljivali i odnosili što sam u kući imao. Mislio sam da ću na taj način vlast dovesti k spoznaji da ne može sve samo tako promatrati. Ne samo zlo koje je meni počinjeno, već i svim mojim nesretnim župljanima. Kad sam na sudu to svima oprostio i rekao da ništa ne tražim, za mnom je iz sudnice krenuo sudac. Gotovo je trčao i kad me sustigao pitao me jesam li svjestan što opraštam i što zaboravljam. Odgovorio sam da me tako učilo obiteljsko ognjište, moja teologija, a napose ljubav prema Isusu i svim ljudima. Tu smo završili«.

Završio i Nikola Kraljević, još uvijek svećenik i župnik u Hrtkovcima, svoju bolnu i tužnu priču o sebi. A ja pomislih na suca i njegov rastanak s Nikolom. Možda je sudac suho, legalistički konstatirao: »religiozni fanatik«. Ili, možda i nije.

Nastavit će se

Starovinski svatovski adeti Bunjevaca (XIX.) dio

Torte i darovi

Piše: Alojzije Stantić

U pismenima je zabilježeno (Sekulić) da je kadgod snaša posli večere u pratnji svekrve dilila darove koje je naminila najbližima u obitelji. Dari - van je u znak zafale snašu poljubio i darivo novcima.

TORTA: Svatovska večera se ote- gla do duboko u noć, kad su se čeljad manila ila i kad su spremili uprckane sude, reduše i kuvarke su počele unosit torte. Kad su naši stari na prilasku iz XIX. u XX. vik gos- spodarski ojačali, doteklo njim je novaca da se u svatovima umisto kojekakog sitnog tista počaste tortom. Najpre su to bile male, neiz- gledne i jednostavne torte, koje su reduše same ispekle, a onda su ji imućniji počeli naručivat od cukra- sa (slastičara), al su se tog latile i nadarene reduše, koje su se izvišti- le u pečenju i nadivanju piškote i što lipčem kičenju torte.

SNAŠINA TORTA: Najpre su uneli snašinu tortu, koju joj po adetu darivo kum. Vrimenom su te torte bile sve veće i lipče s kojekakim ukrasi - ma napravljeni od pečenog šećera i ora, na vrvu najčešće s kotarcom cviča il čak s pravim cvičom il s parom golu- bova, omiljeni tica sa- lašara, koji su znak vične ljubavi. Snašina je torta morala bit izgled- na, nju će najviše zagledat i o njoj pripovidat, a biće drugima za ogled da kad svatkovali naprave taku il još lipču tortu.

Kadgod je kum obavezno nosio doboš tortu rađenu sa šećernim fi- gurama. I njegovu su tortu itekako zagledali, jel se kum u svatovima u svemu mora pokazat.

Sve do posli II. svitskog rata šećer smo u rani malo trošili, sa- lašari su dotleg kupovali glavu šećera (u kupu oblikovan prešan šećer) prid Advent i Uskrs da s njim otpreme velike svece, bili su željni slatkog tista, pa i torte i dava- li joj toliki značaj. Danas je torta u svatovima više radi adeta a ne rad tog da se čeljad zaslade.

Žene su torte unosile izvikiva- njem imena čija je, al i da je gosti

vide i ocine, jel se i o tortama pri- povidalo. Tortom su sladili, al i nu- dili jedni druge da je probaju kaka je.

Snaša kadgod nije ustajala od astala, nikog nije nudila tortom, ko u novije vrime.

U pismenima je zabilježeno (Se- kulić) da je kadgod snaša posli večere u pratnji svekrve dilila daro- ve koje je naminila najbližima u obitelji. Darivan je u znak zafale snašu poljubio i darivo novcima. O ovom mi je pripovidala snaša đuvegije Janka Vahrlera (»Ba-

Doboš torta koju je za kuma ispekla Anica Jaramazović, rođ. Stantić

kler«) iz Male Bosne i kaže da je od »najljubljeni novaca« čovik oma kupio kosačicu rukovetačicu, s ko- jom su sebi i drugima radili ris (žetvu).

Kadgod kad je večera bila goto- va, svekar je poslo čovika na konju il u dvokolicama da ode preteljima javit da su večerali i da mogu doć pođani.

PRISVLAČENJE SNAŠE: Posli večere snašu su prisvlačili u čistoj (gostinskoj) sobi, đuvegija joj iz kose povadio kadgod krunu, a vri- menom vinac, ona je đuvegiji ski- nila perlicu, a odrasle enge joj po- mogle da se prisvuče u redovno ru- vo, jel vinčano više nikad neće oblačit, ono će joj zauvik ostat u

šifuneru (ormanu). Kadgod snaše nisu nosile šlajer, on je ušao u modu u novije vrime, pa i adet ako je du- gačak da ga za kraj drže male enge. Snašu su prisvukli u svečano ruvo, ako je bilo ladnije onda u sukno, a ako je bilo vruće u ruvo od puplina, delina il kakog lakog materijala, kome je kako doticalo.

POĐANI: Posli večere, prija po- noći u goste su došli pođani (od riči pohoditi) rodbina iz snašini svato- va da se zajedno provelese i bolje upoznaju. U salašarskim svatovima su došli na kolima, a u varoškim kućama često su išli pišće sa svirkom, da i drugi vide ko to svatkuje. I novije vrime pođani su sudilovali u okrećanju snaše.

Po adetu snaša je go- ste dočekala na kapiji, na salašu prid šatrom, sa svakim se pozdravi- la, izljubila, a gosti su je darivali novcima.

Pođani i drugi gosti su kadgod ponudeni ko- lačima vinom, posli punjenim pa- prikama il paprikašom, a po ladni- jem vrimenu sarmom. Muškarci su med sobom razminili ispijanje tro- janica, a kuražniji i argelu. Kadgod su pođane dvorili snaša, svekrva i domaćice prije.

Kad su pođani bili oprezni pazili su na kola da njim ne izvuku drot iz čivije (graničnik kolskog točka) jel kad krenu kola neocigurana čivija će friško ispast iz osovine, malo posli tog će spast točak, a kola na tri točka s gostima se izvrnit. (Oprezni paori su na kolima kod lo- tra uvek imali malo drota, za svaki slučaj).

*****

(I ovo poglavlje sam napiso po svom sićanju, nuz proviru i pomoć Anice Jaramazović, koja zdravo dobro pozna našu starinu.)

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

Pred nama su izazovi izbora i promjena u društvu. Da li se kao kršćani možemo »oprati« od odgovornosti za taj fenomen u društvu ili moramo intenzivirati molitve i to žarko i puni povjerenja da smo kao kršćani dužni doprinijeti budućnosti ovoga društva odgovorno, molitve i zauzeto? Možemo li dakle moralno stati pred izazov društva u duhu razjedinjenosti, svađe, sukoba?

U povodu događaja u Franjevačkoj crkvi u Subotici Učenje patera Jamesa

U prošlom broju pokušao sam podijeliti s vama jedno razmišljanje o potrebi reevangelizacije kao novog pastoralnog poslanja Crkve. Uistinu je novo jer do naših vremena unutar Crkve su nastajali mnogi problemi pa su se iz tih problema i sukoba radali raskoli ili događale shizme. Međutim, masovni odlazak vjernika u nevjerstvo je jedan pojam i proces novijeg datuma. Kad kažem novijeg, onda mislim na stoljeća od racionalizma na ovamo. Kuda je taj proces doveo najbolje se danas vidi u američkom društvu, jednako kao i u europskom. Europa je slična staroj neplodnoj baki, a k tome još i onoj koja ne podnosi sebe, a »prigovara svima u kući«.

Crkva u Europi, osobito po službi Ivana Pavla II., jasno uočava potrebu temeljite reevangelizacije ili novoga navještanja kršćanstva i jedinog spasenja po Isusu Kristu onima koji su se u kršćanstvu »ohladi« ili od kršćanstva otpali. Jasno da je to vrlo težak i zahtjevan posao, u kojem će Crkva u Europi ili opstati ili nestati. Vjernici vjeruju i to utemeljeno da Duh vodi Crkvu i zajedno s Ivanom Pavlom II. vjeruju u svoje poslanje reevangelizacije i stoga se jasno razabiru putovi autentičnoga navještanja Evanđelja, a što je još važnije, autentičnoga svjedočenja Evanđelja.

SUSRET BOGA I ČOVJEKA: Ovih dana u Subotici smo mnogi na »opipljiv« način osjetili istinitost ove tvrdnje. Među nama je boravio i žarom nove evangelizacije karizmatskoga tipa imao duhovnu obnovu pater James Manjackal. I nas koji smo to organizirali, a i svakog sudionika je začudilo koliki se broj ljudi odazvao i kako je jedna od najvećih crkava u Subotici danima bila premalena. I nisu na te susrete, koji su trajali satima, dolazili rubni kršćani ili upitni kršćani, nego su dolazili oni koji su stvarno vjernici i duboko u duši osjećaju da i te kako imaju što mijenjati u sebi, da bi postali još autentičniji i svjedoci i navjestitelji Evanđelja. Tumačio tko ovaj fenomen kako god hoće, on se ipak dogodio. U nekim momentima crkva je bila mjesto do-

gađanja i susreta Boga i čovjeka do te mjere da se izgubio osjećaj za vrijeme i sve ostale ljudske tegobe. I što sada nakon odlaska patera Jamesa? Čini mi se da je važno istaći da je temelj i uzrok svega onoga što nas tišti ono na što je pater James radikalno ukazao, da je izvor svih naših nevolja mržnja, svađa, ogovaranje i kleveta. Zatim da je život, koji ne priznaje red vrednota onako kako ih je u naša srca i savjest upisao Bog, rušitelj svakog zdravog života, osobe, obitelji i društva. Stoga je na koncu mogao sažeti zadatak onima koji su ga četiri puna dana slušali, zajedno molili i slavili, a to je osobna molitva susreta s Isusom Kristom u srcu i savjesti po mogućnosti dnevna, ali svakako nedjeljna Euharistija, obiteljska molitva, susret sa zajednicom onih s kojima se zajedno surađuje i moli i konačno dnevno čitanje Božje riječi – Svetog pisma. Time je baš onim kršćanima, koji su se na ovaj seminar osjetili pozvanima, dao zadatak kojega se ne mogu odreći i vratiti se u okvire »običnog«, nego jednostavno trebaju biti »neobični« jer reevangelizacija je radikalni zaokret od onog običnog k onom »neobičnom«, da bi istina evanđeoska zasjala u punini. Ne može se kršćanin baš kao kršćanin lišiti odgovornosti za svoje poslanje ni prema svojoj osobi, ni prema svojoj obitelji, kao ni prema društvu.

VRIJEME JE SUOČITI SE SA SOBOM: Svakog pojedinca tište problemi do mjere da ih mora rješavati ako želi opstati. Više nema vremena bježati od sebe. Opasno je. Treba se suočiti sa sobom i postaviti pitanje: što ja mogu učiniti, što ja trebam učiniti od sebe i za sebe? Jednako tako, pred nama su i naše obitelji. Na trećem pastoralnom pohodu Ivana Pavla II. u Hrvatskoj je moto bio upravo obiteljski. I mi ne možemo nikakvu obnovu započeti i ponadati se boljitku, ako kvalitativno ne promijenimo odnos u obitelji. Ona mora biti ono što jest po svojoj naravi i po kršćanskom poslanju. Konačno, ne smijemo zaboraviti svoju suodgovornost za društvo. Vremena su izazovna, teška i vrlo odgovorna. Nadbiskup Hočevar je

ovih dana napisao: »U dubini osjećamo, da smo u nekom važnom i odlučujućem momentu, koji nas stavlja pred ispit. Na tom ispitu trebamo odgovoriti na pitanje da li u nama ostaje sve to kao jedan osamljeni događaj, bez povezanosti s prošlošću i budućnošću, ili će ovo događanje u nama samima i u našim zajednicama roditi trajnim događanjem, to jest novim procesom dozrijevanja? Da li ću kao Ivan Pavao II i Majka Terezija uspjeti čitati 'znakove vremena' i na njih se odazvati kao njih dvoje? Da li ću postati tako odgovoran za Crkvu i čovječanstvo kao njih dvoje? Da li ću tako intenzivno založiti svoj život za spas ljudi, za svetost Crkve, za zajedništvo među ljudima kao njih dvoje...? Stojimo pred velikim izazovima u društvu i Crkvi. Ne možemo svi doslovno slijediti velikane, ali trebamo intenzivirati svakidašnje služenje Bogu i čovjeku.

Pred nama su izazovi izbora i promjena u društvu. Da li se kao kršćani možemo »oprati« od odgovornosti za taj fenomen u društvu ili moramo intenzivirati molitve i to žarko i puni povjerenja da smo kao kršćani dužni doprinijeti budućnosti ovoga društva odgovorno, molitveno i zauzeto? Možemo li dakle moralno stati pred izazov društva u duhu razjedinjenosti, svađe, sukoba? Ili možda trebamo molitveno mijenjati sebe i dati sve od sebe da među nama bude što manje razdora i što manje sumnje da želimo apsolutno samo jedno: bolje sutra. Dakle, odgovorni smo za to »sutra«. Svatko na svoj način, ali kvalitetnim življenjem Evanđelja i molitvom za ovo društvo, dužni smo pomoći da se sve dogodi bliže i jače po Božjoj negoli po našoj volji. Zato je angažman oko društvenih problema i te kako glas Božji i glas Crkve da preuzmемо na sebe odgovornost stvaranja boljega društva ostvarujući bolje odnose s Bogom, sa sobom i sa zajednicom u kojoj živimo i s kojom živimo. Dakle što dalje? Vrijeme je kratko i više ga nemamo za strančarenja, prepirke i svađe. Ostaje samo jedno vrijeme koje mora biti ispunjeno molitvom, suradnjom i radom za stvaranje odnosa u društvu, za koje moramo vjerovati da je po Božjoj volji takvo, u kojemu će čovjek čovjeku biti brat.

Prijedlog tjedna

Jasna Melvinger »MODERNA I NJENA MIMIKRIJA U POSTMODERNI«

(»Zvekir«/»Dora Krupićeva«, Zagreb, 2003.)

U posljednjem tjednu minuloga mjeseca objavljena je u Zagrebu nova knjiga ugledne hrvatske spisateljice koja živi i djeluje u Novom Sadu, dr. Jasne Melvinger, naslovljena »Moderna i njena mimikrija u postmoderni«. Radi se o desetoj knjizi Jasne Melvinger, knjizi ogleđa i raspravi, u kojoj autorica obuhvaća hrvatske spisatelje iz matice ali i iz dijaspore, u rasponu od, primjerice, jednog Antuna Matije Reljkovića, do Vojslava Sekelja. Konkretno, knjiga Jasne Melvinger obuhvaća značajna imena povijesti hrvatske književnosti, koja su poslužila kao inicijalna kapisla za njene oglede glede različitih aspekata njihova stvaralaštva. Osim pitanjima versifikacije i stilskih figura, Jasna Melvinger se u svojoj novoj knjizi pozabavila i pitanjima fonologije, prozodija, polifonije, ali i književnosti na dijalektu/dijalektima hrvatskog književnog jezika.

Jasna Melvinger je rođena 1940. u Petrovaradinu, i doktor je filoloških znanosti Zagrebačkoga sveučilišta. Radila je u svojoj struci na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu do 1971., a zatim, također u Novom Sadu, u kulturnoj djelatnosti. Potom je radila u oblasti jezikoslovlja od 1976. godine, i to kao predavač na Pedagoškoj akademiji, a nakon toga na Pedagoškom fakultetu u Osijeku, gdje je predavala u svojstvu izvanrednog i redovitog sveučilišnog profesora. Tijekom svojega književnoga rada Jasna Melvinger je objavila osam pjesničkih zbirki u periodu od 1958. do 2002. godine, kao i roman »Pet sestara«, 1971. godine.

Među najzanimljivijim dijelovima najnovije knjige Jasne Melvinger svakako su poglavlja: »Fonološki aspekti Kranjčevićeve rime«, »Matošev polimički pjesnički dijalog s Vidrićem«, »Duboke aliteracije kao koheziona sila u slobodnome stihu Antuna Branka Šimića«, »San i čin Filipa Latinovicza ili kako spasiti Europina bika«, »Polifonija u stihu Jure Kaštelana«, te sintaktička, asintaktička i ostala opkoračenja u suvremenom hrvatskome pjesništvu.

U cjelosti uzev, poetičke raspre sjajno

su uklopljene u knjigu Jasne Melvinger, bilo da se radi o lingvistički egzaktne istraživanju, uglavnom fonoloških, kako fonemskih, tako i prozodijskih sustava stiha i pjesme u cjelini. Svojim iznimno živim isčitavanjem, autorica pronađe u često naizgled neprozirne pjesničke izričaje svih pisatelja o kojima piše, s čijih palimpsesta, dakako, nisu ostrugani baš svi tragovi utopijskoga projekta (post) moderne, koju s pravom Jasna Melvinger ne smatra tako značajnom »svježinom« u povijesti suvremene književnosti i kulture uopće.

R. G. T.

HLADNO PIVO »ŠAMAR«

Dancing Bear, 2003.

Peti po redu studijski album najpopularnije hrvatske punk-rock skupine naslovljen »Šamar«, izašao je ove godine u produkciji zagrebačke izdavačke kuće Dancing Bear.

Poslije prvoga, ljetnog hit-singla u veselom ska-punk ritmu, »Zimmer frei«, drugi singl s ovoga albuma, pod nazivom »Soundtrack za život«, trenutno je prvoplasirani na hrvatskoj glazbenoj top listi. Ovakve trenutačne medijske pozicije i uspjesi predašnjih albuma i turneja, postavljaju Hladno pivo, kao naizgled neozbiljni projekt, u grupu bitnijih skupina suvremene hrvatske glazbene rock scene.

Nakon petnaest godina aktivna muziciranja »Hladnoga piva«, već na prvo slušanje sasvim je jasno kako se radi o svirački najzahtjevnijem i tekstualno najzrelijem albumu ove skupine do sada. S obzirom na zavidan glazbenički staž, ovakvo zapazanje je sasvim očekivano. Omotnica i multimedijalnost ovoga ostvarenja, koje uključuje i dva video spota na audio CD-u, jesu također svjedočanstva o ozbiljnom pristupu realiziranju njihova posljednja djela. Album »Šamar« sadrži u sebi više različitih glazbenih žanrova, ali je dominantna kao i najčešće, prepoznatljivi melodični punk-rock zvuk. Tematski, momci iz Gajnice

ostaju na liniji koju su pratili i prije. Oni su i dalje sociolozi hrvatske društvene svakodnevnice. Njihov humoristični ton je u svome stilu, potpuni nastavak priče koju je započeo sarajevski novi primitivizam predvođen skupinom Zabranjeno pušenje. Atmosfera takvog senzibiliteta je prisutna u pjesmama »Teško je fool biti cool«, prikazu sukobljavanja ideologija ropera i repera, na kojoj gostuje nova rap – zvijezda Edo Majka, zatim slijedi »Ljetni hit« koja priča duhovitu priču na račun gay populacije. »Zimmer frei« je ironični osvrt na turističke prilike u sezoni, uporaba glazbe Beatlesa (»Let it be«) je podloga za lascivnu pjesmu o problemima sa »muškošću«, »Čekaonica« govori o (ne) prilikama birokratskih nužnosti, muško-ženski odnosi su opjevani u simptomatično naslovljenoj pjesmi »Dobri prijatelji«. Ozbiljni ton imaju pjesma o skinheadsima »Frizerska pjesma« i pjesma »Par pitanja« u kojoj skupina obračunava se Bogu, ispovjeda svoje viđenje ovozemaljske nepravde.

Krajem ovogodišnjeg ljeta, »Hladno pivo« su usred Beograda, podno tvrđave Kalemegdan, prezentirali »Šamar« pred oko 50.000 ljudi (službena procjena organizatora), na Beogradskom festivalu

piva, gdje su bili najavljeni, a i odradili svoje kao »zvijezde večeri«. Takav nastup dokazuje da je povezivanje ex-yu kulturnog prostora od velika značaja, kao i da Hladno pivo na svom profesionalnom, glazbeničkom planu još uvijek imaju šta da ponude svom, sada već mnogoljudnom fan-clubu.

D. B. P.

Vijesti

Bračaninu iz Čilea prestižna nagrada

Prošli tjedan je u Barceloni nagradu za najbolji roman na španjolskom jeziku području dobio *Antonio Scarmetta*, Čileanac čiji su roditelji podrijetlom s otoka Brača. Nagrada je po novčanom iznosu druga po visini, odmah iza Nobelove. Scarmetta je spisatelj koji piše o hrvatskoj zajednici u Čileu i širi slavu svoje pradedovine. Jedan drugi književnik, *Ramon Diaz Eterović* (na slici), također

Hrvat podrijetlom, jedan je od najčitanijih i najcjenjenijih pisatelja u Srednjoj i Južnoj Americi. Ovih dana istodobno u Čileu i Hrvatskoj tiska se Eterovićev novi roman, a vode se pregovori i s Scarmettom da njegov nagrađeni roman iz Barcelone bude, dakako u hrvatskom prijevodu, objavljen i u Hrvatskoj.

Jesenski glazbeni festival u Skoplju

»Jesenje glazbene svečanosti« koje tradicionalno organizira Direkcija za kulturu i umjetnost u Skoplju otvorene su 1. studenog operom »Seviljski berberin« *G. Rossinia*, u izvedbi operskih umjetnika iz Hrvatske, Srbije i Crne Gore te solista Makedonskog narodnog teatra pod ravnateljstvom *Tomislav Šopov*. Od istaknutih umjetnika valja istaći gostovanje Kazališta Komedija iz Zagreba s predstavom »(Edith) Piaff« u kojoj ulogu glasovite francuske šansonjerke, pokojnog »pariskog vrapca«, tumači *Jasna Bilušić*, te koncert pijanistice *Ane Goceve* i hrvatskoga klarinetista *Bruna Filipa*.

Prvi broj hrvatskog »National Geography«

U ponedjeljak 10. studenog iz tiska je izašao prvi broj hrvatskoga izdanja glasovitoga magazina (s vjerojatno najcjenjenijim fotografijama svijeta koji rade za njega) »National Geography«, koji se bavi pitanjima zaštite ljudske okolice, prirode, zemljopisa, putovanja, i zanimljivostima iz svijeta ljudi, životinja i inih živućih bića. Urednik ovoga magazina je rođeni Subotičanin Hrvoje Pričić.

Aktivnosti Likovnog odjela Matice Hrvatske

Dana 21. studenog, u naredni petak dakle, Likovni odjel Matice Hrvatske Subotica organizira u subotičkoj Gradskoj knjižnici samostalnu likovnu izložbu *Cecilije Milanković*, inače prve predsjednice ovoga odjela. Izložbu će zainteresira-

ni moći razgledati od otvorenja, do 1. prosinca tekuće godine. Za naredni mjesec, točnije 8. prosinca, spomenuti Likovni odjel planira organizirati i upriličiti prodajnu izložbu čestitki, slika te inih prigodnih poklona za Božićne i Novogodišnje blagdane. Izložba će se otvoriti u prostorijama Matice Hrvatske Subotica i Pučke kasine u Subotici, Matije Gupca 10, a biti će otvorena za zainteresirane od 8. do 15. prosinca, svakoga dana između 10 i 16 sati.

Serijska predavanja o duhovnosti

Dopisna biblijska škola svake večeri, od 7. do 16. listopada, organizira u amfiteatru subotičkog Otvorenog univerziteta, serijal predavanja naslovljen »Pobožnost za sve«. Predavači, dr. Dragutin Matak i dr. Tihomir Szabo pokušavaju odgovoriti na pitanja poput - »koliko su teški naši idoli« i (li), primjerice, »kako prepoznati duhovna čovjeka«. Sva predavanja počinju u 18 sati.

Abercrombie u Rijeci, Johnny Winter u Zagrebu

U utorak, 11. studenog, gost Rijeke bio je jedan od najvećih jazz i fuzijskih/New Age gitarista današnjice, *John Abercrombie*, dok je sutradan u Zagrebu nastupio vjerojatno najveći živući bijeli blues-glazbenik, gitarist, pjevač, skladatelj i aranžer, *Johnny Winter* (na slici), stariji brat *Edgara Wintera*. Oba koncerta održana su pred prepunim gledalištem.

Vrsni koncert subotičkih tamburaša

U Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće, prije tjedan dana je održan prvi cjelovečernji koncert tamburaškoga orkestra »Sljedbenici Tumbas Pere Haje«. Publika je uživala u vrsnom koncertu tamburaša koji su na programu, osim bunjevačkih pjesama i igara, izvodili i ruske i mađarske romance te autor-ske skladbe *Antuša Gabrića*.

Izložba u Galeriji »Subotica«

U Galeriji »Subotica« pod subotičkom Gradskom kućom, otvorena je 4. listopada izložba slika s 9. Likovne kolonije naive u tehnici slame »LUSA, Subotica 2003.«. U okviru Kolonije, koja je održana u prostorijama Udruženja penzionera u Subotici, stvaralo je tridesetak slamarki iz Udruge slamara amatera, koje su svoju djelatnost prezentirale radovima na teme salaša, Palića, risara i Dužijance.

OBLJETNICA: Damir Dičić (1938.-)

Najveći hrvatski jazz-gitarist

Glasoviti hrvatski jazz-gitarist, skladatelj i aranžer *Damir Dičić* rođen je na današnji dan 1938. godine u Zagrebu. Gotovo da nema starijega jazz-glazbenika u Hrvatskoj, Europi i svijetu s kojim Dičić nije ostvario uvijek iznimno visoko estetiziranu i hvaljenu suradnju, da spomenem samo neke, one najglasovitije: *Sal Nistico*, *Clark Terry*, *Art Farmer*, *John Lewis* i »*Modern Jazz Quartet*«, *Toots Thielemans*, *Johnny Griffin*, *Jerome Richardson* (SAD), *Atilla Zoler*, *Gyorgy Szabados*, *Vukan György*, *Aladár Pege*, »*Benko Dixieland Band*«, *Gabor Szabó* (Mađarska), *Albert Mangelsdorf*, *Erich Kleinschuster* (Njemačka) i mnogi drugi.

Od ranih 70-ih minulog stoljeća uspješno surađuje s bardom jazz-a u Hrvatskoj, vibrafonistom, skladateljem i aranžerom *Boškom Petrovićem* i njegovom skupinom BP Convention, a uspješno je vodio i sopstveni Jazz Art Quartet, s kolegom trubačem *Ladislavom Fidirjem*. Pisao je aranžmane za takve jazz veličine kakve su *Buddy De Franco*, *Ernie Watts* i *Blue Mitchell*, a snimao je i svirao i s jednim od najvećih

jazz-saksofonista u povijesti, pokojnim *Stan Getzom*, koji je snimio majstorske verzije Dičićevih skladbi »*Balada za Pinka*« te »*Tender Touch*«. Dičić je uspješno svirao i u vlastitim big-bandovima, a predvodio je i svu silu vlastitih combo-skupina, »*after hours*« ugođaja, s orguljašima i ritam-sekcijom.

Dičić je s prekidima djelao i u inozemstvu, svirajući po gotovo cijelom svijetu, ponajviše Njemačkoj, ali i po Skandinaviji, Italiji, i kolijevci jazz-a, SAD. Trenutno Dičić najčešće svira u zagrebačkom jazz-klubu »*Sax*«, gdje predvodi svoj kvintet s pijanistom *Nevenom Franješom*, bubnjarem *Salihom Sadikovićem*, kontrabasistom *Nenadom Jurom Vran-dešićem*, te pjevačicom *Gordanom Kovačić*. Osim toga i dalje vrlo uspješno piše aranžmane za razne umjetnike, od pjevačice *Gabi Novak*, do big banda spomenutoga starog suradnika i prijatelja *Boška Petrovića*. Bez ikakve dvojbe najvažniji je jazz-gitarist potekao s hrvatskog tla i jedan od najprefinjenijih europskih stilista jazz-gitare uopće.

R. G. T.

TippNet
www.tippnet.co.yu

-Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike, -Izrada web-prezentacija -Prodaja računara i računarske opreme, -Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža -Prodaja licenciranih softwera, -Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi -Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera -Bogat izbor informatičke stručne literature -Braće Jugovića 5, Subotica

Tel. (024) 555-765, e-mail: support@tippnet.co.yu

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE Leonard Bajić (1889. - 1948.)

Vjerski pisac *Leonard (Martin) Bajić* rodio se u Vojniću kod Sinja, a preminuo u Staroj Gradiški, u 59. godini života. Gimnaziju je završio u Sinju, a teologiju studirao u Šibeniku, Zaostrogu i Makarskoj. U Franjevački je red stupio 1907. na Visovcu, a za svećenika je zaređen 1913. u Makarskoj. Bio je župnik u Bajagiću, Metkoviću, Sinju i Drnišu, odgojitelj u sjemeništu u Sinju, učitelj novaka na Visovcu, te profesor pastoralnoga bogoslovlja na Visokoj franjevačkoj bogosloviji u Makarskoj. Bio je i samostanskim poglavarom u Omišu, Šibeniku i Zagrebu, a između 1934. i 1937. definitor u

upravnom vijeću provincije Presve-tog Otkupitelja.

Ponajviše je pisao o pitanjima liturgijske obnove, katoličke akcije, o asketici, mistici, i katoličkoj sociologiji, te surađivao u brojnim stručnim časopisima u Hrvatskoj i inozemstvu. Najpoznatije djelo mu je knjiga »*U duhu katoličke obnove*«, a preveo je i izdao »*Katekizam kršćanskog savršenstva*« *Antuna Wallensteina* (Makarska, 1940), te djelo *Guiseppea M. Camella* »*Odgoj klera*« (Zagreb, 1942). Bio je i suradnik Hrvatske enciklopedije.

Druga smotra recitatora

Iskušenja pjesme i glasa

Učitaonici Gradske knjižnice u Subotici 8. studenog u organizaciji Hrvatske čitaonice održana je druga Smotra recitatora na hrvatskom jeziku. Na smotri je nastupilo više od stotinu recitatora iz Srijema, Podunavlja, Sombora i Subotice s okolicom. S recitacijama poezije hrvatskih pjesnika nastupila su djeca osnovnog i srednješkolskog uzrasta, kao i mladi do 27 godina starosti.

U svakoj kategoriji proglašeno je desetak najboljih recitatora o čemu je odlučivao žiri koji su činili *Nela Kočiš*, glumica Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku, *Marija Šeremešić*, pročelnik dramskog odjela HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora i *Milovan Miković*, književnik iz Subotice. Svi nagrađeni boravit će u jednodnevnom nagradnom posjetu Osijeku, zahvaljujući ljubaznosti Poglavarstva grada Osijeka.

NATJECANJE: Publiku, natjecatelje i predstavnicu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Lidiju Duk Princ* prvo je pozdravila ravnateljica Hrvatske čitaonice *Katarina Čeliković*, a potom se zahvalila Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu, te Skupštini općine Subotica na financijskoj pomoći za organizaciju druge smotre recitatora. U ime Skupštine općine Subotica sudionike smotre pozdravila je *Edit Molnár Pinter*, koja je rekla kako će rad žirija biti težak, jer će iz puno blaga biti teško izdvojiti biser, dok je pedagog *Dujo Runje*, član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za obrazovanje, rekao kako se nada da će smotra recitatora postati tradicionalna, a izrazio je i svoje uvjerenje da će sudionici smotre postati bogatiji za prisnost stihova hrvatskih pjesnika koje će recitatori predstaviti.

Djeca iz najmlađeg uzrasta recitatora od prvog do četvrtog razreda pokazala su kako ih najviše privlači priča, doživljaj, događaj i ispovijest u stihovima. Osnovni ton njihovih recitacija bio je vedar, tempo

Nagrađeni recitatori od najmlađeg do najstarijeg uzrasta

dinamičan, a izraz spontan. Djeca su pokazala da su majstori u sugestivnom, ocharavajuće jasnom i ekspresivnom recitiranju. Bilo je očito kako mlađi lakše usvajaju one pjesme u kojima ima događaja, jer su u nižim razredima navikli da pre-pričavaju. Nakon što su najmlađi recitali poeziju za djecu, žiri je nagradio sljedeće recitatore: *Draganu Sudarević*, *Iva*

nu Stipić i Luku Bačića iz Subotice, *Ines Košec* iz Bačkog Brijega, *Andriju Sentea* s Palića, *Ivanu Elez* iz Srijemske Mitrovice, *Marinu Cvijanov* iz Bikova i *Bernardicu Vojnić Mijatov* iz Tavankuta.

RECITATOR I PJESMA: U kategoriji recitatora srednjeg uzrasta nastupili su učenici od petog do osmog razreda. Pokazalo se kako oni različito percipiraju tek-stove, jer učenici petih i šestih razreda su još uvijek u onom mlađem uzrastu, ali im pjesme za taj uzrast više ne odgovaraju, iako još uvijek lakše usvajaju one stihove u kojima ima događaja, dok učenici sedmih i osmih razreda već suptilno profiliraju svoj odnos spram pjesama s ljubavnom ili socijalnom tematikom, a pokazalo se kako im je privlačno »vidjeti« sebe u određenoj situaciji koju sadrže stihovi, a recitiranje jest iskazivanje sebe u najvećem stupnju.

Žiri je u ovoj kategoriji nagradio sljedeće recitatore: *Martinu Dulić*, *Ivanu Radak* i *Klaru Dulić* iz Đurđina, *Anitu Knjur* iz Bikova, *Andreju Biro* i *Filipa Čelikovića* iz Subotice, *Dejanu Jakšić*, *Leu Jevtić* i *Maria Kirasića* iz Sombora, *Nelu Vuković* iz Srijemske Mitrovice i *Ivanu Rudić* iz Male Bosne.

Recitatori starijeg srednješkolskog uzrasta i studenti pokazali su svojim recitiranjem kako se stupanj intelektualnog angažmana u razrješavanju teksta stalno podiže i kako je recitacija njihov stvaralački prostor u kojemu se skrivena energija pjesme oslobađa govorom. U njihovom izboru recitiranja karakteristična je bila refleksija, intenzivirala se ekspresija i misao, ponekad je probijao i bunt, a recitatori su se izražavali sugestivno i snažno.

Prema odluci žirija nagrađeni su *Đurđica Stantić* iz Sombora, *Nikola Jurca* iz Rume, *Andrea Barun* iz Sonte, *Slaven Španović* i *Bojan Kadar* iz Srijemske Mitrovice, *Mirjana Horvacki* iz Subotice, *Bojana Jozić* iz Sombora, *Anita Kovačević*, *Tatjana Čačić* i *Miroslav Gašparović* iz Golubinaca.

U drugu Smotru recitatora na hrvatskom jeziku uključene su sve škole u kojima se nastava izvodi na hrvatskom jeziku ili se u njima izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Za djecu je usvajanje i učenje jezika putem stihova spontan i prirodan način, a veoma važni su bili i burni aplauzi, jer su time djeca osjetila poštovanje za svoj trud, što je motivacija za daljnje osvajanje prostora dokazivanja i iskazivanja određenih sposobnosti. Djeca su pokazala veliko bogatstvo maštovito nijansiranih kompozicija recitacija. Druga smotra recitatora pružila je sudionicima i publici jedinstven užitak u harmoniji stiha i glasa.

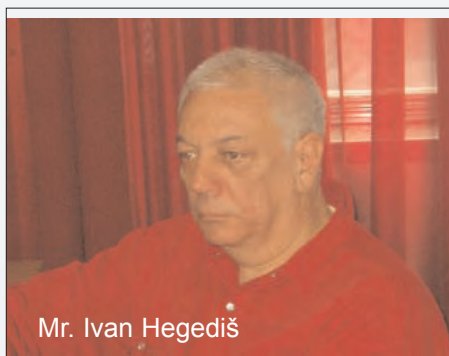
Zvonko Sarić

Grupa subotičkih umjetnika osnovala »Bis«

Za potporu umjetničkih projekata

Nakon više neformalnih sastanaka grupe subotičkih umjetnika rodila se ideja o formiranju društva kroz čije će se djelovanje organizirano pomagati razni umjetnički projekti. Osnivačka skupština održana je 8. studenog, kada je društvo dobilo svoj naziv »Bis«. Bilo je prisutno dvanaest članova društva, usvojen je statut i izabran upravni odbor, dok je za predsjednika društva izabran mr. *Ivan Hegediš*, a za tajnika društva *Ivan Ivković Ivan-dekić*. Time je praktično omogućeno pristupanje zakonskoj registraciji ovog društva.

»Cilj društva je pomaganje u realizaciji i prezentaciji umjetničkih projekata. Društvo će prije svega nastojati afirmirati stvaralaštvo Hrvata u SCG, ali je otvoreno i za sve građane. Za projekte koje ćemo realizirati, najvažnije je pitanje sadržaja, dakle kvalitete. Posebnu pažnju želimo posvetiti prezentaciji projekata, a baviti ćemo se i prikupljanjem financijskih sredstava za određene projekte putem sponzo-

Mr. Ivan Hegediš

ra, donatora, kao i putem raznih konkursa nevladinih organizacija. Naše društvo je neprofitna organizacija«, kaže mr. Hegediš o ciljevima budućih aktivnosti Društva.

Dobrovoljno umjetničko društvo »Bis« nastojat će se konceptualno usredsrijediti na umjetničke projekte za koje se bude smatralo da imaju kvalitetu, posvećujući posebnu pažnju što efikasnijem promoviranju umjetničke prakse svojih članova.

Z. S.

Izlazeći u susret brojnim pismima čitatelja objavljujemo integralni tekst hrvatske himne i Molitve bunjevačkih i šokačkih Hrvata

HRVATSKA HIMNA

Lijepa naša domovino,
Oj, junačka zemljo mila,
Stare slave djedovino,
Da bi vazda časti bila!
Mila, kano si nam slavna,
Mila si nam Ti jedina,
Mila, kuda si nam ravna,
Mila, kuda si planina.

Teci Savo, Dravo, teci,
Nit ti Dunaj, silu gubi,
Kuda šumiš svijetu reci,
Da svoj narod Hrvat ljubi-
Dok mu njive sunce grije,
Dok mu hrašće bura vije,
Dok mu mrtve grob sakrije,
Dok mu živo srce bije.

Antun Mihanović

Antun Mihanović (1796.-1861.) hrvatski je spisatelj i tajnik banskog stola, vojnički auditorij i konzul. Autor je pjesme »Hrvatska domovina« (tiskana u »Danici« 1835.) Koja je, naslovljena naknadno »Lijepa naša...« postala hrvatskom himnom.

MOLITVA BUNJEVAČKIH I ŠOKAČKIH HRVATA

Bože sveti, Ti nas brani,
Ljubav bratsku vjerom hrani,
Stoga da nam bude kras!
Ti nas vodi k domovini,
Stare slave djedovini.
-Hrvatska je rodu spas!

Svrni pogled s visine,
Nová zora da nam sine,
Rod Hrvata nek se divi,
Bunjevac i Šokac živi!

Dr. Matija Evetović

Pripremio: R. G. T.

Iz antologije poezije
Bunjevačkih Hrvata Geze Kikića

Matija Evetović
OMLADINI

Samo naprijed hrabro druži mili!
Nek vas uvijek bratska veže sloga,
Jerbo ljubav roda našeg sili
Izvest za njegov i dom djela mnoga.

Ako s na vas klete dižu ruke,
Da vam snažne skrše sile mlade,
Te vas snađu crni jadi, muke,
Čvrsto stojte! Još imajte nade!

Čvrsto stojte rodu na braniku!
Bud te njemu na čast, slavu, diku,
To je Božja – roda našeg volja.

Tad će se razići gusta tama,
Sjajno sunce graniti će nama,
Tad nas čeka i budućnost bolja.

Matija Evetović (1894.) rodom je iz Bačkog Aljmaša. Gimnaziju je polazio u Subotici, ali je zarad svojega rodoljublja bio isključen još kao petnaestogodišnjak. Nakon 1918. je diplomirao na zagrebačkom Sveučilištu i prvi je Bunjevac koji je doktorirao iz hrvatske književnosti. Istaknuti je znanstvenik i pjesnik koji je zadužio hrvatsku kulturu svojim poetskim zbirkama i monografijama, a između dva Svjetska rata bio je urednikom i suradnikom mnogih časopisa i kalendara koji su izlazili na ovim prostorima a mahom bili tiskani u Subotici.

Danas

Novine s m(j)erom

Poetski kutak: Gustav Krklec

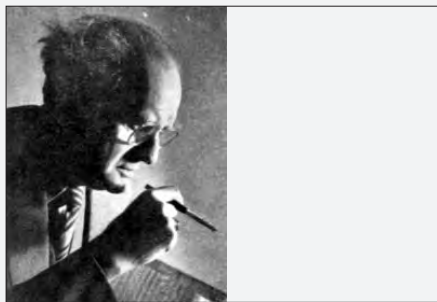
Pjesništvo kao glas života

Gustav Krklec, hrvatski pjesnik, prevoditelj, feljtonist, putopisac i kritičar rođen je 23. lipnja 1899. godine u Udbinji, predgrađu Karlovaca, no djetinjstvo je proživio u zagorskom selu Maruševac, gdje pohađa osnovnu školu. Gimnaziju pohađa u Varaždinu, Zagrebu i Sušaku, a zatim studira filozofiju u Zagrebu. Uz poeziju, Krklec rano počinje pisati feljtone i surađivati u novinama i časopisima. S *Antunom Brankom Šimićem* uređuje znameniti časopis »Ju-riš«. Kao reporter »Glasu SHS« odlazi u Beograd i u tome gradu živi od 1922. godine do kraja Drugog svjetskog rata, kada se vraća u Zagreb. Gustav Krklec je djelovao u nizu zagrebačkih i beogradskih redakcija, a između 1929., i 1933. godine bio je urednik »Nolita«. Nakon kraja rata redaktor je Nakladnog zavoda Hrvatske i izdavačkog poduzeća »Zora«. Od 1951. godine redoviti je član JAZU. Gustav Krklec uspio je u životu biti i boem i akademik. Često je živio na margini društva, ali je poznao Babelju i Hemingwaya. Umro je u Zagrebu 30. listopada 1977. godine.

Gustav Krklec se u književnosti javlja gotovo istodobno s *Krležom*, *Andrićem*, *Ujevićem* i *Šimićem*. Nakon Prvog svjetskog rata Krklec je objavio dvije zbirke pjesama »Lirika« 1919. godine i »Srebrna cesta« 1921. godine, koje su doživjele velik uspjeh, a 1919. godine tiskana je i njegova drama »Grobница«. Krklečeva zbirka »Srebrna cesta«, pogotovo istoimena pjesma, manifest je jedne subjektivno transponirane lirске osjećajnosti. Iako dijete ekspresionističke generacije, Krklec je ipak otvoren za različite poticaje. Crpio je ne samo iz matoševske tradicije, već i iz poezije *Vidrića*, *Nazora* i ranog *Krleže*. Njegove zbirke pjesama »Darovi za Bezimenu« (1942.), i »Tamnica vremena« (1944.), mogu se usporediti s najboljim zbirkama svoje generacije. Gustav Krklec napisao je više zbirki pjesama za djecu, te majstorske dnevno-kritičarske zapise »Lica i krajolici« (1954.), i »Pisma Lipnjaka

iz provincije« (1959.), u kojima pokazuje izniman dar za uočavanje i opis pojedinosti. Krklec je doživljavao svoje pjesništvo kao glas života, a tome glasu ostaje vjeran i u jednako važnom dijelu svoga stvaralaštva – prevodilaštvu. Sa dr. Slavkom Ježićem uredio je »Antologiju svjetske lirike« 1957. godine.

Poezija Gustava Krkleca rođena je u vihorima Prvog svjetskog rata, u času kada na hrvatskom književnom horizontu od-

zvanja buntovna i neodoljivo individualna Krležina pjesnička riječ, ali Gustav Krklec svojom lirikom kao da djetinje zagledanih očiju stupa u taj krvavi kaos prvih desetljeća prošloga stoljeća. Pjesnik je osjetio tu tragiku, mada njegovi stihovi nemaju tako izrazitu direktnost Šimićevog ili Krležinog vokabulara. Književnik *Branislav Glumac* bilježi o poeziji Krkleca kako »upravo to izvanredno shvaćanje i osjećanje tragike zbiljnosti čini sintezu ranog i kasnog Krklečevog pjesništva«. Nesklon pravcima, »iznimama« i proklamiranim strujama, pjesnik Gustav Krklec ostao je neprestano vezan uz svoje intimne preokupacije, koje se u krajnjoj točki perspektive ipak slijevaju u naše, općeljudske perspektive. »Ispod površine blage čulnosti i fine senzualnosti, pejzažističko-ugodajnih pjesama živi i tragika jedne individue, čak jednog pokoljenja i odraz društva koje je tu tragiku uvjetovalo«, piše među ostalim *Branislav Glumac* o poeziji Gustava Krkleca.

U ranoj lirici Krkleca dominantan je slikarski element. Vizualno doživljavanje

svijeta u lirici Krkleca sadrži fenomen kretanja koji je prisutan u svim lirskim motivima ovog pjesnika. Historija se umiješala u liriku Krkleca i tako će pjesnik stići do dviju knjiga »Tamnica vremena« i »Darovi za Bezimenu« kojima će nam dati najtrajnije stihove u cijelom njegovom lirskom opusu. Sunčana, svijetla i raspjevana lirika suočila se s tminom epohe. Tragika i bunt u ime ljubavi i humanosti zgusnut će se u lirici Krkleca, da bi u knjizi »Žubor života« (1955.), dobila svoju blagu, pomalo filozofsku poantu. Iz elegičnih rima i soneta izvire nenametljiva misaonost, te transcendentalna nagruća i preokupacije pjesnika, a o tim stihovima *Antun Šoljan* bilježi kako je Krklec metafizički pjesnik »koji pjeva o dvostrukosti ovozemaljskog života«. Unatoč tome što je poezija Gustava Krkleca dijelom nastajala u vremenu kataklizmi, njegove pjesme imale su uvijek dovoljno svjetlosti koja pretvorena u poetski sjaj riječi traje i danas.

CRVENA JESEN

Šume pjevaju crvene jesenje psalme krošnje šumore, šušte, i krvavo lišće pada i prosiplje putove, kojima idu bolesna djeca u sumrak.

Šume su narod visokih jela i smreka i svako stablo svoju radosnu dušu ima, i svako stablo diže svoju ponosnu dušu, da je probije zlatni, užareni tračak jesenjeg sunca.

Hrastovi stari su mrki šumski čuvari. Oni idu korakom strogim okolo šume i nose u rukama gnijezda plašljivih ptica, legla zvjeradi šumske i žir.

A kasno jesenje sunce za njima ide polako, i aureolom zlatnom silne glave im kruni, u čupavoj kosi sja!

Tihomir Salajić, savjetnik mreže općina i gradova Građanskog pakta za jugoistočnu Europu

Građansko društvo tek trebamo izgraditi

»Na žalost, na ovim prostorima još uvijek preovladava opsjednutost idejom domoljubnosti, pripadnosti vlastitoj državi, odanosti vlastitoj državi, nešto što je nevažno u građenju jedne moderne države«, kaže Tihomir Salajić

Razgovor vodila: Slavica Mamužić

Više od sto nevladinih udruga i lokalnih uprava članice su Građanskog pakta za jugoistočnu Europu, a prošloga tjedna na Paliću je održan 9. sastanak mreže općina i gradova. Više od 50 sudionika iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Rumunjske, Nizozemske, Makedonije i Srbije i Crne Gore, razgovali su o budućnosti mreže i načinima suradnje s lokalnim upravama zapadne Europe, participiranju građana u lokalnoj samoupravi, te prekograničnoj suradnji.

»U svojim prvim mjesecima postojanja Građanski pakt za jugoistočnu Europu je bio projekt koji u hrvatskoj političkoj javnosti nije baš dobro došao, bez obzira na sve naše napore iz uprave Grada Osijeka da ukažemo na potrebu uključivanja u sve one procese koje prostor oko Hrvatske, dakle prostor jugoistočne Europe, pokušavaju učiniti sigurnim i što bližim nekim europskim standardima«, kaže Osječanin *Tihomir Salajić*, savjetnik mreže općina i gradova Građanskog pakta za jugoistočnu Europu. »Svi pokušaji da to Hrvatska napravi na svom području, u svom pravnom i gospodarskom sustavu, nisu toliko efektni ako nam i susjedstvo ne čini iste napore i nema iste želje da taj prostor približi Europi. Mi smo se u taj projekt kao grad Osijek uključili od početka, i evo danas, nakon devete konferencije gradova i općina, možemo reći ne samo da smo omogućili da počne bilateralna suradnja između gradova i općina čiji se predstavnici nisu vidjeli 10, 12 ili više godina, nego i da na tom našem putu i preustroju prema europskim standardima imamo jako puno zajedničkih problema.

* Koja su to pitanja o kojima se na palićkom sastanku razgovaralo?

Mi smo u Generalnom tajništvu Građanskog pakta, odnosno u Izvršnom odboru koji rukovodi tim projektom, nabacili nekoliko naših ideja o kojima očekujemo mišljenje, a na godišnjoj skupštini i glasovno

Tihomir Salajić

vanje o tim temama. Po našem mišljenju to bi bili prije svega uključivanje članica Građanskog pakta, dakle i gradova i općina i nevladinog sektora – u promicanje i poticanje međuetničke i svake druge

Sada je političko klatno i u Hrvatskoj i u Srbiji i Crnoj Gori još uvijek podložno njihanju od krajnje lijevo-ga do krajnje desnoga i mislimo da nakon izbora, ili bar se nadamo, da će se to klatno početi polako smirivati i da će gibat više oko sredine koja bi značila jednu građansku opciju. Opciju koja je prije svega na korist građana, a ne nešto što podrazumijevamo kao uvjet koji nam Europska zajednica i europske institucije postavljaju.

tolerancije na svim razinama – od predškolskih ustanova, pa do kulture, političkog života, lokalne samouprave i slično. Drugi projekt bi mogao biti razmjena iskustava kroz suradnju između gradova i općina. To znači prestati s političkim turizmom i prestati tu suradnju tretirati na način da se ona svodi na razmjenu posjeta i razgovora gradonačelnika ili prvih ljudi iz općina i gradova, nego kako tu suradnju pretvoriti u nešto od čega bi ti gradovi partneri imali konkretnu korist. I treći pravac bi bio nešto što mi zovemo stremljenje k cilju koje se zove civilno društvo. Još uvijek mislim da naša lokalna samouprava, nećemo govoriti o državnoj upravi, funkcionira na način da premalo uvažava za vrijeme svog mandata volju građana, da smatra da učešće građana u krojenju politike na lokalnoj razini počinje i završava samim činom izbora i zaokruživanjem listića na izborima. Civilno društvo pretpostavlja da čitavo vrijeme građani što više i što izravnije utječu na sve bitne odluke koje donosi lokalna samouprava, bilo predstavničko tijelo, bilo izvršno tijelo. Tu postoje modeli koji su u Europi već poznati, ali ne možemo odjednom skočiti u sustav koji danas vlada u Europi, nego trebamo taj put prevladati postupno, uvažavajući ulogu nevladinog sektora koji se još uvijek u velikom dijelu naše političke javnosti i lokalnoj samoupravi tretira, uvjetno rečeno kao jedna vrsta neprijatelja, opozicije u negativnom smislu riječi, a ne kao poželjnog partnera i korektora u donošenju odluka.

* Spomenuli ste projekt međuetničke tolerancije. Kakvo je po Vašoj ocjeni trenutačno stanje u Hrvatskoj u toj oblasti?

Pa, pitanje bi mi bilo drago da ste mi ga postavili u neko drugo vrijeme. Sada je vrijeme kada se održavaju kod nas izbori, 23. studenog su državni izbori, odnosno izbori za državni parlament i jasno da sada

raspoloženje političke javnosti, koje se najbolje vidi kroz medije i pisane i elektronske, nije ono realno stanje. To je sada jedno stanje borbe za političke poene, za glasače, borbe gdje se ide na one najniže porive koji bi kod građana trebali odlučiti kojoj će se opciji prikloniti. Nažalost, na ovim prostorima još uvijek preovladava opsjednutost idejom domoljubnosti, pripadnosti vlastitoj državi, odanosti vlastitoj državi, nešto što je nevažno u građenju jedne moderne države. Tako da se na tu temu danas na Hrvatskoj političkoj sceni i u javnosti mogu čuti samo tonovi koji ne odgovaraju stvarnosti. U drugo neko vrijeme, prije ove predizborne aktivnosti, a nadam se i poslije izbora, da ćemo moći reći kako se stanje poboljšava, da se te sve tenzije kako vrijeme odmiče smanjuju. Mogu reći za Hrvatsku, za koju mnogi vole reći da je kršćanska i katolička zemlja, da je jako veliku ulogu odigrao vrhovnik katoličke crkve Sveti Otac, naš Papa. On je poručivao našim građanima o tome da bez tolerancije, bez suživota i bez opraštanja nema govora o izgradnji moderne Hrvatske. Mislim da će se sve političke strasti smiriti nakon ovih izbora i da ćemo ponovno davati nadu svim građanima, da će se tolerancija, ne samo međuetnička i međukonfesionalna, nego uopće tolerancija i kultura dijaloga podizati kako to i je u kulturi naroda i u Hrvatskoj, a ja mislim i u drugim državama. Sada je političko klatno i u Hrvatskoj i u Srbiji i Crnoj Gori još uvijek podložno njihanju od krajnje lijevoga do krajnje desnoga i mislimo da nakon izbora, ili bar se nadamo, da će se to klatno početi polako smirivati i da će gibat više oko sredine koja bi značila jednu građansku opciju, jednu opciju koja je prije svega na korist građana, a ne nešto što podrazumijevamo kao uvjet koji nam Europska zajednica i europske institucije postavljaju. I kultura i povijest naših naroda upućuju na to da je tolerancija moguća i poželjna. To dokazuje naša povijest i mislim da ćemo to u našoj bližjoj povijesti uspjehom ponovno dokazati.

* Jedna od tema paličkog sastanka je i prekogranična suradnja. Mislite li da je stvaranje euro regija način prevazilaženja problema međudržavnog funkcioniranja i unutar samih država?

U samoj ideji i u razlogu nastajanja Građanskog pakta je bila misao koja je svedena na jednu rečenicu – podizanje stabilnosti odozdo. Otprilike nešto slično se može primijeniti na euroregije koje se danas definiraju kao mostovi suradnje, a u

* HDZ u Hrvatskoj uživa sve veću popularnost. Očekujete li da bi eventualno ulaskom u vlast oni mogli sada biti tolerantiji u odnosu na ranije godine ili je to neizvjesno?

Mislim da ne. Mislim da svi pokušaji tih stranaka koje čine takozvanu desnu opciju, da pojednostavimo malo stvari, su jedna predizborna šminka koja jednostavno treba stvoriti dojam u međunarodnoj zajednici da HDZ i njemu bliske stranke nisu više ono što su nekada bile. Mislim da se jednostavno radi o pokušaju pridobivanja glasača koji nisu sasvim desno u svom osobnom političkom habitusu, ali mislim da HDZ nije doživio u stvari niti kozmetičke promjene. Koliko god se on trudio da u ovo predizborno vrijeme dokaže da to nije istina, bolji poznavatelji političkih prilika u Hrvatskoj mislim da će složiti s mojim mišljenjem da, ipak, stvari nisu puno se odmakle od njihovog razmišljanja u onome razdoblju od konca '90-ih godina i do silaska s vlasti 2000. godine. Tako da dijelim strah većine građana Hrvatske da bi ovi izbori mogli biti najneizvjesniji kad se radi o krajnjem ishodu u ovoj kratkoj povijesti države Hrvatske. Ako se dogodi da ta desna opcija pobijedi, jer ona je nesporno desna, ipak će se neki procesi vratiti natrag i Hrvatska će morati zakoračiti nekoliko koraka unatrag, što mislim da ne bi bilo dobro ne samo za Hrvatsku i građane Hrvatske, nego i za politički prostor oko Hrvatske, dakle i za naše susjede i za političke prilike i odnose u jugoistočnoj Europi.

stvari se svode na ono najbitnije – da građani osjete korist od uspostavljanja konkretnih odnosa između država kroz suradnju sa susjednim gradovima i općinama. Euroregije u pravilu nastaju oko nekih pitanja koja su od obostranog interesa za njene članice. Tako da su one puno puta bile, a i bit će, pogotovo na ovim našim prostorima, oni oblici suradnje koji omekšavaju, otvaraju diplomaciji i politici na državnoj razini opciju da se i oni počnu ponašati drugačije u krojenju politike spram susjednih država, makar se radi o ovim našim prostorima. Tako je i euroregija Dunav-Drava-Sava bila odličan primjer gdje se kroz suradnju gradova i općina, koje su bile članice te euroregije, dobio dobar argument državnim tijelima da trebaju konkretizirati, da ne kažem i intenzivirati suradnju i bolje odnose sa susjednom državom, u ovom slučaju Federacijom Bosne i Hercegovine. Mislim da će

Salajić i gradonačelnik Subotice Kucsera Géza

baš u toj našoj euro regiji Dunav-Drava-Sava nastavkom promjena koje su nastale 2000-te godine i dobivanjem punopravnih članica u općinama i gradovima iz Vojvodine, odnosno Srbije i Crne Gore, pružiti uvjetno rečeno jedan alibi državnim tijelima, ministrastvima i institucijama da odnose između naših dviju država počnu tretirati na jedan korektniji način. U krajnjem slučaju interesi građana se i ostvaruju na toj najnižoj razini, njima najbližoj i najvažnijoj, a to je na razni suradnje općina i gradova, odnosno gospodarskih, kulturnih, sportskih i ostalih institucija. U tom smislu stvarno euro regije jesu jedna vrsta država, međunarodnih zajednica koje omogućavaju puno brže, djelotvornije i lakše funkcioniranje nego što je to slučaj onda kada to počinje odzgo, od državnih institucija.

* Vojvodanske općine su do sada bile promatrači u euro regiji Dunav-Drava-Sava. Ima li naznaka da se njihov status može promijeniti uskoro?

Jasno da u tom članstvu Dunav-Drava-Sava preovladava opcija da se promjenom statuta i svih drugih akata koje reguliraju pitanje članstva konačno riješi status tih općina, ali mislim da je svima jasno da to ovisi o političkoj volji i političkom ambijentu u Hrvatskoj. Ako se on ne bude mijenjao nakon ovih državnih izbora ja sam siguran da će u iznenađujuće kratkom roku skupština euroregije napraviti sve da te općine i gradovi dobiju status punopravnih članova, jer jednostavno ta euro regija je invalid bez tih općina, bez tih dijelova. Ponavljam, radi se o općinama i gradovima koji su uz Dunav, Dravu i Savu i ona bez ovih općina iz Vojvodine nije cjelovita, a uvjet za prijem u Skupštinu euroregije je između ostalog da regije budu jedan cjeloviti zemljopisni prostor.

Cookies

»Kontakt osobe« s Internetom

Cookies ili kolačići su mali tekstualni fajlovi koje vaš browser čuva na vašem hard disku i služe za vašu identifikaciju. Neki sajtovi ih imaju, neki nemaju, a na nekima su obavezni.

Pojednostavljeno, Internet je zasnovan na komunikaciji između dva računala, vašeg i nekog servera koji sadrži informacije. Kada zatražite neku informaciju od nekog servera, on će vam dati odgovor. Tu sada u priču dolaze kolačići. Kolačići su određene informacije koje server priprema i sprema na vaše računalo za buduću uporabu. Osnovna ideja kolačića je bila sačuvati informaciju o tome kako vi želite primiti i vidjeti informaciju s nekog servera. Na primjer, kolačići se koriste kako biste vi kao korisnik mogli odrediti koliko ćete rezultata dobiti od nekog pretraživača, kako će neke informacije biti prikazane na vašem kompjutoru, da prijedno čuvaju informacije o objektima koje ste izabrali na sajtu koji posjećujete, ili da sačuvaju informacije na kojem jeziku da vam prikažu sajt koji ste posjetili.

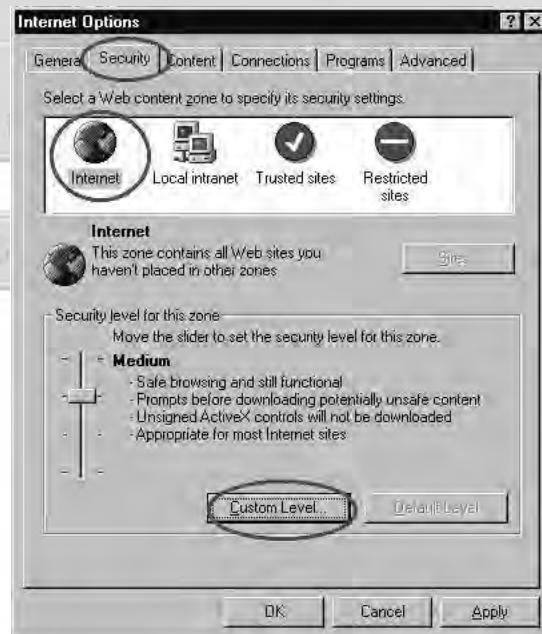
ČUVANJE INFORMACIJA: Server automatski dobiva pristup svom kolačiću čim zatražite neku informaciju od njega. Dakle, kolačić ćete dobiti od servera, čim mu pristupite (ako server zahtijeva da imate kolačić). Tu su sačuvane informacije koje server generira, a sve na osnovu podataka prikupljenih od vas. Na primjer, najpoznatiji pretraživač na Internetu Google ima mogućnost prikazati sve komande na glavnoj strani na hrvatskom jeziku. Ukoliko odlučite koristiti ovu mogućnost, sljedeći put kad dođete na Google, odmah će sve biti prikazano na hrvatskom jeziku. Kada prvi put dođete na Google, server na kojem se nalazi Google će pitati vaš kompjutor postoji li kolačić koji je sajt Google postavio. Ako je odgovor negativan, Google će postaviti kolačić u kojem će pisati da vi kao korisnik želite koristiti osnovni jezik koji Google nudi, a to je engleski.

Ukoliko odlučite promijeniti osnovni jezik u hrvatski, u trenutku kad zatražite takvu informaciju Google će vam ponuditi stranicu na hrvatskom jeziku, ali će istovremeno prepisati kolačić koji je već postavio i zapisati da vi želite koristiti hrvatski jezik.

Sljedeći put kad posjetite sajt Google će pitati vaše računalo ima li kolačić koji mu je Google već postavio. Vaše računalo će odgovoriti kako ga ima i poslat će mu informaciju u kojoj piše kako vi želite da Google bude prikazan na hrvatskom jeziku. U tom slučaju Google umjesto da vam prikaže osnovnu stranicu na engleskom, jeziku, on će vam je prikazati na hrvatskom jeziku.

Divna ideja, zar ne? Ovo je samo jednostavan primjer. Postoje sajtovi koji su mnogo kompliciraniji i gdje bi bilo stvarno gubljenje vremena da svaki put kad posjetite sajt morate prilagoditi osobnim željama.

FAJLOVI BEZ NAREDBE: Već smo pisali o kompjutorskim parazitima i špijunima. Ako ste kojim slučajem upotrijebili program Ad-Aware, mogli ste primijetiti da vam Ad-Aware program prijavljuje jedan običan kolačić kao špijuna. Kao što smo rekli u tom tekstu, špijuni/paraziti su programi, a kolačići su mali tekstualni fajlovi i tako ostaje. O čemu se radi? Ako bolje pogledate, taj kolačić se zove »doubleclick« i ako bolje razmislite, vi niste nikada posjetili sajt koji se zove »doubleclick«. Ako odete na sajt <http://www.doubleclick.net> bit će vam sve jasno. Ovo je u stvari kompanija koja se bavi Internet reklamom i koja ima razvijeno partnerstvo s mnogim sajtovima. Kad odete na sajt A koji je partner s Doubleclick kompanijom, taj sajt će prosljediti informaciju o onome što ste gledali (npr. digitalni fotoaparati) kompaniji Doubleclick, koja će onda na osnovu te informacije da vam pošalje kolačić sa informacijom da se za-

nimate za digitalne kamere. Sljedeći korak je kada odete na sajt B, koji je također partner s kompanijom Doubleclick, i prijavite se na njihovu mailing listu. Sajt B će vidjeti da imate kolačić od Doubleclicka i pitat će kompaniju Doubleclick što taj kolačić sadrži i na osnovu odgovora će vam ubacivati reklame u mailove koje ćete primiti od sajta B. Druga mogućnost je da se prijavite na mailing listu sajta B, ali uvjet je da također primete mailove od njihovih partnera, u ovom slučaju Doubleclick. Ovo je samo jedan od primjera. Tu još postoje Focalink, Globaltrack i ostale kompanije za Internet marketing i reklamu.

Kolačići su, dakle, mali tekstualni fajlovi koji za razliku od virusa koji su programi ne mogu izvršiti nikakve naredbe. Kontroverza oko kolačića su u stvari informacije koje se nalaze u kolačiću – tko sve može postaviti kolačić na vaše računalo i koja je vaša kontrola nad svim tim stvarima.

I, da sumiramo, kolačići uglavnom nisu loši. Većina kolačića pomaže da prilikom ponovne posjete sajtu ne morate ponovno konfigurirati sajt. U usporedbi s parazitima i špijunima, kolačići ne predstavljaju neki veliki napad na vašu privatnost. Problem je samo u tome što vas u većini slučajeva nitko ne obavještava da je netko stavio kolačić na vaše računalo i nitko vam ne govori kakve su sve informacije tu sačuvane.

Bojan Todorov, YUFCC

Zdravlje iz teretane

»Bilderi« su u modi

Na koncu XX. i početku XXI. stoljeća o ljudskom zdravlju, izgledu i rekreaciji vodi se više računa nego ikada prije. U utrci za zdrav život i trendu atletskog tijela, fitness centri su uvjerljivo na prvom mjestu. Osim aerobnih programa s bučicama, teretana je također idealno rješenje za izoliranje pojedinih mišića, njihovo oblikovanje, te sustavni i isplanirani trening. Fitness sprave su osmišljene za široku populaciju rekreativaca, prilagođene jednostavnoj izvedbi vježbi, pa ne morate biti sportaš, niti imati bilo kakvog prijašnjeg iskustva, da biste mogli usvojiti brojne vježbe koje nudi teretana.

NAČIN TRENIRANJA: Bez obzira na to kako ćete trenirati i što želite postići, pravilno zagrijavanje je nezaobilazni dio treninga – 10-15 minuta na jednoj od kardio sprava: bicikl, steper, traka za hodanje ili veslački ergometar ubrzati će cirkulaciju, podići puls i pravilno pripremiti organizam za povećane napore. U prva 2 tjedna treninga, nakon što ste se upoznali sa spravama, preporučuje se opća priprema – 2 serije na svakoj spravi, kako biste se postupno navikli na veća opterećenja.

Za povećanje mišićne mase najčešće se koristi »ABC« način treniranja. To znači da ćete dolaziti u teretanu minimalno tri puta tjedno, a svaki će od tri treninga izgledati drugačije. Na »A« treningu raditi ćete na mišićima prsa i bicepsu (prednjem mišiću nadlaktice). »B« trening obuhvaća mišić leđa i triceps (stražnji mišić nadlaktice), a »C« trening mišića ramena i nogu. Ovakva raspodjela vježbi omogućuje maksimalno opterećenje pojedinih mišića, ali i njihov potpuni oporavak do sljedećeg treninga na kojem će biti opterećeni. Vježbe za trbušne mišiće rade se na kraju svakog treninga.

Želite li smršaviti, u teretani se može napraviti i odličan aerobni trening, iako postoje mnoge zablude da sprave služe samo za povećanje mišićne mase. Tajna je u kružnom treningu. Odredite 12-15 vježbi koje ćete raditi u teretani. Na svakoj spravi napravite samo jednu seriju (10-15 ponavljanja), a zatim odmah i bez pauze (dakle, što brže!) pređite na sljedeću vježbu. Pauza slijedi tek nakon završenog kruga, odnosno nakon što ste na svakoj spravi napravili jednu seriju. Odmorite se minutu do dvije, a zatim napravite još jedan ili 2 kruga. Kada je u teretani dosta ljudi, nije uvijek lako odmah doći do sprave na koju ste naumili, ali redosljed se i preporučuje povremeno mijenjati. Važno je samo da u svakom krugu napravite sve predviđene vježbe. I još jedna važna napomena – to što trebate brzo prijeći sa jedne na drugu spravu, ne znači da i vježbe treba izvoditi što brže! Vježbe izvodite uobičajenim tempom, kako bi opterećenje bilo optimalno.

Kao i zagrijavanje, istezanje je vrlo bitan dio treninga. Umiruje organizam, poboljšava cirkulaciju i fleksibilnost, pomaže uklanjanje metabolita (štetnih tvari) nakupljenih treningom, a i ljepše oblikovanje mišića.

PRAVILA PONAŠANJA: Kao svaki klub, i fitness centri od članova iziskuju određena pravila ponašanja. Počnimo sa

FITSCAPE.
For Total Body Wellness.

obučom – nije nužno da bude nova, za upis u teretanu možete oprati patike koje ćete od tada koristiti isključivo u zatvorenom prostoru. Nosite ručnik kojim ćete prekriti spravu na kojoj radite, pogotovo one njene dijelove gdje ćete se prisloniti kožom (licem, ramenima...), zbog vlastite higijene, ali i onih koji će spravu koristiti nakon vas. Ukoliko se dugo zadržavate na nekoj spravi, omogućite drugima da ju koriste u pauzama između vaših serija – dvije osobe ju mogu koristiti naizmjenično, bez uzajamnog ometanja. Potrudite se ostaviti svaku spravu u položaju u kojem je bila, a ako ste složili veliku količinu utega, skinite ih da to ne bi morao raditi netko drugi.

ZABLUDE O TERETANI: Mnogo žena izbjegava teretanu u strahu od velikih mišića. Ako se i odluče probati, vrlo brzo odustaju primjećujući da su »hlače postale uže«. Istina je da će vam se opseg mišića nešto povećati u prvih 2 tjedna treninga u teretani, no to je zbog bolje prokrvljenosti i normalne reakcije mišića na pojačani rad. Masno tkivo koje se nalazi oko mišića, početak će se smanjivati tek nakon mjesec dana treninga, nakon čega će se opseg mišića vratiti u normalu ili čak smanjiti. Radite više ponavljanja sa manjim težinama i uopće se ne morate bojati povećanja mišićne mase.

Bojana Muačević

Svijet poznatih

Gdje su, što rade...

Odlikovani kuhar

Najpoznatiji kuhar današnjice *Jamie Oliver* na-
građen je titulom Reda britanskog carstva za iz-
niman doprinos svjetskom kulinarstvu, ali i za
vlastiti projekt zapošljavanja 15 mladih nezaposlenih ku-
hara i financiranja njihova stručnog usavršavanja. »Goli
kuhar«, kako glasi nadimak ovog mladog i uspješnog
britanskog gastronom, postao je globalno poznat prije
nekoliko godina zbog svojeg posve nekonvencionalnog
pristupa pripravljanju kulinarskih delikatesa.

Nova knjiga Arijane »Goge« Čuline

Svestrana umjetnica *Arijana Čulina*, mnogo poznatija kao
Goge Bjondina iz Svilanovog »Glamur cafea«, ne miru-
je. Svjetlost dana je ugledala njezina nova knjiga »Bolje
se roditi bez one stvari, nego bez sriće« u kojoj spisateljica-glu-
mica opisuje doživljaje u Americi.

Ljubo bez reketa na Maldive

Najbolje plasirani hrvatski tenisač na svjetskoj ljestvici
Ivan Ljubičić završio je ovogodišnju natjecateljsku
sezonu i zaputio se skupa sa svojom dugogodišnjom
djevojkom i zaručnicom *Aidom Shalabi* na zasluženi odmor.
Bez reketa u prtljazi izbor je pao na romantične Maldive.

»Svi punti« od Gibonnija

Zlatan Stipišić, poznatiji kao Gibonni, priprema izdavanje specijalne kompilacije audio i video-materijala pod nazivom »Svi moji punti kad se zbroje« koji će se naći na DVD – CD-u u trajanju fantastičnih 470 minuta. Izlazak ovog izdanja planiran je koncem godine o božićnim blagdanima. Uz glazbeni rad splitski pjevač i autor aktivan je i u svojoj humanitarnoj ulozi veleposlanika dobre volje i sudjeluje u brojnim dobrotvornim akcijama.

Brooke Shields u ulozi mame

Nekadašnje glumačko čudo od djeteta i najpoznatija filmska djevojčica *Brooke Shields* nedavno je rodila svoju djevojčicu, malu *Rowan Francis*. Bivša supruga tenisača *Andrea Agassia*, u svom drugom braku s *Chrisom Henchyjem* uspjela je ostvariti toliko željeno materinstvo i sada se ne odvaja od svoje mezimice, koja odrasta na njihovom imanju u Hollywoodskom gorju.

Škoro »zapalio« Gripe

Hrvatski kralj tamburaške glazbe *Miroslav Škoro* održao je prošlog tjedna samostalni koncert u Splitu oduševivši »do vrha« ispunjeno gledalište dvorane na Gripama. Duete pjesama »Sude mi« i »Reci, brate moj« otpjevao je sa svojim velikim prijateljem i kumom *Markom Perkovićem Thompsonom*, izazvavši delirij zanesene publike. Dvosatni koncert završen je najpoznatijom Škorinom pjesmom »Ne dirajte mi ravnicu«.

Latinska mudrost

»Mrtvi« jezik živi i dalje

Piše: Dražen Prčić

Sve do sredine 19. stoljeća latinski jezik, taj lijepi lingvistički doprinos Rimskog Carstva koje je nekada vladalo velikim dijelom svijeta, bio je u oficijelnoj uporabi kao službeni jezik državnih administracija i obvezatni nastavni predmet u srednjim i višim školama. Danas pak *lingua latina* i dalje živi u bezbroju stručnih naziva kojima obiluju udžbenici i stručne knjige iz medicine i biologije, pod čijim se latinskim imenima krije cijela flora i fauna našeg planeta.

Društvene znanosti su, na svoj način, nezamislive bez brojnih latinskih citata u kojima je formulirana vjekovna mudrost ljudske povijesti. Citirajući ih, ljudi žele naglasiti važnost i poruku svojih riječi, nastojeći pritom i naglasiti vlastitu umnost i elokvenciju. Ukoliko ponekad i sami volite rabiti neku latinsku mudrost, u daljem tekstu imate priliku obogatiti vlastitu kolekciju, te ukoliko se ukaže zgodna prilika i upotrijebiti neki zgodan citat.

A bove maiori discit arare minor – Mlađi vol se učiti orati od starijeg
Accipere quam facere praestat iniuriam – Bolje nepravdu trpjeti nego nanositi
Accipitri columbas credere – Povjeriti golubove jastrebu
Beatus est dare quam accipere – Bolje je dijeliti nego li prositi
Beneficia plura recipit qui scit reddere – Više dobročinstava prima onaj koji zna vratiti
Callamitas nulla sola – Nijedna nesreća ne dolazi sama

Canterio vectum post mulum conscendere – Jahati konja pa se popeti na magarca
Dat census honores – Novac daje počasti

Deforme est de se ipso praedicare – Ružno je hvaliti samoga sebe
E duobus malis minimum eligendum est – Od dva zla treba izabrati manje
Et post malam segetem serendum – I poslije loše žetve treba sijati
Faber est suae quisque fortunae – Svatko je kovač svoje sreće
Facile est imperium in bonos – Lako je zapovijedati dobrima
Gaudii comes maeror – Tuga je pratilac veselja
Graculus semper assidet graculo – Čavka

se uvijek druži s čavkom (Svaka ptica svo-
me...)

Honeste pauperem esse melius est quam iniuste divitem – Bolje je biti časno siromašan nego nepravedno bogat
Id alteri crimini non dabis, quod ipse fecisti – Ne krivi drugoga za ono što si sam učinio
Ignorantia iuris neminem excusat – Nepoznavanje zakona nikoga ne pravda
Legem nocens veretur, fortunam innocens – Zakona se boji krivac, a sudbe nevin
Magnas inter opes inops – Siromah u velikom bogatstvu
Nascuntur poetae, oratores fiunt – Pjesnici se rađaju, a govornici postaju radom
Oleo incendium extinguere – Gasiti požar uljem (Dolijevati ulje na vatru)
Quot servi tot hostes – Koliko robova toliko neprijatelja
Res est magna tacere – Šutnja je velika stvar
Sensus, non aetas, invenit sapientiam – Razum a ne uzrast nalazi mudrost
Strabus regnat inter caecos – Razroki vlada među slijepima

Ubi bene, ibi patria – Gdje je dobro tamo je domovina

Virtutis fortuna comes – Vrlinu prati sreća

Koliko je samo mudrosti sadržano u malo riječi, koliko životnog iskustva zapisanog jezikom koji nikada ne može umrijeti. Globalizacija, koja sve više vlada modernim svijetom, temelji se na unifikacijskoj uporabi engleskog jezika bez kojeg se više ne može u suvremenoj komunikaciji. Ali upravo taj isti engleski jezik znatan broj vlastitih riječi, svoje korijene, nalazi upravo u latinskom jeziku! ■

Ansambl »Ravnica« iz Subotice

Tamburica obogaćena harmonikom

Ansambl »Ravnica«, koji od 1992. godine aktivno djeluje u Subotici i njeznoj okolini, upravo je ovih dana objavio svoj debi-album. Radi se o CD-u naslovljenom »Što je ostalo«, na kom većinu skladbi potpisuju članovi ansambla, dok su za aranžmane zaduženi *Stipan i Nikola Jaramazović* i *Branko Ivanković Radaković*.

Ni po glazbenom umijeću, ni po stručnosti ovi mladi ljudi ne bi se mogli svrstati u amatere, premda svaki od njih osim glazbe radi još nešto. U orkestru muzicira jedan absolvent Glazbene akademije, dva studenta iste Akademije u Novome Sadu, a gotovo su svi članovi ansambla učenici nedavnog laureata zvanja »Počasni građanin Subotice«, maestra *Stipana Jaramazovića*, odnosno, prošli su kroz neki od njegovih brojnih tamburaških orkestara. Ansambl »Ravnica« sačinjavaju *Josip Francišković*, koji je prvi basprimaš i glavni pjevač, *Nikola Jaramazović* (koji nije zvanični član ansambla, ali je sudjelovao na svim snimcima na prvom nosaču zvuka svojih kolega i prijatelja), koji također svira basprim, *Mario Tikvicki* na drugom basprimu, koji ujedno svira i čelo, kontraš *Marinko Ivanković Radaković*, *Miroslav Kujundžić* na basu, te jedan raritet za tamburaški orkestar – harmonikaš (sic!) *Branko Ivanković Radaković*, koji rado, često i uspješno i sklada i piše aranžmane za skladbe ansambla.

»Zato se i ne zovemo tamburaškim orkestrom, već ansamblom«, komentira basist *Miroslav Kujundžić*, pa dodaje: »Harmonika nema u standardnom tamburaškom orkestru, ali nama ona jako lijepo odgovara u repertoaru i glazbi, uopće, zvuku našem, te smo mi obogatili uobičajenu postavu tamburaške skupine s harmonikašem i njegovim glazbalom-harmonikom.«

Ansambl »Ravnica« počeo je s radom 1992., a u ovoj postavi muzicira od 1998. godine.

»Glazbenu naobrazbu stjecali smo kod *Stipana Jaramazovića*, kao i većina tamburaša u gradu i okolini«, kaže *Miroslav Kujundžić*. »Razlog što smo se uopće oformili bio je radi stanovitih potreba HKC »Bunjačko kolo« u Subotici, gdje smo svirali

kao pratnja folklorasima, a kasnije i kao samostalni orkestar prigodom raznih zabava, prela, Dužijance. Nemamo stalno mjesto za nastupe, radimo na poziv, gdje nas žele, mi idemo i muziciramo. Imamo već zavidnu reputaciju i mislim da smo zaslužili imati stalno mjesto, gdje bismo nastupali utvrđenim danima.«

pjesme koje vole sami članovi, drage im pjesme, jer imaju slične glazbene korijene, isti ukus, pjesme naroda ovih krajeva, tradicionalne pjesme bunjevačkih Hrvata, Šokaca, ali i mađarske, romske pjesme, ruske romance. No, na repertoaru su im i klasična djela, čak i skladbe iz pop i svijeta suvremene glazbe, što se, kako kažu sami

Cilj ovih mladih ljudi, kako sami vele, je da nastupaju i po glazbenim manifestacijama u matičnoj Hrvatskoj, ali i ma gdje u svijetu, gdje bi bili glazbeni reprezentanti ovdašnje glazbe i tamburaške, glazbene kulture. Željeli bi bogatu muzičku ostavštinu ovih krajeva prezentirati i izvan granica grada, okolice, domicilne ali i matične države.

Članovi ansambla u vrsnim su kolegijalnim i drugarskim odnosima s mnogim tamburašima i orkestrima u gradu, primjerice, ansamblom koji neguje glazbene tradicije *Pere Tumbasa Haje*, s Tamburaškim orkestrom spomenutog maestra *Jaramazovića* i mnogim inima. Ansambl teži preciznoj ali i maštovitoj svirci, a na repertoaru su im

članovi ansambla, da čuti i na njihovom debi-albumu. Pitalo mladiće o planovima, a oni odgovaraju:

»Sve ovisi o interesiranju za naš CD. Tiskano je 500 CD-a i 200 audio-kaseta. Imat ćemo promociju, prezentaciju CD-a najprije u HKC Bunjevačko kolo, u Subotici, a potom vjerojatno negdje i u Hrvatskoj.«

Članovi ansambla »Ravnica« već su nastupali u inozemstvu, u Mađarskoj i Njemačkoj, primjerice, ali obećavaju da ovo nikako neće biti njihov posljednji nosač zvuka, i da će svoju glazbu pokušati preneti što većem broju zainteresiranih ljubitelja lijepe glazbe.

R. G. Tilly

Od 10. do 16. studenog u Houstonu (SAD) održava se Masters najboljih tenisača

Osam veličanstvenih

Piše: Dražen Prčić

Mjesec studeni u teniskom svijetu »rezerviran« je za summit osmoricе najbolje plasiranih igrača na Champions race (utrka ua šampiona) tradiciionalni Masters, na kome se često odlučuje i konačni broj jedan koji će na vrhu »zaključiti« proteklu natjecateljsku godinu. Prvi dio turnira »najboljih od najboljih« igra se po tzv. Round Robin sistemu, u dvije skupine po četiri tenisača, iz koje dvoje prvoplasiranih ulaze u polufinale po formuli prvi s drugim, a pobjednici polufinalnih susreta u velikom finalu na tri dobijena seta odlučuju o prvaku Mastersa i potcijalnom No.1.

Carlos Moya

UČESNICI: Za ovogodišnji Masters Cup, kako glasi oficijelni naziv ovog mini svjetskog prvenstva, brojnim pobjedama i osvojenim titulama kroz cijelu 2003. godinu kvalificirali su se sljedećim redom ovi igrači:

1. *Andy Rodick (1982.), SAD*
Susreti: 70 – 17, Titule: 6 (Canada, Indianapolis, London (Queens), Cincinnati, St. Polten, US Open), Zараđeni novac u 2003: 2.897.342 \$

2. *Juan Carlos Ferrero (1980.), Španjolska*
Susreti: 67 – 16, Titule: 4 (Madrid, Monte Carlo, Roland Garros, Valencia)
Zараđeni novac u 2003: 2.936.760 dolara

3. *Roger Federer (1981.), Švicarska*
Susreti: 73 – 17, Titule: 6 (Marseille, Wimbledon, Halle, Vienna,

Munich, Dubai)

Zараđeni novac u 2003: 2.480.680 dolara

4. *Guillermo Coria (1982.), Argentina*

Susreti: 59 – 14, Titule: 5 (Basel, Hamburg, Stuttgart, Kitzbuhel, Sopot)

Zараđeni novac u 2003: 1.761.162 dolara

5. *Andre Agassi (1970.), SAD*

Susreti: 44 – 8, Titule: 4 (Houston, Miami, Australian Open, San Jose)
Zараđeni novac u 2003: 1.830.929 dolara

6. *Rainer Schuttler (1976.), Njemačka*

Susreti: 69 – 28, Titule: 2 (Lyon, Tokio)

Zараđeni novac u 2003: 1.545.002

7. *Carlos Moya (1976.), Španjolska*

Susreti: 56 – 20, Titule: 3 (Barcelona, Umag, Buenos Aires)

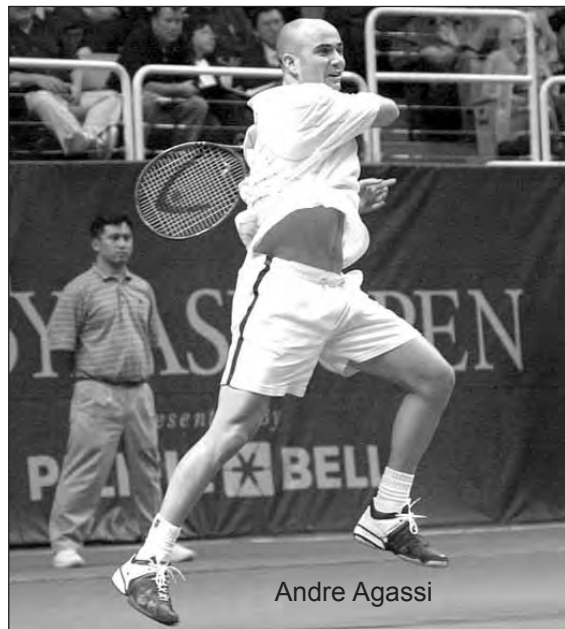
Zараđeni novac u 2003: 1.112.935 dolara

8. *David Nalbandian (1982.), Argentina*

Susreti: 41 – 18, Titule: 0

Zараđeni novac u 2003: 1.070.383 dolara

STATISTIČKE ČINJENICE: Nakon malo statistike, u kojoj se »vrte« milijunske svote osvojenih turnirskih dolara, vrlo su transparentne i sljedeće činjenice. Teniski svijet nikada nije bio izjednačeniji za razliku od prijašnjih godina, kada je dominiralo dvoje ili najviše troje tenisača. Iako po godinama mladost dominira, najmlađi su Rodick i Coria s 21 godinom, ni »stari-

Andre Agassi

ja garda« se još ne predaje, Agassiju su već 33 godine. Snage će odmjeriti svi pobjednici Grand Slamova (Agassi, Ferrero, Federer i Roddick), najviše turnira su »odneli« Rodick i Federer (6), dok se Nalbandian nije niti jednom našao s pokalom u ruci. Tekuća godina donijela je, više nego ikad, dominaciju hispano tenisača, poglavito Argentinaca (2) koji su najbolji dokaz kako više nema »preplaćenih« nacija. Najveće (negativno) iznenađenje je svakako »neplasan« Lleytona Hewitta, prošlogodišnjeg svjetskog broja jedan i pobjednika Mastersa (pobijedio Ferrera 7-5, 7-5, 2-6, 2-6, 6-4).

NAGRADE: Na Masters Cupu svaka pobjeda u skupini donosi 120.000 \$, pobjeda u polufinalu 370.000 \$, a ček pobjedniku ispisan je na 700.000 \$. Neporaženi pobjednik otići će do doma »teži« za 1.520.000 \$. Dvije rezerve, koje bi mogle zaigrati u slučaju povrede ili odustanka nekog od prvih osam igrača, čine Philippoussis (Australia) i Grosjean (Francuska) i njima sljedeće po 50.000 dolara za sjedenje na klupi.

SKUPINE:

Crvena skupina: Rodick (1), Coria (4), Schuttler (6), Moya (7)

Plava skupina: Ferrero (2), Federer (3), Agassi (5), Nalbandian (8)

Andy Rodick

Ultimate fight

Minotaur bolji od
Cro copa

Najbolji hrvatski ultimate fight borac Mirko »Cro Cop« Filipović nije uspio pobijediti Brazilca Antonia Rodriga, poznatijeg u svijetu borbi kao Minotaura, i osvojiti naslov prvaka svijeta u »Pride« verziji. U meču svoje dosadašnje karijere protiv, po mnogima, najboljeg borca na svijetu, Filipović se odlično držao sve do druge runde (U ovoj verziji prva traje 10, a druga i treća po 5 minu-

ta), ali je, pomalo nesretno, dozvolio protivniku da ga sruši u parter i izvrsnom hrvatskom tehnikom primora na predaju. Na koncu prve runde Mirko je imao priliku nokautirati Minotaura, ali ga je zvono spasilo. Ovom pobjedom Brazilac je povratio početkom godine izgubljeni tron, dok Cro Copu ostaje da čeka sljedeću priliku da osvoji šampionski pojas.

Nogomet

Hrvatska – Slovenija

U sklopu doigravanja za odlazak na EP 2004. u Portugalu u subotu 15. studenoga u Zagrebu Hrvatska će se suprotstaviti reprezentaciji Slovenije na stadionu u Maksimiru.

Izbornik Otto Barić pokušat će, boljim skorom iz dvije izlučne utakmice, nastaviti niz učestvovanja hrvatske nogometne reprezentacije na najvećim natjecanjima.

Sportske vijesti

1. HNL

14. kolo, 8. studenoga

Inker – Hajduk 0:2
Dinamo – Rijeka 2:0
Zadar – Marsonia 3:2
Varteks – Osijek 1:1
Kamen I. – Zagreb 1:1
Cibalia – Slaven B. 1:1

Tablica: Dinamo 34, Hajduk 34, Kamen I. 21, Inker 18, Osijek 17, Rijeka 16, Slaven B. 16, Zadar 16, Varteks 15, Zagreb 14, Marsonia 13, Cibalia 12

1. liga SCG

11. kolo, 8. studenoga

C. zvezda – Partizan 3:0
Sartid – Kom 3:0
Napredak – Vojvodina 3:4
Hajduk – Sutjeska 1:0
Zeta – OFK Beograd 2:1
Radnički (O) – Obilić 0:0
Zemun – Borac 2:1
Budućnost – Železnik 0:2

Tablica: C. zvezda 28, Sartid 25, Partizan 22, Železnik 22, OFK Beograd 20, Budućnost 18, Hajduk 17, Zemun 15

1. liga Vojvodine

14. kolo, 8. studenoga

Bačka 1901 – Radnički (S) 4:0
Ml. borac 1. maj – C. zvezda 4:1
Radnički (Š) – Jugović 3:3
Jedinstvo (V) – Metalac 5:0
Krivaja – Borac 3:0
Glogonj – Topola nije odigrano

Tablica: Glogonj 33 (-1), Bačka 1901 29, Ml. borac 1. maj 28, Radnički (S) 28, Jedinstvo (V) 27, Polet (R) 25, Vojvodina 23

Košarka

Cibona na vrhu
Goodyear lige

Pobjedom protiv momčadi Zagreba (81:69), u malom hrvatsko – zagrebačkom derbiju, košarkaši Cibone su na vrhu tablice Goodyear lige. Zadar je bio bolji u gostima kod Širokog (75:73), Split je poražen od Budućnosti u Podgorici (116:118) nakon nevjerojatna tri produžetka. U ostalim susretima: Olimpija – Laško 77:74, Lovćen – Reflex 71:69, C. zvezda – Slovan 93 – 83, Krka – Banjalučka P. 86:79

Tablica: Cibona 6 – 2, Budućnost 6 – 2, C. zvezda 6 – 2, Reflex 5 – 3, Olimpija 5 – 3

Nogomet

Pršo za povijest i
rođendan

Stasiti centarfor Monaca i hrvatske reprezentacije Dado Pršo postigao je prošle srijede četiri pogotka za svoju momčad protiv španjolskog Deportiva u utakmici koja je završila »n nogometnim« rezultatom 8:3 i ovim izvrsnim učinkom upisao se u povijest Champions Leaguea. Da je i želio sigurno nije mogao ni zamisliti ljepši dar za svoj 29. rođendan, koji je s goleadom proslavio tog 5. studenog.

PETAK ► 14. 11. 2003.

HTV 1

Zvezdane staze - Voyager, HRT 2, 00.05

07.00 - Vijesti
 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Vitez Potepuh, serija za djecu i mlade
 09.35 - Hrvatski jezik
 10.25 - Engleski jezik
 10.35 - Zvučnjak
 10.55 - Crtani film
 11.05 - Ptice, crtana serija
 11.25 - Tom i Jerry, crtani film
 12.00 - Podnevni dnevnik
 12.35 - Zemlja nade, serija
 13.25 - Glazbena TV
 14.00 - Vijesti
 14.10 - Zvezdane staze
 14.55 - Hrvatski jezik
 15.45 - Engleski jezik
 16.05 - Među nama
 16.25 - Duhovni izazovi
 16.40 - Pozivnica
 17.00 - Hrvatska danas
 17.20 - Urbani kôd
 18.00 - IZBORI 2003.: Bonus 1
 18.55 - Upitnik, kviz
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - IZBORI 2003.: Bonus 2
 20.40 - TV Bingo Show
 21.25 - Nepoštena pogodba, američki film
 23.15 - Meridijan 16
 23.40 - Sport danas
 23.50 - Filmovi redatelja Josepha L. Mankiewicza: Obitelj neznanaca, američki film
 01.30 - Svjetsko prvenstvo, butansko-australski film
 03.00 - Seks i grad 6., humoristična serija (18)
 03.30 - Oprah Show
 04.15 - Vrijeme je za jazz
 06.10 - Put pod noge, španjolski film
 07.30 - Prijatelji 2., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
 11.00 - Hitna služba 9., serija
 11.45 - Newyorški plavci
 12.35 - Trenutak spoznaje
 13.05 - Pola ure kulture
 13.35 - Brisani prostor
 14.25 - Put pod noge, španjolski film
 15.50 - Vijesti za gluhe
 16.00 - Res publica: Spajalica
 16.45 - Hugo, TV igra
 17.15 - Zemlja nade, serija
 18.00 - Panorama
 18.30 - Savršeni svijet
 19.05 - Prijatelji 2., serija
 19.30 - Glazbena TV
 20.05 - CIA, serija
 20.45 - Vijesti
 21.00 - Seks i grad 6., serija
 21.35 - Željka Ogresta i gosti
 22.35 - Life With Judy Garland
 00.05 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
 00.50 - Pregled programa za subotu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
 16.00 - IZBORI 2003.
 18.00 - IZBORI 2003.

19.00 - IZBORI 2003.
 19.30 - Reprizni program
 20.30 - IZBORI 2003.
 —.— - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 15. 11. 2003.

HTV 1

Za ljubitelje Eurosonga, izbor za dječju pjesmu, HRT 2, 20.00

08.00 - Vijesti
 08.05 - Marsupilami, serija
 08.30 - Maska, crtana serija
 08.55 - Športret
 09.05 - Parlaonica
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Medicinski iskorak: dr. Gerhard F. Buess
 10.35 - Sukobi u prirodi: Sukobi oko stabla
 11.30 - Pričopričalica
 11.55 - Burzovno izvješće
 12.00 - Podnevni dnevnik
 12.30 - Prizma - multinacionalni magazin
 13.30 - Kinoteka: Nightmare Alley, američki film
 15.30 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a: U registraturi
 16.25 - Vijesti
 16.40 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
 17.15 - Briljanteen
 18.00 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
 20.40 - Na rubu divljine, američki film
 22.45 - g'lamur:kafé
 23.45 - Burzovno izvješće
 23.55 - Vijesti
 00.05 - Sport danas
 00.25 - Vatrene stihije, američki film
 01.50 - Brzo, brzo, španjolski film
 03.25 - Oprah Show
 04.10 - Kinoteka: Nightmare Alley, američki film
 05.55 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
 06.40 - Cure u trendu 2., serija

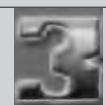

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
 10.50 - Urbani kôd
 11.25 - Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Tiziana Severinija
 12.25 - Cure u trendu
 13.15 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
 14.05 - Cosbyjev Show (7.)
 14.30 - Ed, serija
 15.15 - Hit-depo
 17.20 - Hrvatska - Slovenija, prijenos
 19.20 - Emisija
 19.45 - Iz riznica hrvatskih muzeja
 20.00 - Kopenhagen: Izbor za dječju pjesmu Eurovizije
 22.00 - Po ure torture
 22.35 - Moj život s Judy Garland, mini-serija

00.05 - Hit-depo
 01.35 - Pregled programa za nedjelju

HTV 3

08.00 - IZBORI 2003.: Predstavljanje izbornog programa liste

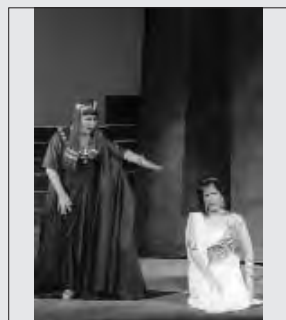
18.30 - IZBORI 2003.: Izborni program stranke ili neovisne liste ili kandidata za nacionalne manjine

NEDJELJA ► 16. 11. 2003.

HTV 1

Opera Box,
HRT 2, 12.20

07.55 - Vijesti
08.00 - Animanijaci, serija
08.25 - Totally Spies, serija
08.50 - Crtani film
09.00 - Dizalica
10.00 - Vijesti
10.10 - Mark Twain i ja, film
11.40 - Otokar
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Podnevni dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Dokumentarni film
15.05 - Vijesti
15.40 - Obiteljski vrtuljak
16.20 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.00 - Od pet do sedam - nedjeljno zabavno popodne
18.50 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
19.30 - Dnevnik
20.05 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
20.40 - Tko želi biti milijunaš?
21.45 - Prezimiti u Riu, hrvatski film
22.40 - Kriza, francuski film
00.15 - Burzovno izvješće
00.20 - Vijesti
00.35 - The Rier, američki film
02.10 - Nestali grad, grčki film
03.30 - Oprah Show
04.15 - Iz riznica hrvatskih muzeja
04.30 - Sukobi u prirodi: Sukobi oko stabla
05.25 - The Butterbox Babies, kanadski film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.25 - Putovanja na sveta mjesta: Siena
11.00 - Zagreb: Misa, prijenos
12.00 - Biblija
12.20 - Opera Box - G.Verdi: Dvojica Foscarija
14.45 - Klizanje
»Zlatna pirueta«
15.50 - Nogomet - dodatne kvalifikacije za EP 2004.(mladi) Hrvatska - Škotska, prijenos
17.55 - Rukometna Liga prvaka:
Zagreb - Verias, prijenos
19.30 - Magazin Lige prvaka
20.00 - Pogledajte semafor - sportska emisija
20.25 - Talijanska nogometna liga, 1. poluvrijeme
21.15 - Pogledajte semafor - sportska emisija
21.30 - Talijanska nogometna liga, 2. poluvrijeme
22.20 - Pogledajte semafor - sportska emisija
00.00 - Sportski dokumentarni film
00.45 - Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

08.00 - IZBORI 2003.: Predstavljanje izbornog programa liste

18.30 - IZBORI 2003.: Izborni program stranke ili neovisne liste ili kandidata za nacionalne manjine

PONEDJELJAK ► 17. 11. 2003.

HTV 1

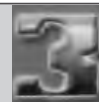
Religijski kontakt
program,
HRT 2, 16.00

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Djeca iz Ulice
Degrassi, serija za djecu
09.35 - Predškolski odgoj
10.25 - Učilica
10.35 - Mali veliki svijet
10.55 - Crtani film
11.10 - Životinjski mladunci
11.30 - Leteći medvjedići, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
14.55 - Predškolski odgoj
15.20 - Razredna nastava
15.45 - Učilica
16.00 - Vijesti
16.05 - Mali veliki svijet
16.25 - Glas domovine
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Iz jezične riznice
18.00 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
20.40 - Hrvatsko podmorje
21.20 - Latinica:
Gladni publiciteta
23.05 - Meridijan 16
23.30 - Sport danas
23.40 - Frasier 6., serija
00.05 - Filmovi redatelja Josepha L. Mankiewicza:
Bez izlaza, američki film
01.55 - Oprah Show
02.40 - Luda ljubav, film
04.20 - Ema's Shadow, film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.35 - CIA, serija
11.20 - Ed, serija
12.10 - Briljanteen
12.55 - Mir i dobro
13.25 - Željka Ogresta i gosti
14.25 - Katjin sokol, danski film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Religijski kontakt-program
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Narodni refren
19.05 - Prijatelji 2., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Zapadno krilo 4., serija
20.50 - Vijesti
21.05 - Ema's Shadow, danski film
22.40 - Newyorški plavci
23.25 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
00.10 - Pregled programa za utorak

HTV 3

07.40 - TEST
08.00 - IZBORI 2003.: Predstavljanje izbornog programa liste

18.30 - IZBORI 2003.: Izborni program stranke ili neovisne liste ili kandidata za nacionalne manjine

UTORAK ► 18. 11. 2003.

HTV 1

Vukovarska priča,
HRT 1, 17.20

07.00 - Vijesti
 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Pripovjedač, serija
 09.35 - Prirodoslovlje
 10.25 - Učilica
 10.35 - Otokar 2003.
 10.50 - Športret
 11.15 - U životinjskom svijetu
 11.20 - Symfollies, crtani film
 11.30 - Nestali svijet, serija
 12.00 - Podnevni dnevnik
 12.35 - Zemlja nade, serija
 13.25 - Glazbena TV
 14.00 - Vijesti
 14.10 - Zvezdane staze
 14.55 - Prirodoslovlje
 15.45 - Učilica
 16.00 - Vijesti
 16.10 - Ugovorimo o zdravlju
 17.15 - Živjeti zdravije, emisija pod pokroviteljstvom
 17.20 - Vukovarska priča, dokumentarna emisija
 18.00 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
 18.55 - Upitnik, kviz
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
 20.40 - Forum
 22.05 - Medicinski iskorak, dokumentarna serija
 22.45 - Meridijan 16
 23.20 - Brak nije mrak, humoristična serija
 23.45 - Filmovi redatelja Josepha L. Mankiewicza: People Will Talk, američki film
 01.30 - Oprah Show
 02.15 - Guantanamo, film
 03.50 - Amerika - život prirode
 04.20 - Devet mjeseci, film
 06.05 - Brak nije mrak, humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
 10.20 - Zapadno krilo 4., serija
 11.05 - Newyorški plavci
 11.50 - Hrvatsko podmorje: Kornati, dokumentarna serija
 12.20 - Latinica: Gladni publiciteta
 14.00 - Magazin Lige prvaka
 14.30 - Devet mjeseci, francuski film
 16.05 - Vijesti za gluhe
 16.15 - Gradski ritam
 16.45 - Hugo, TV igra
 17.15 - Zemlja nade, serija
 18.00 - Panorama
 18.30 - Crno-bijelo u boji
 19.05 - Prijatelji 2., serija
 19.30 - Glazbena TV
 20.05 - Saga o Forsytheima, serija
 21.00 - Vijesti
 21.15 - Ekipa za očevid - Miami, serija
 22.05 - Newyorški plavci
 22.50 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
 23.35 - Separated By Murder, američki TV film
 01.15 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

08.00 - IZBORI 2003.: Predstavljanje izbornog programa liste

18.30 - IZBORI 2003.: Izborni program stranke ili neovisne liste ili kandidata za nacionalne manjine

SRIJEDA ► 19. 11. 2003.

HTV 1

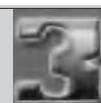
Košarkaška Euroliga:
Cibona VIP - AEK,
HRT 2, 20.30

07.00 - Vijesti
 07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Naši najljepši praznici, serija za djecu i mlade
 09.35 - Glazbena umjetnost
 10.15 - Stilske figure
 11.10 - Zaplešimo zajedno
 12.00 - Podnevni dnevnik
 12.35 - Zemlja nade, serija
 13.25 - Glazbena TV
 14.00 - Vijesti
 14.10 - Zvezdane staze
 14.55 - Glazbena i likovna umjetnost
 15.35 - Stilske figure
 16.05 - Kokice
 16.25 - Majka maslina
 17.00 - Hrvatska danas
 17.20 - Boje turizma
 18.00 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
 18.55 - Upitnik, kviz
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.05 - IZBORI 2003.: Izvješće s predizbornih skupova
 20.40 - Globalno sijelo
 21.10 - Poslovni klub
 21.35 - Usprkos svemu nada, dokumentarna emisija
 22.05 - Znakovi vremena
 23.10 - Meridijan 16
 23.35 - Sport danas
 23.45 - Svi gradonačelnikovi ljudi 3., humoristična serija
 00.10 - Filmovi redatelja Josepha L. Mankiewicza: Operacija Ciceron, film
 01.55 - Oprah Show
 02.40 - Europa, danski film
 04.25 - As nad asovima, film
 06.30 - Prijatelji 2., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
 10.05 - Saga o Forsytheima, serija
 11.00 - Newyorški plavci
 11.45 - Nogomet - dodatne kvalifikacije za EP 2004.(mladi)
 Škotska - Hrvatska, snimka
 13.15 - As nad asovima, francuski film
 14.55 - Kućni ljubimci
 15.25 - Vijesti za gluhe
 15.30 - Hugo, TV igra
 16.00 - Zemlja nade, serija
 16.45 - Emisija
 17.20 - Slovenija - Hrvatska, prijenos
 20.00 - Prijatelji 2., serija
 20.30 - Košarkaška Euroliga: Cibona VIP - AEK, prijenos
 22.25 - Newyorški plavci
 23.10 - Zvezdane staze - Voyager (7.), serija
 23.55 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

08.00 - IZBORI 2003.: Predstavljanje izbornog programa liste

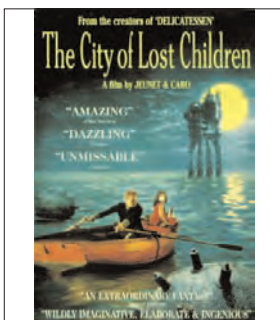
18.30 - IZBORI 2003.: Izborni program stranke ili neovisne liste ili kandidata za nacionalne manjine

ČETVRTAK ► 20. 11. 2003.

HTV 1

Izvrstan
»Grad izgubljene djece«,
HRT 1, 2.20

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Kamp 2000., serija
09.35 - Planet Zemlja
10.35 - Športerica
10.55 - Moja kuća
11.30 - Tristan i Izolda
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze
14.55 - Planet Zemlja
15.45 - Učilica
16.05 - Športerica
16.35 - Biblija
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Ljubavnički put, emisija
18.00 - IZBORI 2003.: Izvješće
s predizbornih skupova
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - IZBORI 2003.: Izvješće
s predizbornih skupova
21.10 - Tko želi biti milijunaš?
22.15 - Brisani prostor
23.05 - Meridijan 16
23.30 - Sport danas
23.40 - Na zadatku, serija
00.05 - Filmovi redatelja
Bertranda Bliera:
Buffet froid, francuski film
01.35 - Oprah Show
02.20 - Grad izgubljene djece,
francuski film
04.10 - Veličanstveni, film
05.40 - Carstvo divljine
06.05 - Na zadatku, serija
06.30 - Prijatelji 2., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta
Hrvatske
10.20 - Ksenia - princeza
ratnica 6., serija
11.05 - Newyorški plavci
11.55 - Nogomet - dodatne
kvalifikacije za EP 2004.:
Slovenija - Hrvatska, snimka
13.45 - Usprkos svemu nada,
dokumentarna emisija
14.15 - Veličanstveni, film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Ekologija
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Planet Internet
19.05 - Prijatelji 2., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Wildlife Special: The
Killer Whale, dokumentarni film
20.55 - Vijesti
21.10 - Hitna služba 9., serija
22.00 - Newyorški plavci
22.45 - Zvezdane staze -
Voyager (7.), serija
23.30 - Triler
00.30 - Pregled programa za
petak

HTV 3

08.00 - IZBORI 2003.:
Predstavljanje izbornog
programa liste

18.30 - IZBORI 2003.:
Izborni program stranke ili
neovisne liste ili kandidata
za nacionalne manjine

FILM TJEDNA

HTV 1

SRIJEDA, 19.11.2003. u 2.40

EUROPA

dansko-francusko-njemački film
(EUROPA, 1991.)

Godina je nulta. Na hipnotičkom smo putovanju kroz mrak njemačkoga poraza s Leopoldom Kesslerom, mladim Amerikancem njemačkog podrijetla. Uz pomoc strica Leopold dobiva posao konduktera te otkriva novu sliku Njemačke koja odudara od njegovih idealističkih predodžbi. Jedan od prizora na proputovanju su i obješeni kolaboracionisti nacionalističke terorističke organizacije Vukodlaci. U vlaku upoznaje Katharinu, kći vlasnika Zentrope, željezničkog poduzeća za koje radi. Zaljubi se u nju, no stvari izmiču nadzoru. Duskora će se uloviti u zamku, između

nepopravljivih fašista i savezničkih obavještajaca, te postati atentator. Vlak više ne može stati... Europa je ponovno uronjena u mrak, bez sjećanja, prepuna nerješivih problema. Vlak je metafora putovanja kroz sjećanje, povijesnu svijest. Kao i u prva dva dijela trilogije (The Element of Crime, Epidemic), filmom prevladavaju crnilo i klaustrofobija. Iako je snimljen u crno-bijeloj tehnici, boja prodire u dramatičnim trenucima... poput šoka! Film je dobio nagradu ocje-njiivačkoga suda na Canneskom festivalu.

Uloge: Jean-Marc Barr, Barbara Sukowa, Udo Kier

Scenaristi: Lars Von Trier i Niels Vørsel

Redatelj: Lars Von Trier (na slici)

Trajanje: 114'

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

BANK: VBURYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

**Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69**

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h
»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h
»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h
- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123
24106 Subotica
Telefon: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa IV, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD, Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

NEKRETNINE

NBA
Agencija

Subotica
Braće Radića 6
024 / 554-570
024 / 551-203

za marketing, consulting i sve vrste posredovanja između pravnih i fizičkih lica

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM UZ
SLOGAN**

99% + NBA = 200%

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

kolpa-san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

